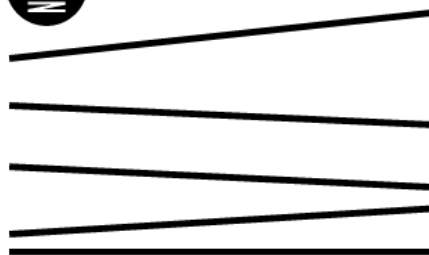

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):

Titel | Title:

Udgivet år og sted | Publication time and place: København : Gyldendal, 1878

Fysiske størrelse | Physical extent:

Oversatte af A. Richter.

Spanske Komedier

XI, 316 s.

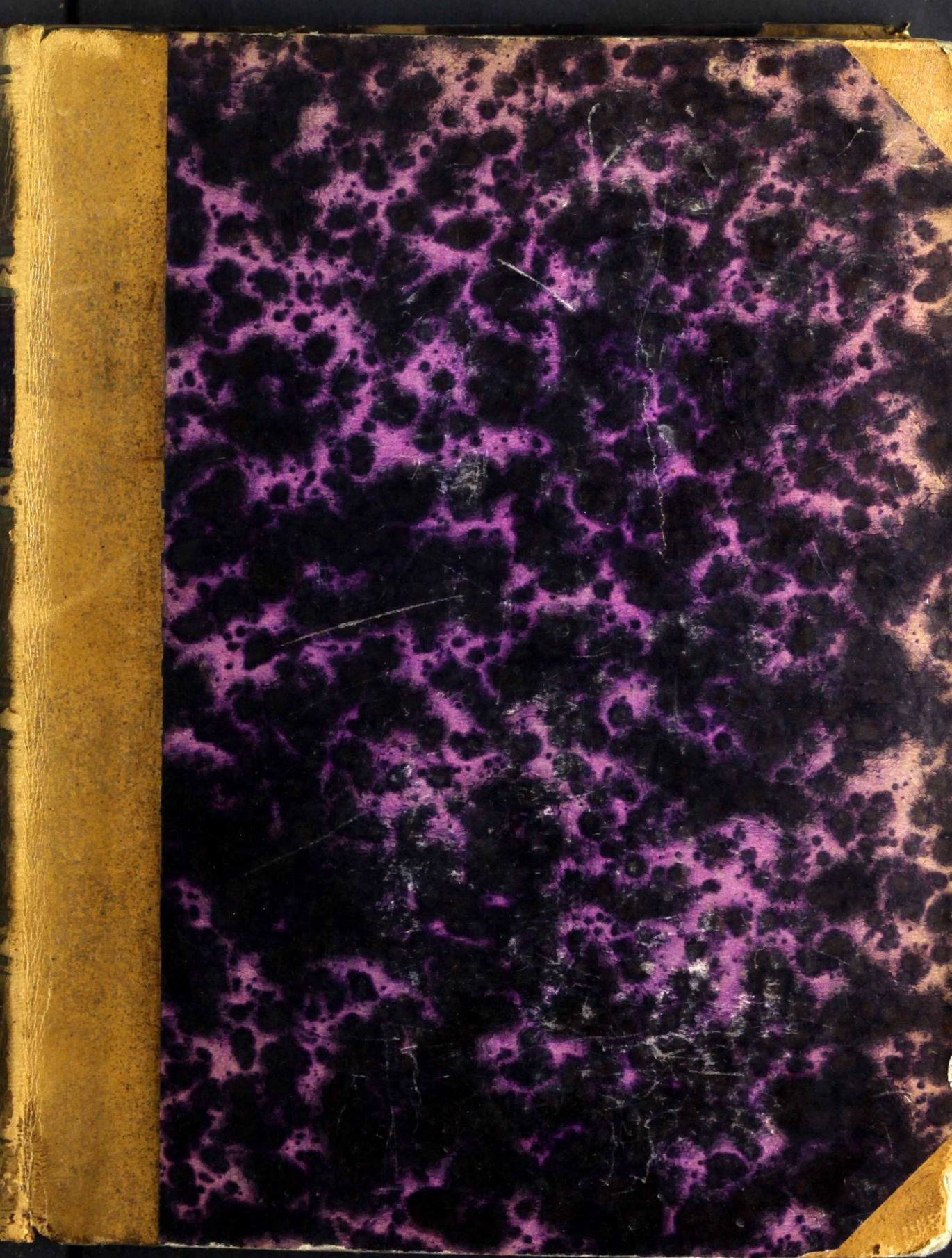
DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

56. - 395.

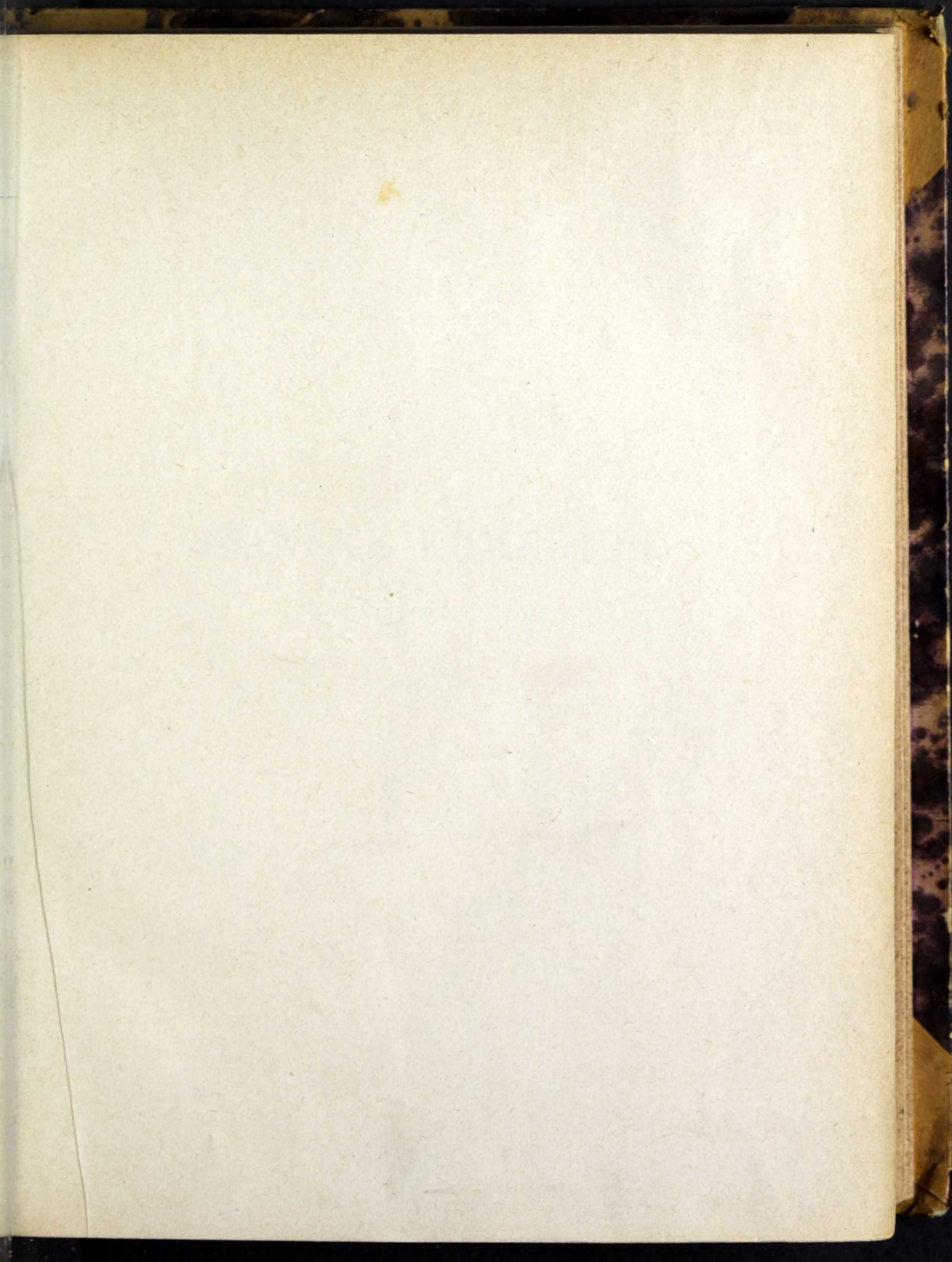
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 56 8°

1 1 56 0 8 02487 9

+Rex

SPANSKE KOMEDIER.

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
NEW YORK

SPANSKE KOMEDIER.

OVERSATTE

AF

A. RICHTER.

KJØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

THIELES BOGTRYKKERI.

1878.

FORORD.

Til nærværende Oversættelse er benyttet den kritiske Udgave af spanske Komedier fra det syttende Aarhundrede, som af Hartzenbusch, Fernandez Guerra og Mesonero Romanos er besørget for „Biblioteca de autores españoles“, et storartet Foretagende, der begyndte 1846 i Madrid, og hvis Bestemmelse er at optage i sig alle de vigtigste Frembringelser af hele den spanske Literatur fra dennes Oprindelse indtil vore Dage.

En Oversættelse af spanske Komedier har sine Vanskeligheder paa Grund af Originalernes trods den kritiske Revision i Enkeltheder ofte uklare og korrumpere Text. Det vil være bekjendt, at i det syttende Aarhundrede en vis dunkel og affekteret Stil, der kaldtes *Estilo culto* eller *Gongorisme**), var kommen i Mode i Spanien. Ophobning af søgte og til Dels uforstaaelige Billeder, selvlavede Ord, gamle kastilianske Ord, brugte i ny og usædvanlig Betydning, vare dens væsentligste Bestanddele. Som det Slette altid lettere finder Indgang end det Gode, gjorde

*) Saaledes kaldet efter Digteren Góngora.

VI

denne Stil hurtig Lykke, og Tidens Forfattere maatte, skjøndt ofte modstræbende, give efter for dens Smag. Ved uklare Steder af denne Art, der ere Ejendommeligheder ved Stilen, bør Forfatterens Udtryksmaade vistnok i Regelen respekteres og gjengives saa tro, som Hensynet til Formen tillader det; hvor Uklarheden derimod synes at have sin Grund i Digterens egen Skjødesløshed, eller i Skuespilleres og Bogtrykkes forsætlige Forvanskninger eller ufrivillige Fejltagelser, maa en lempelig Omskrivning, naar en saadan kan gjøre et meningsløst eller dunkelt Sted forstaaeligt, formentligt kunne forsvares og vil ofte endogsaa være uundgaaelig. De spanske dramatiske Digtere i det syttende Aarhundrede skreve mere for Theatret end for Læsning. For at tilfredsstille Publikums Umættelighed maatte de tillige arbejde i Hast -- enkelte af dem, som Lope og Tirso, have forfattet et utroligt Antal Skuespil -- og gave sig ikke Tid til eller lagde ikke Vægt paa altid at træffe det rette og klare Udtryk for deres Tanker; ikke faa af Tirso de Molinas Komedier bleve stjaalne i Kladde og udgivne som de vare af hans Neveu, Don Francisco Lucas de Avila, der roser sig af Tyveriet, og maatte derfor nødvendigt i deres ikke affilede Skikkelse i flere Henseender være ukorrekte; Calderon, Spaniens største dramatiske Digter, er bekendt for sine Forsyndelser mod Metrik og Grammatik -- hvis disse Fejl ikke snarere maa tilskrives Andre, som have forvansket hans Text -- og skal ikke selv have læst Korrektur paa mere end to af sine 111 Komedier. Den Lovløshed, der endvidere herskede i Da-

VII

tidens literære Forhold, har næppe sit Sidestykke i nogen anden Literatur. Var en Komædie først bleven opført af ét Skuespillerselskab, siger Hartzenbusch, bemægtigede alle Rigets Skuespillere sig den, og behandelende den som et erobret Land, ændrede og tilintetgjorde de i den Alt, hvad Nødvendigheden bød dem eller Lunet indgav dem; her tilføjede de, hist strøg de; snart forandrede de Titlen paa Værket, snart annoncerede de det som skrevet af en anden Forfatter. Bogtrykkere og Boghandlere vare lige saa samvittighedsløse. Uden at spørge Forfatterne tilegnede de sig deres Skrifter og skaltede og valtede med dem efter Behag. Saaledes gjorde Don Juan Ruiz de Alarcon Krav paa Komædier, som vare blevne trykte under Lope de Vegas Navn; saaledes erklærede Don Francisco de Rojas, at Bogtrykkerne i Sevilla havde tillagt ham fremmede Arbejder; saaledes skrev Don Pedro Calderon ti Maaneder før sin Død et Brev til Hertugen af Veragua, hvori han ytrede, at Boghandlerne paa hans Tid, ikke fornøjede med uden hans Tilladelse at trykke Alt, hvad han forfattede, i den Grad forvanskede de stjaalne Komædier, at han, som havde frembragt dem, ikke kunde kjende dem igjen efter Kontexten, skjøndt han vel af Titlen saa', at de skulde være hans; en Uskik, som umuligt kan raades Bod paa, tilføjede han, „paa Grund af den ringe Vægt, der lægges paa denne Art Tyveri af Folk, som, naar man sætter dem i Kundskab om den Lovløshed, de begaa, mene, at Poesien mere er en Fejl hos Den, som udøver den, end en Forbrydelse hos Den, som bringer den i Vanry“. For at

VIII

undgaa denne Fare for deres Anseelse gjorde de dramatiska Digtere Skridt til selv at udgive deres Værker eller overlod dem til en Boghandler eller Bogtrykker, til hvem de havde Tillid; men i hine Tider gaves der intet fast ortografisk System, ligesom det heller ikke kunde være Bogtrykkernes Sag, hvor dygtige de end vare i deres Kunst, at rette de Fejl, som fandtes i en ufuldstændig og korrumperet Original.

Disse beklagelige Forhold vare Aarsagen til, at der ikke i lange Tider blev foranstaltet nye Udgaver af de sex store Dramatikeres, Lopes, Tirsos, Alarcons, Calderons, Rojas's og Moretos Værker, idet Mangelen paa Hjælpe-midler til at udføre Arbejdet godt maatte afskrække fra Forsøget. Don Juan Eugenio Hartzenbusch gjorde Begyndelsen med sit Udvalg af Tirso de Molinas Komedier i 12 Bind, Madrid 1839—42. Senere ere alle sex Digtere optagne i „La Biblioteca“, Alarcon og Calderon fuldstændigt, de andre i Udvalg. At Udgiverne have haft et møjsommeligt Arbejde med den kritiske Behandling af Texten, og at det ikke altid har kunnet lykkes dem at restaurere den paa en tilfredsstillende Maade, er indlysende.

Foranstaaende Bemærkninger maa ikke opfattes som om de berørte Uklarheder og Forvanskninger skulde være til Hinder for Nydelsen af det spanske Theaters fortræffelige Frembringelser. De angaa kun Enkeltheder, der ikke kunne svække Virkningen af Komedierne i deres Helhed, og skulle kun bidrage til en retfærdig Bedømmelse og forebygge, at Læseren opholder sig over det mindre Væsentlige.

IX

Den første af de i nærværende Bind indeholdte to Komedier, „Ingen uden Kongen“, afviger i Formen noget fra Originalen, idet dennes ottestavelser Vers ere ombyttede med rimfri femfødde Jamber; Dialogen forekommer mig ikke saa pointeret, at den nødvendigt skulde fordre Originalens Versemaal for at komme til sin Ret. Den anden, „Don Gil den Grønne“, er derimod oversat i Originalens Form; kun har jeg troet ikke at burde gjøre noget Forsøg paa i de urimede Partier at gennemføre Assonantsen, d. e. Gjenklangen i alle lige Vers (andet, fjerde, sjette o. s. v.) af den sidste Vokal i Verset, naar Endelsen er mandlig, og af de to sidste Vokaler, naar den er kvindelig; dels vilde den næppe kunne høres, og dels vilde Gjennemførelsen lægge altfor meget Baand paa Udtrykket.

De gamle spanske Dramatikere inddelte ikke deres Akter eller Jornadas (Dagsrejser), som de i Almindelighed kaldte dem, i Scener og betegnede ikke Stedet, hvor Handlingen i det givne Øjeblik foregaar. Som hos Hartzenbusch findes i nærværende Oversættelse saavel Sceneinddeling som Stedbetegnelse*). „Naar en af de handlende Personer kommer eller gaar“, ytrer Hartzenbusch til Forsvar for disse Friheder, „hjælper det paa Hukommelsen

*) Don Luis Fernandez Guerra y Orbe følger i sin Udgave af Moretos Værker heri Hartzenbusch's Exempel; Don Ramon de Mesonero Romanos, Udgiveren af Francisco de Rojas og af Forfatterne af anden og tredje Rang, er derimod af en anden Mening og aftrykker Komedierne uden Sceneinddeling og uden Stedbetegnelse.

at anføre Navnene paa de Personer, der vare paa Scenen, før han kom, eller vedblive at være der, efter at han er gaaet; det letter Forstaaelsen af Dramaet, forskjønner Bogen og er til Beroligelse og Hvile for Læserens Øjne. Nyttens af at betegne de forskjellige Steder, hvor Handlingen foregaar, er indlysende; det trætter at læse Vers paa Vers uden at vide, til hvilken Egn Forfatteren fører os, om han holder os under Tag eller under aaben Himmel, paa Gaden, i en Have, i et Slot eller i et Fængsel. Ikke alle Læsere vide, at i det syttende Aarhundrede mange Komedier opførtes i vore Corrales (Skuespilhuse) uden anden Dekoration end nogle Forhæng og et Slags Skjærmbret*). Mellem Sidetæpperne var der Aabninger, som kaldtes Puertas (Døre) og dannede de nødvendige Ind- og Udgange for Skuespillerne. Disse Tæpper forestillede Byen og Landet, Træer og Mure, det Indelukkede og det Aabne. Man kunde derfor ofte i trykte Dramaer læse Bemærkninger som denne: „„Ud af den ene Dør komme Kongen og Infanten med Følge, og af den anden Kejseren, Prinsessen og deres Hofstat, alle i Jagtdragt““; Læseren maatte naturligt i Begyndelsen tro, at disse Personer optraadte i en Sal paa et eller andet Slot; men længere hen vilde han opdage, at de høje Herskaber efter et Jagtparti vare trufne sammen midt paa en Mark, der var lige saa flad som Argandas**) Sletter.“

*) Dette Sætstykke kaldtes *lo Alto* (det Høje) og maatte efter Omstændighederne gjøre Tjeneste som Balkon, Bjerg, Muren om en belejret Stad o. s. v.

**) Arganda er en lille By i Nærheden af Madrid.

XI

Det vil maaske være paafaldende, at Herre og Tjener ere Dus; men dette er altid Tilfældet i de ældre spanske Komedier, og det Frisprog, Tjeneren undertiden fører, bliver ogsaa derved mere forklarligt. I øvrigt anvende Forfatterne Tiltalen „Du“ og „I“ ofte ganske vilkaarligt; passer den ene Form bedre i Verset eller til Rim, benytte de den uden Skrupler, selv om den Paagjældende kort i Forvejen er bleven tiltalt med den anden.

Idet jeg hermed har gjort mit Bedste for i Korthed at orientere Læseren, bringer jeg til Slutning Hr. Professor Molbech, som med overordentlig Godhed har staaet mig bi med Raad og Opmuntring, og hvem jeg for en væsentlig Del skylder, at dette Arbejde overhovedet fremkommer, min erkjendtligste Tak.

Kjøbenhavn, i Januar 1878.

A. Richter.

Med Hensyn til Udtalen af spanske Navne maa følgende Regler mærkes:

Ch udtales som tsch; altsaa Sancho, Santscho; Caramanchel, Karamantsché.

G foran en Konsonant og foran Vokalerne a, o, u som dansk g; foran e og i som k (eller rettest som tysk ch i gesprochen). Skal det udtales som g foran e og i, indskydes Vokalen u mellem g og e eller i: Miguel, Migél.

H er stumt.

J udtales som k (rettest som tysk ch); altsaa Juan, Kuán (én Stavelse).

Qu som k: Quintana, Kintana; Quirce, Kirce.

Y foran Vokaler som dansk j; foran Konsonanter og i Enden af et Ord som dansk i. Staar det alene (i Betydning af »og«) ligeledes som i: Albornoz y Coronel.

De for det spanske Sprog særegne Bogstaver **ll** og **ñ** udtales resp. som lj og nj; altsaa Valladolid, Valjadolid; Tello, Teljo; Doña, Donja; Castañar, Castanjár.

Spanske Ord, der ende paa en Konsonant, have som Regel Tonen paa sidste Stavelse; Ord, der ende paa en Vokal eller Diftong, have Tonen paa næstsidste Stavelse. Ved Undtagelser betegnes den betonede Stavelse med en Akcent; dog have Familie-Navne paa z og mange Navne paa s Tonen paa næstsidste uden at være akcentuerede.

INDHOLD.

	Side
Indledende Bemærkninger om Forfatterne.....	1.
Ingen uden Kongen (Del Rey abajo ninguno, y Labrador mas honrado, García del Castañar) af Don Francisco de Rojas Zorrilla	17.
Don Gil den Grønne (Don Gil de las calzas verdes) af Pater Gabriel Tellez (El Maestro Tirso de Molina)....	137.

Indledende Bemærkninger om Forfatterne.

Don Francisco de Rojas Zorrilla, den Næst yngste af de sex store dramatiske Forfattere, som den moderne spanske Kritik har stillet i første Række, blev født i Toledo d. 4. Oktober 1607 — hvad der er godtgjort af Hartzenbusch, som har været saa heldig at finde hans Døbeseddel — og var en Søn af Fændriken Francisco Perez de Rojas og Doña Mariana de Besga Ceballos. Med Hensyn til hans Livs Omstændigheder vides kun, at han d. 15. Oktober 1644 aflagde de Prøver, som udfordredes for at blive Ridder af Santiago-Ordenen. Hans Dødsaar er ubekjendt. Af Rojas's Komedier bleve to Bind (indeholdende 24 Skuespil) udgivne i Madrid af ham selv, henholdsvis 1640 og 1645. Et tredje Bind, som han bebudede, saa' aldrig Lyset; men flere andre af hans Skuespil findes i Samlinger af forskellige Forfattere (Colecciones de Varios) og i særskilte Udgaver, ligesom der ogsaa endnu eksisterer nogle utrykte i Manuskript. Hans Repertoire bestaar i Alt af c. 60 Komedier og nogle Autos (geistlige Festspl).

„Del Rey abajo ninguno“ er hans Hovedværk og betragtes af Spanierne selv, navnlig siden Hovedrollen i Begyndelsen af indeværende Aarhundrede blev udført af den spanske Roscius, Isidoro Maiquez, som det mest populære og sympathetiske Drama, deres Literatur ejer. Intet af Rojas's andre Dramaer kan maale sig dermed, og det er fornemmelig dette og nogle af sine Lystspil, han skylder den høje Plads, Kritiken i vore Dage har anvist ham.

Rojas's Repertoire er blevet stærkt benyttet af franske Forfattere. Saaledes er Rotrous mest bekjendte Tragedie „Venceslas“ en Efterligning (der er bedre end sin Original) af „No hay ser padre siendo rey (En Konge tør ikke være Fader)“; Scarrons „Jodelet maitre et valet“ er en mat Bearbejdelse af Rojas's bedste Lystspil „Donde hay agravios no hay celos y Amo criado (Den Fornærmede har ikke Rum for Skinsyge eller Herren som Tjener)“ og Th. Corneilles „Bertrand de Cigarral“ en, ligeledes uheldig, Efterligning af „Entre bobos anda el juego (Blandt Tosser er Spillet gaaende)“. I Rojas's Drama „Casarse por vengarse (Giftermaalet af Hævn)“ møder man en endnu nærmere Bekjendt: Ingemanns „Blanca“. „Casarse por vengarse“ blev nemlig af Lesage omskrevet til en Novelle (Le mariage de vengeance) og indflettet i Gil Blas. Af denne Novelle tog Ingemann Stoffet til sin Tragedie, hvis sentimentale Stil selvfølgelig ikke taaler Sammenligning med den kraftige Pathos i Rojas's Drama.

Om Rojas som Forfatter udtaler A. F. v. Schack (Gesch. der dram. Lit. und Kunst in Spanien, 2. Ausg. 1854, Bd. 3) sig træffende saaledes: „Rojas var af Naturen

udrustet med de sjældneste Gaver, med mægtig Indbildningskraft, sprudlende Opfindelsesevne, Ild og Flugt i Udtrykket, gribende Pathos i det Tragiske og Vid og Humor i det Komiske, og med disse Egenskaber har han frembragt Mesterværker, der kunne stilles ved Siden af Calderons bedste; men han formaaede ikke altid at hævde dette høje Standpunkt, fordi han manglede den sammentrængte Kraft og den alvorlige kunstneriske Følelse, som maa staa Geniet bi, naar dette ikke skal styrte. Ved Siden af sine store Egenskaber havde vor Digter en Hang til det Bizarre og Overdrevne, der snart ytrer sig i hans Stykkers eventyrlige Planer, snart i de underligste Sælsomheder i deres Udførelse. Naar han gav denne Tilbøjelighed Tøjlen, frembragte han ofte sande Monstrositeter, der minde om en Febersygs Drømme og ere Exempler paa de vanvittigste Extravagancer i Opfindelsen og Unatur og Opskruethed i Karaktererne og Affekterne. Navnlig hvad Stilen angaar, lide mange af hans Værker i høj Grad af Gongorisme, af falsk Prunk, affekteret Dunkelhed, smagløse Antitheser og Ordpomp. Hvorledes Rojas kunde finde Behag i denne Estilo culto, er saa meget ubegribeligere, som han i forskellige af sine Dramaer, ja i andre Scener af de samme, der skæmmes af de betegnede Mangler, viser sig som en Mester i naturligt Udtryk, i enfoldigt og naivt Sprog og af og til endogsaa gjør satiriske Udfald imod Gongoristerne. Saaledes skildrer han i Komedien „Sin honra no hay amistad (Uden Ære intet Venskab)“ Nattens Mørke paa følgende Maade:

Está hecho un Góngora el cielo,
Mas oscuro que su verso.

(Himlen er bleven en Góngora; den er mere dunkel end hans Vers.)

„Lykkeligvis ere de Stykker af Rojas, der virke frastødende ved Planens Urimelighed og Sprogets Affektation, ikke mange, og vi kunne med glad Beundring vende os til et betydeligt Antal Komedier af ham, som, om de end ikke helt igjennem ere dadelfri, dog ere af saa genial Opfindelse og i Enkeltheder saa mesterligt udførte, at de maa regnes til det spanske Theaters første Prydelser. Vel strejfer ogsaa i disse Stykker Digterens Hang til det Vidunderlige og Overordentlige undertiden ud over Grænsen, og heller ikke i disse er Sproget ganske frit for enkelte Pletter; men man maatte have liden Sans for Geniets Kraft, hvis man opholdt sig over saadanne enkelte Fejl i Stedet for at fæste Øjet paa hele Konceptionens Fortræffelighed. Som alt anført, fortjener det i Særdelshed at mærkes, at Rojas ved Siden af det overlæssede Metafersprog, hvori han af og til gjør sig skyldig, tillige i maaske højere Grad end nogen anden spansk Digter har den mest usminkede Stil i sin Magt, og at han ved Siden af den altfor spændte Fantasi, der bragte mange Udvæxter og forfejlede Tilrustninger ind i hans Værker, besad en mandig Forstand, som kontrollerede hin, naar han blot selv vilde det. Hvor det Sidste paa gjennemgribende Maade var Tilfældet, hvor hans Ædruelighed holdt hans Indbildningskraft Stangen, skabte han fortræffelige Digtinger, fulde af indre poetisk Liv og med den højeste

Kraft i Fremstillingen, med Fylde og Rigdom i Opfindelsen i Forbindelse med alle de enkelte Deles strengeste indbyrdes Sammenhæng, med kjække digteriske Tanker og Anskuelser ved Siden af Udtrykkets klassiske Præcision.

„Vi tro at burde berigtige den Vildfarelse, der gjør vor Forfatter til en Efterligner af Calderon. Han maa paa ingen Maade kaldes saaledes, og Betragtningen af hans enkelte Værker vil vise, at han besad selvstændig Aandskraft nok til at gaa sin egen Vej saa vel i det Tragiske som i det Komiske.“

Den omtalte Dobbeltthed hos Rojas belyser Don Francisco Martinez de la Rosa noget klarere: „I Nærheden af Moreto,“ siger han, „om end ikke lige saa højt, bør man stille hans Samtidige, Francisco de Rojas, der lignede ham meget i de gode Egenskaber, men beklageligt overgik ham i Fejl. Hvis En eller Anden, der ikke paa egen Haand havde skaffet sig Kundskab om denne Digter, hørte ham berømme som en af Spaniens bedste, og derpaa begjærligt slog op i hans Værker, vilde han føle sig højligt skuffet, saafremt Tilfældet først spillede ham nogle af de uheldige i Hænderne; aabenbart vilde han tro, at man havde drevet en daarlig Spøg med ham. Det vilde heller ikke være let at komme til et andet Resultat, naar man læser den umoralske og forrykte Plan i „No hay ser padre siendo rey“, eller den latterlige Svulst i „Los áspides de Cleopatra“, eller Taabelighederne i „El falso Profeta Mahoma“ og i „Los celos de Rodamonte“, eller Absurditeterne i „Santa Isabel, reina de Portugal“ og andre Kompositioner af samme Art, der langt fra at aabenbare selv svage Glimt af en

aandrig og betagende Digter, alene synes at være en Delirants Drømme. I disse findes der kun falske og forskruede Ideer i Stedet for slaaende Tanker, Svulst i Stedet for Værdighed, barnagtige Løjer i Stedet for Vid, latterlige Metaforer, hule Fraser, knudret Stil og alle de Fejl, som kunne skæmme dramatiske Kompositioner.

„Men det er, som om man i Rojas ser to forskellige Digtere: en extravagant og affekteret, der anstrængte sig for at synes ophøjet og sublim ved at smigre Tidens slette Smag, og en anden, fuld af Ynde og Gratie, naar han lod sit Talent raade frit uden at undertrykke eller pine det. Den Digter, der delirerede i „Persiles y Segismunda“, er den samme, der viste saa megen Opfindsomhed og komisk Kraft i Komedien „Donde hay agravios no hay celos“, hvis højst sindrige Plan er mere kjendt udenfor Spanien under den anden Titel „El amo criado“, under hvilken den blev overført paa det franske Theater.

„Sine fremragende Anlæg for den sande Komedie aabenbarede Rojas maaske endnu tydeligere i „Entre bobos anda el juego“, hvis latterlige Hovedperson, Don Lucas del Cigarral, er tegnet med Ynde og Liv. I dette Lystspil beundrer man ikke blot den sindrige Plan, men ogsaa overraskende Situationer, interessante Scener, fornøjelig Dialog og hin lette Gratie, hin smagfulde Spøg, som er Sjælen i denne Art Kompositioner.“

Pater Gabriel Tellez, der skrev under det paa-
tagne Navn El Maestro Tirso de Molina, blev født
i Madrid. Om hans Familie, Studier og sociale Stilling
indtil Aaret 1613 vides Intet; men det er bekjendt, at
han allerede den Gang var Munk af Ordenen La Merced
Calzada og opholdt sig i Toledo. Rimeligvis er han ind-
traadt i den gejstlige Stand i en Alder af 40 Aar, hvor-
efter hans Fødselsaar kan ansættes til omtrent 1570.
Han beklædte de vigtigste Stillinger i nævnte Orden, blev
d. 29. September 1645 udnævnt til Prior i Klostret i
Soria og døde dér, som det antages, i Aaret 1648. Han
skal have skrevet over 400 Komedier, hvoraf dog største
Delen er gaaet tabt; de endnu eksisterende beløbe sig til
omtrent 70. Hans ikke-dramatiske Skrifter, „Los Cigar-
rales de Toledo (Villaerne ved Toledo)“ og „Deleitar
aprovechando (Til Nytte og Fornøjelse)“, af hvilke to
Værker der kun udkom første Del, skjøndt Forfatteren
gav Løfte om en følgende, og som begge ere Samlinger
af Noveller, Afhandlinger, Digte m. M., have kun ringe
Værd og ere næsten helt igjennem skrevne i den affekte-
rede Stil, der den Gang kaldtes culto (dannet eller ædel).

„Tirsos Komedier“, siger Don Agustin Duran i sin
fortræffelige Artikel om denne Digter, „kunne inddeles i
tre Klasser: Intrigestykker, historiske og heroiske, og
religiøse.

„I Intrigestykkerne ere Fablerne i Almindelighed helt
opfundne, og her blande sig imellem hverandre Personer
af alle Samfundets Klasser, fra kronede Hoveder indtil
ringe Hyrder; men da de sædvanligt fremstille Handlinger

af det private Liv, ere de højeste Personer i disse næppe til at skjelne fra dem af Mellemklassen. Da Tirso skrev for Spaniere og maaske ikke kjendte andre Sæder end sit eget Fædrelands, er det en ligefrem Selvfølge, at hans Helte altid ere Spaniere. Giver han dem end fremmede Navne, bevare de dog den ydre Form, der var ejendommelig for Samfundet og Hoffet paa Felipe den Fjerdes Tid.

„I disse Intrige-Dramaer findes en Mangfoldighed af mer eller mindre sandsynlige Handlinger og Episoder, der krydses, mødes, støde sammen eller skride jevnside frem og undertiden danne en indviklet Labyrinth, som ved en Art Trolddom er forbunden med Hovedæmnet. Vækkende Tilskuerens Nysgjerrighed, Deltagelse og Munterhed, fængsle de hans Opmærksomhed og frembringe og vedligeholde en Interesse og en indre Tilfredsstillelse, der altid stiger, altid er taknemmelig og altid uforklarlig. Den strenge Kritik taber sine Vaaben overfor den graciøse Spøg, de vexlende Episoder og den henrivende Dialog, som man bestandig møder i de nævnte Dramaer; Tilskueren lægger ikke Mærke til eller glemmer Usandsynligheden i de Midler, ved hvilke han føres fra Overraskelse til Overraskelse, fra Fornøjelse til Fornøjelse, og naar han atter kommer til sig selv, er Virkningen allerede fuldbragt; han formaar ikke at bryde det magiske Net, hvori han holdes fangen, og ført bag Lyset paa en saa fornøjelig Maade, drister han sig ikke til at berøve Digteren den joviale og skadefro Maske, hvormed han skjuler sine Udskejelser.

„Vistnok er det saa, at Tirso i denne Art Komedier ikke er selvstændigt skabende, men efterligner den noget plumpe Opfindelse i Lope de Vegas første dramatiske Produktioner; ligeledes er det vist, at han ofte gjentager sig i Situationerne og i Maaden, hvorpaa han leder og udvikler dem, som ogsaa, at de Karakterer, han fremstiller, ere temmelig ensartede; men disse Fejl bidrage netop til mere og mere at fremhæve den særegne og karakteristiske Fortjeneste hos den epigrammatiske Forfatter til „El Vergonzoso en Palacio (Den Undselige ved Hoffet)“, „Por el sótano y el torno (Gjennem Kjælderen og Drejehylden)“ og „Don Gil de las calzas verdes“.

„Til Trods for Tirsos monotone og undertiden monstrøse Ideer ser Ingen hans Komedier uden at ønske atter og atter at se dem for hver Gang at opdage og beundre noget Nyt; thi hvorvel hans Fabler ligne hverandre indbyrdes, er hans Stil saa tiltalende og saa afvejlende, hans Dialog saa flydende, saa sammentrængt og saa træffende, hans Spøg saa udtrykksfuld, hans Vid saa skadefro, skjøndt iklædt en tilsyneladende Uskyldighed, hans Versifikation saa fuldtonende og let, hans Rim saa rige, mangfoldige og forskellige, at den forbausede Tilskuer ikke kan modstaa saa megen Magi, men viljeløs lader sig føre til det fortryllede Land, hvorhen Taskenspilleren og Troldmanden Tirso har i Sinde at bringe ham.

„Denne Digters Dristighed er saa stor, at han giver sig i Kast med Alt, hvad der rummes indenfor Geniets Omraade, og man beundrer den Lethed og Behændighed, hvormed han behandler Sproget. Intet afskrækker ham i

denne Henseende; han haandterer det vilkaarligt og overvinder altid Rimets Vanskelighed ved saa træffende og uventede Midler, at man maa tro, han er Sprogets uindskrænkede Herre, og at dette i Tillid til, at Digteren vil smykke og berige det, uden Modstand stiller alle sine Hjælpekilder og alle sine Kræfter til hans Raadighed. Hvormange Fraser, Ord og Vendinger har Tirso ikke skabt, og hvor mange af hans lunefulde Indfald ere ikke gaaede over i Folket som Ordsprog!

„Følgende med Strømmen i sit Aarhundrede, synes Tirso ikke i disse Dramaer at have sat sig andet Maal, end at underholde og more Publikum, idet han med levende og poetiske Farver maler de Karakterer og Sæder, der dannede Hovedstadens Fysiognomi i hans Tid, saaledes som han kjendte det eller troede at kjende det fra det Standpunkt, han indtog. For at naa dette Maal iklæder han sine Personer de Karakterer og Sæder, han har opfattet, og fremstiller i skjønne Dialoger en Satire over sine Samtidige, der maaske af og til er bidende, men aldrig bitter eller blodig, og som altid mere har til Hensigt at udfordre Tilskuerens lidt skadefro Latter end at svinge Latterliggjørelsens Vaaben paa en saarende Maade eller opvække Følelser af Bitterhed og Had mod Menneskeheden.

„Henimod Slutningen af det 15de Aarhundrede, i vort Theaters Barndom, havde allerede Præsten Torres Naharro fundet den originale Vej, som det spanske Drama fulgte i det 17de. De fattige og bedrøvelige Forsøg, som nogle lærde Mænd foretog for at akklimatisere de græske og

latinske Former paa vor Scene, ligesom ogsaa Lope de Ruedas, Timonedas og Andres raa Frembringelser, forsvandt som Røg for den frugtbare Lope de Vegas Talent, der fandt sin Støtte i vor særegne Smag og siden blev efterlignet af hele Europa. Tirso fulgte samme Vej, og ligesom sine Forgængere og Mestre foresatte han sig aldrig paa Forhaand et moralsk, direkte og enkelt Maal i nogen af sine Komedier. Enhver af dem er en Sæde-Novelle, af hvilken man kan udlede én eller flere moralske Maximer, paa samme Maade som man i hvilket som helst Digt kan udfinde en Allegori, om Digteren saa aldrig har havt en saadan til Hensigt. Som Følge af den Digtart, han adopterede, trænger han aldrig ind til Dybden af en bestemt Lidenskab eller en af de Laster, som pleje at beherske det menneskelige Hjerte; men betragtede Mennesket in concreto, behandler, leder og gennemtrænger han ham til det inderste af hans Sjæl for i den at søge Roden til hans Laster og Aarsagen til hans Handlinger, sete fra det Standpunkt, Tirso selv indtog, og paa hvilket hans Tids og hans Lands Fordomme og sociale Levemaade mægtigt indvirkede. Enhver af hans Personer har sin Del af Nationens almindelige Karakter og besidder den særlige Identitet, som er et Resultat af Foreningen og Styrken af de Lidenskaber, Tirso laaner den Paagjældende, og af de Situationer, hvori han stiller ham. Det er ikke let at gætte fra hvilket Synspunkt eller med hvilke Fordomme Tirso betragtede Mændene og Kvinderne; maaske iagttog han dem fra det Punkt, hvorfra det menneskelige Hjerte ses tydeligt, og hvor den Fernis, som er nødvendig for

den selskabelige Omgang, forsvinder, eller maaske hørte de Personer, han sædvanlig færdedes imellem, ikke til de mest moralske Klasser i Samfundet. Hvad der er sikkert, er, at Tirsos mandlige Karakterer altid ere frygtsomme, svage og en Bold for det smukke Kjøen, medens han skildrer Kvinderne som resolute, intrigante og fyrige i alle de Lidenskaber, der have deres Grund i Hovmod og Forfængelighed. Det synes ved første Øjekast at have været hans Hensigt at lade hines Lunkenhed og Vankelmod kontrastere med disses Kraft, Standhaftighed og Haardnakkenhed i at forfølge en Intrige uden at forsmåa noget som helst Middel, hvor upassende det end kan være. Heri, mere end i alt Andet, bestaar Karakteren af Tirsos Ideer, og det i saa høj Grad, at denne Typus ikke alene findes i hans Intrige-Komedier, men ogsaa i de heroiske. En ung Mand, der er frygtsom, vankelmodig, lunkent forelsket, eller blindt underkastet en Dames Luner, af hvem han imod sin Vilje bliver elsket, er næsten altid Helten i Tirsos Dramaer. Intrigen indskrænker sig i Almindelighed til de Hindringer, forskjellige Damer lægge i Vejen for Heltindens Ønsker, hvilken sidste dog som den Listigste eller Fyrigste altid besejrer sine Rivalinder.

„Tirso yndede meget at anbringe sine Figurer i Samfundets højeste Klasser. Fremmede Prinser og Hertuger, der kæmpe om Prisen med spanske Eventyrere for tilsidst at blive besejrede; Prinsesser, Hertuginder og fornemme Damer, hos hvilke imidlertid Kjønnet og Forfængelighedens Indflydelse er mere fremberskende end Hensynet til deres Rang, ere i Almindelighed de Personer. Tirso

helst vælger til sine Helte og Heltinder. Den lunefulde Digter finder ofte Behag i at forklæde flere af dem i landlig Dragt og i at laane dem det skadefro Sprog, som med tilsyneladende Enfold karakteriserer den Vantro og Mistillid, som Hoffolk indgyder Bønder, og hvoraf de betjene sig for uden egen Fare bedre at kunne skuffe dem, der fæste Lid til Skinnet. Denne Art scenisk Spøg behandler Tirso saa beundringsværdigt, at han indtil nu ikke har fundet sin Lige. Det overrasker at se, hvorledes han hidfører slige Modsætninger, og stor Virkning frembringer den udsøgte Ironi og Skadefryd, der udtales under Skinnet af landlig Enfold, som Forfatteren forstaar at gjengive med uforligneligt Talent.

„De saakaldte Graciosos eller lystige Personer, der paa vort Theater vare bestemte til at opvække Munterhed og forhindre, at Latterligheden faldt direkte paa de ædle Personer, tager Tirso næsten altid fra Bondeklassen, og idet han flytter disse Individer fra Landet til Hoffet, bringer han deres forrige Sæder og Skikke i Kontrast med de nye, som de iagttage og ville tilegne sig. Dette giver Anledning til højst komiske Scener, der fornøje Publikum og faa selv de strengeste Kritikere til at le, om disse end ere gaaede i Theatret med den faste Beslutning at udpibe enhver Forsyndelse mod hvad de udelukkende erkjende som Konvenients og Sandsynlighed. Tirsos Graciosos ere næsten aldrig plumpe, og den Munterhed, de vække, frembringes ved Kontrasterne eller den skadefro Anvendelse, Publikum gjør af de Vittigheder og Tvetydigheder, Forfatteren lægger dem i Munden.

„Denne Digter udmærker sig særligt ved den meget dramatiske Indfletning af nogle tilspidsede, lystige eller satiriske og epigrammatiske Smaafortællinger. Hvilken graciøs og fornøjelig Stil, hvilken skjælsk og kostelig Enfold findes der ikke i dem! Hvilke træffende Udfald imod hele Samfundets og dets enkelte Stillingers Laster møder man ikke i disse korte Fortællinger! Hverken Boccaccio, La Fontaine, Ariost eller selve Molière have overgaaet Tirso i denne Art Fortjeneste.

„Den markerede Karakter i denne berømte Digers Intrige-Komedier findes ligeledes i de heroiske og religiøse. Samme Art Spøg og Vid, samme Lethed i Dialogen, og fremfor Alt samme Karaktertyper møder man i dem alle. I de heroiske som i Intrige-Stykkerne er hele Energien paa Kvindernes Side, og Svagheden, Underkastelsen og Frygtsomheden Mændenes Kjendetegn. De historiske Æmner, han bringer paa Scenen, vælger han derfor altid blandt dem, hvori der findes Karakterer af denne Klasse, hvad der f. Ex. kan ses af hans Dramaer „La Mujer que manda en casa (Konen, som er Herre i Huset)“, „La Prudencia en la mujer (Kvinde-Klogskab)“, „La República al revés (Den forkerte Stat)“ og andre.

„Men se vi hen til det vittige, satiriske og epigrammatiske Talent, der udmærker Tirso, og til hvilket Vanen og hans Triumfer syntes udelukkende at burde henvise ham, sætter denne Digter os dog mest i Forundring, naar han i sine alvorlige Kompositioner anslaaer de episke eller lyriske Streng. Da hæver han sig op over Skyerne og lader dem derfra klinge med Værdighed, Kraft, Eftertryk

og Enthusiasme. Hans Sprog og Stil følge som ved Trylleri hans Tankers høje Flugt, og fra Scenen forsvinder da den skadefro Tirso for at forvandle sig til en heroisk og sublim Digter.

„Mellem hans Dramaer over religiøse Æmner fortjener som eminent romantisk „El Condenado por desconfiado (Fordømt for sin Tvivls Skyld)“ særdeles Opmærksomhed.

„De gode Egenskaber, der udmærke Tirso som Digter og Dramatiker, bestaa i hans naturlige Stil, hans Kjækhed og Færdighed i Sprogets Behandling, hans harmoniske og rige Versifikation, hans Overflod paa Rim, hans yppige og flydende Dialog, den skjælske og sindrige Maade, hvorpaa han kontrasterer Ideerne, hans bidende og epigrammatiske Vid og endelig hans yndefulde, lette og indtagende Diktion.

„De Fejl, han hovedsagelig lider af, bestaa i hans Planers Usandsynlighed og Fattigdom, den slette Økonomi, hvormed han udvikler sine Fabler, hans Karakterers Enformighed, den overdrevne Tillid, han har til Tilskuernes gode Vilje og til sine egne Midler og Hjælpekilder, og endelig i at han opofrer Scenens Dekorurn for Tilbøjeligheden til at glimre i Dialogen og gribe Lejligheden til en Skjæmt, der undertiden er altfor fri.

„Disse ere, med Upartiskhed udviklede, de Fortrin og Mangler, som danne den berømte Tirso de Molinas dramatiske Karakter. Med de første og til Trods for de sidste har han opnaaet mange Generationers Bifald, og selv den nuværende strømmer til Theatret, naar et eller

andet af hans Dramaer opføres. Hvilken af hans Tilskuere kan rose sig af, at han ikke har smilet endogsaa over Udskejelserne og Usandsynlighederne hos denne Digter, der driver et lunefuldt Spil med Publikum, med Poesien og med sig selv? Kunde man ikke sige, at Tirso henholdsvis har gjort af Dramaet, hvad Ariost har gjort af det episke Digt? Hvis Kunsten og de forud fastslaaede Regler føle sig fornærmede over de Friheder, Tirso tager sig, formilder han dem ved sin Gratie og sit uforlignelige Vid, og Publikums Munterhed beviser, at Geniets Instinkt kan mere, gjælder mere og véd mere end alle Verdens systematiske Kritikere. Og saaledes bør det være; thi naar man a posteriori giver Regler for Talentets Frembringelser, er det umuligt at forudse alle de Kombinationer og nye Veje, som et stort Geni kan finde. I vort literære System anerkjende vi intet Absolut, og af denne Grund have vi mere Tillid til Følelsen end til de dogmatiske og maaske vilkaarlige Regler, i hvilke Kritikerne ville, at Skjønheden altid skal søges.“

Tirso de Molina er, som bekjendt, Forfatter til „El Burlador de Sevilla y Convidado de piedra (Forførereren fra Sevilla eller Stengjæsten)“, der har den Fortjeneste at være den første poetiske Behandling af Don Juan-Sagnet, men i øvrigt hører til Tirsos svagere Arbejder. Det er løst og uregelmæssigt, navnlig i de to første Akter, hvorimod der i tredie Akt findes sublime og virkningsfulde Situationer.

INGEN UDEN KONGEN.

AF

DON FRANCISCO DE ROJAS ZORRILLA.

Personer:

Alfonso den Ellevte, Konge af Kastilien.

Dronningen.

Greven af Orgaz.

Don Mendo.

Don Garcia.

Doña Blanca, hans Hustru.

Belardo,

Bras,

Teresa,

} i deres Tjeneste.

Tello, Grevens Tjener.

To Hofmænd.

Kongens Følge.

Bønderfolk.

Handlingen foregaar i Toledo og dens Omegn. Tiden: 1342.

FØRSTE AKT.

Sal i det kongelige Slot.

Første Scene.

Kongen, med rødt Ordensbaand over Brystet, læser et Bønskrift;

Don Mendo.

Kongen.

Don Mendo! Eders Bønskrift har jeg læst.

Don Mendo.

Sig heller Klageskrift! Af dette ser I,
At hvad jeg ønsker, er, at Eders Højhed
Gjør mig til Ridder af det røde Baand.
To Maaneder er nu forløbne, siden
Jeg bad Jer første Gang om denne Gunst;
Ti Aar jeg tjente Eder her ved Hoffet
Og andre ti ved Hæren; dette satte
I som Betingelse for Den, hvis Bryst
Skal smykkes af det Hæderstegn, I bærer.
Jeg mener, høje Herre! at med Rette
Jeg nu har det fortjent; thi ellers blev det
Mig selv til Skam, om jeg forlangte Sligt.

I svared mig, I vilde tænke paa det;
 Paa denne Naade kan jeg gjøre Krav,
 Og hvis den nægtes mig, da vil, o Herre!
 Min Ære blive Bold for onde Tunger.

Kongen.

Don Mendo, kald paa Greven!

Don Mendo.

Og hvad svarer

I paa mit Bønskrift, Herre!

Kongen.

Det er godt.

Kald Greven ind!

Don Mendo.

Der er han.

Kongen.

Trød til Side!

Anden Scene.

Greven af Orgaz, med et Papir. — Kongen, Don Mendo.

Don Mendo.

Med Tillid til min Ret jeg bad om Baandet,
 Og vilde ej forlangt det, hvis jeg ikke
 Først nøje selv min Adkomst havde prøvet.

Kongen.

Hvad Nyt?

Greven.

I Algecira skjælver Fjenden
For Eders Sværd, og Kongen af Granada
Har krævet hele Afrika til Bistand.

Kongen.

Hvor faar vi Penge fra?

Greven.

Paa denne Liste
Er opført alle Skatter, hvormed Riget
Frivilligt tjener Eders Majestæt.

Kongen.

Den Undersøgelse, som jeg befaled
Jer gjøre lønligt i Don Mendos Sag,
Er den til Ende bragt?

Greven.

Ja, høje Herre!

Kongen.

Hvorledes faldt den ud? Hvad er Jer Mening?

Greven.

At han er fuldt saa god, som jeg er selv.

Kongen.

Men tror I, at det Mandskab, Riget stiller,
Vil strække til til dette Felttog?

Greven.

Ja;

Med denne Hær vil Eders Majestæt
Snart tæmme Maurerkongens Trods og Hovmod:

Kongen.

Saa læs, Don Mendo! at jeg nu kan vide,
Hvem jeg bør lønne for hans Tjenester.

Greven.

O Herre! Maatte Riget snart Jer krone
I Fred, hvor den lyksalige Genil¹⁾
Sit Guldsand deler ud!

Kongen.

Gud lønne Jer
For Eders Ønske, kristelige Mars!
Don Mendo, læs!

Don Mendo.

Saaledes lyder Listen:

„Til Eders Højheds Foretagende
Mod Algecira byder Rigets Lensmænd
I Mandskab, Sølv og Heste det, som følger:
Don Gil de Albornoz ti tusind Mand
Og deres Underhold; Orgaz to tusind;
Astorga fire tusind; sexten tusind
Udrede Byerne; af Aguilar
Er tilbudt tusind let beredne Mand
Og tusinde Dukater rede Penge;
Kastiliens trende Broderskaber drage
Med deres Mandskab til Genil; García
Af Castañar til Hærens Underhold
Vil give hundred Centner røget Kjød
Og hundred Flæsk; to tusind Centner Mel;

¹⁾ Genil er en Flod ved Granada.

Tre tusind Byg; tre Hjorder af hans Faar,
 Samt fjorten Fade Vin. Foruden dette
 Han sender hundred hvervede Soldater
 Og beder undskyldt, at han ej formaar
 At give mer end denne ringe Gave;
 Thi Aaret var kun knapt; men, om fornødent,
 Tilbyder han sin Drot end ydermere
 En ærlig Bondes redelige Arm.
 Thi skjøndt han aldrig har sin Konge set,
 Véd han dog vel, hvad han er Kongen skyldig.“

Kongen.

Loyal er Manden og hans Rigdom stor.

Don Mendo.

Men Castañar er intet fornemt Navn.

Kongen.

Hvor bor den Mand?

Greven.

Derom er jeg i Stand til

At give fyldestgørende Forklaring.
 Fem Mil fra Eders Højheds Residents
 Og mine Fædres Hjem, Toledo, ligger
 En udstrakt Dal, hvis Navn er Castañar.
 Her fæsted Manden Bo. Dens Grænse dannes
 Af hine Bjerge, som fra gammel Tid
 Har været underlagt den spanske Krone.
 I Dalen, ved en nøgen Klippes Fod
 Er bygt et Kloster, viet til den hellige
 Francisco af Assisi, denne Ridder,

Der æres som et Billed af vor Frelser;
 Thi ledet af sin Ydmyghed, der bragte
 Ham Himlens Krone, rejste han med Forsæt
 Sit Hus ved Foden af det øde Fjeld.
 Ved Grænsen ligger en Kastanielund,
 Og denne Lund gav Navn saa vel til Klostret,
 Som til García. Dér i Stilhed øver
 Han mild Barmhjertighed, lig Abraham;
 Thi som af Himlens Gunst hans Høst velsignes,
 Saaledes kappes han med den og skjænker
 Til Andre villigt af sin Overflod.
 I Klostrets Nærhed har han bygt sit Hus
 Og delt det regelret i trende Dele.
 Den ene skjænker Bolig til hans Husfolk
 Og er endvidere et Forraadskammer
 For Rankens og Oliventræets Frugter.
 Af Korn saa stor en Overflod det gjemmer,
 At alle Spaniens Magasiner tykkes
 Kun Myretuer mod hans fyldte Lader.
 Den anden er en Have, hvor der pranger
 Saa rig en Flor af Blomster, at de ere
 Duftende Stjerner, Børn af Jord og Sol;
 I slig en Talrighed og slig en Glans,
 At, naar de glimre, det for Øjet synes,
 Som Jorden var besaaet med Himlens Stjerner.
 Den tredie Del er bygt som Galleri,
 Der støtter sig paa trende stærke Buer
 Af Jaspis fra San Pablo; med Balkoner
 I Grønt og Guld det smykkes, og paa Taget

Der straalere fine Kugler af Smaragder.
 Derinde bor han med sin Hustru Blanca
 Og lever hen et Liv saa sødt, som Amor
 Har nogensinde set; som jordisk Gods
 Blev ham til Del, er han paa Glæder rig.
 Jeg vil ej male hendes store Skjønhed,
 Der vækker Solens Nid; thi dette passer
 Ej her og anstaar heller ej min Alder.
 Det være nok, naar jeg forsikrer Eder,
 At skjøndt hans Rigdom er uendelig,
 Er den dog, sammenlignet med hans Hustru,
 Det mindste af hans Goder. Han er selv
 En kraftigt bygget Mand, som stadig over
 Sig i den ædle Jagtfærd, og saa stærk,
 At han i Kamp helt let en Tyr betvinger.
 Han aldrig i sit Liv har set Jert Aasyn,
 Og til sin Skyhed giver han den Grund,
 At Kongen er en Sol, og at hans Øjne
 Kan ikke taale Glansen af dens Straaler.
 García af Castañar er denne Mand,
 Og jeg forsikrer Jer, at hvis I tager
 Ham med paa Eders Tog mod Algecira,
 Har I ved Eders Side en Forstand,
 Der viser Jer den rette Vej, et Skarpsind,
 Der aldrig tager fejl, en Rigmand uden
 Ærgjerrighed, en Sandhed uden Maske,
 En Mening, fast, men ej paastaaelig,
 En Helt med Dømmekraft, og, for at slutte,
 En Landmand uden Svig og uden Lyde.

Kongen.

En sjælden Mand.

Greven.

Jeg tror, at jeg tør sige,
At I hos ham vil finde Egenskaber,
Hvoraf en fuldendt Riddersmand kan dannes.

Kongen.

Og han har aldrig set mig?

Greven.

Aldrig, Herre!

Kongen.

Nu vel! saa agter jeg at søge ham;
Jeg har dog Lyst at stille ham paa Prøve.
Don Mendo og et Par af Hoffets Herrer
Skal følge mig; der er ej langt dertil.
Vi tage Falke med; vi kan som Paaskud
Da foregive, at vi gaa paa Jagt.
Paa denne Maade agter jeg at se ham.
Og naar vi kommet er til Castañar,
Maa Ingen sige, hvem jeg er. Hvad tykkes
Jer om min Plan?

Greven.

At den er ypperlig.

Kongen.

Saa lad da vore Heste sadle, Greve!

Greven.

Jeg lyder, Herre!

Tredie Scene.

Dronningen. — Kongen, Don Mendo.

Don Mendo.
Hendes Majestæt.

Dronningen.

Hvorhen, Señor?

Kongen.

Jeg drager ud at søge
En Skat, som altfor længe var begravet,
Men som af Greven er for Lyset bragt.

Dronningen.

Og er det langt herfra?

Kongen.
I Castañar.

Dronningen.

I kommer snart igjen?

Kongen.

Saa snart jeg nøje
Har prøvet dens Metal i Smeltediglen.

Dronningen.

Naar I er borte, er jeg aldrig glad.

Kongen.

Før Solen farver Bjergets Toppe, vender
Jeg til min rette Sfære hjem igjen.

Dronningen.

Adskillelsen er Nat.

Kongen.

Og I er Dagen.

Dronningen.

Min Sol er I.

Kongen.

Og I min Morgenrøde.

(Dronningen gaar.)

Don Mendo.

Hvad svarer Eders Højhed til min Bøn?

Kongen.

Jeg har forvisset mig om Eders Adkomst,
Og dette Baand skal jeg endnu i Dag
Om Eders Skulder fæste. At jeg forsker
Omhyggeligt, vil ej forundre Jer;
Thi hvis jeg giver det til en Uværdig,
Vil snart det blive plettet paa hans Bryst
Og skifte Farve, og den sande Ridder
Faar derved gyldig Grund til Klagemaal.
Og hvis jeg skjænker det i Flæng til Alle,
Vil Ingen mere sætte Pris derpaa.

(De gaa.)

Landlig Egn udenfor Don Garcías Bolig.

Fjerde Scene.

Don García.

Hil Dig, min skønne Bolig,
Som venligt skjænked Ly til den Forfulgte,
Der med hvert Savn fortrolig
Fra hin Kastiliens Hædersdag sig dulgte,
Da Folket, medens højt dets Jubel toned,
Sin spæde Fyrste i hans Vugge kroned!

Her ej mit Hjerte hildes
Af Længsel efter Hoffet og dets Hæder;
Thi al min Attraa stilles
Ved Markens Dont og Landets simple Glæder.
Som Fremmed denne skønne Dal jeg gjæsted;
Men snart som Borger her jeg Bolig fæsted.

Min Lade Himlen fylder;
Tilfreds jeg lever ved min Hustrus Side,
Hvis Vadmeldsdragt omhyller
En Adelsfødt, hvad Verden ej maa vide;
Jeg selv ej hendes Fødsels Gaade tyder,
Men véd, at hun er skøn og rig paa Dyder.

Hist i Orgaz hun boede,
Hvor i en Bondes Hus hun var fra liden. —
Ved Synet jeg til Mode
Mig følte, som naar midt i Sommertiden
Ved Lynets Kraft til Aske Marven brændes,
Mens paa det Ydre ingen Skade kjendes.

Jeg Grevens Mening hørte;
 Hans Udsagn lød, at hun var adelsbaaren.
 Derpaa som Hustru førte
 Jeg hende til mit Hjem, hvor hun er Vaaren.
 Thi altid har til Rettesnor jeg taget:
 Først Hensyn til min Stand, saa til Behaget.

Jeg hendes Byrd ej kjender,
 Og selv hun ej sin Herkomst ane kunde;
 Navnet paa hendes Frænder
 Fortier Greven; dertil har han Grunde.
 Og ej hun véd, at hendes Ægtefælle
 Er af en Slægt, navnkundig ved sin Ælde.

Min Blanca, Du min Lykke!
 Vil snart med Egnens Kor Din Røst Du blande?
 Skal snart jeg se Dig smykke
 Med Kransen af Jasmin Din hvide Pande? —
 Men siden Alt omkring mig aander Glæde,
 Er det et Tegn, at Blanca hid vil træde.

Femte Scene.

Doña Blanca, med Blomster; **Bras**, **Teresa**, den gamle
Belardo, Bønderfolk. — **Don Garcia**.

Kor af Bønderfolk.
 Blanca ej ligner den hvide Sne,
 Men Solen;
 Blanca er straalende skjøn at se,
 Som Solen;

Blanca sig viser ved Morgengry,
 Som Solen,
 Og bringer til Marken Glæde paa ny,
 Som Solen.
 Den hvide Sne er mod Blanca sort;
 Mandeltræs Blomsten kommer til kort.
 Blanca ei ligner den hvide Sne,
 Men Solen.

Don García.

Min elskte Blanca! det er ikke Ret
 At give Liv til denne Blomsterflor,
 Naar derved just Du grumt mit eget røver.

Doña Blanca.

Kun daarligt kan jeg give Blomster Liv,
 Naar med min Fod jeg træder dem til Døde,
 Og mindst, naar jeg mit eget Liv maa savne,
 Som kun er dér, hvor Du, min Elskte! dvæler.
 Med Dig det følger; thi paa denne Vis
 Vil, naar Dit eget dør, med mit Du leve.

Don García.

Hvor dyb en Ømhed og hvor høj en Gunst
 Du end mig viser, er den ej for stor,
 Naar med min Kjærlighed Du maaler den.

Doña Blanca.

Saa højt Du elsker mig?

Don García.

 Hør mig, min Blanca:
 En Høstmand elsker ej de friske Vinde,

Og ej min Sæd den milde Regn i Vaar,
 Ej Hjorden Græsset, naar det frodigt staar,
 Ej Hyrden Skyggen, hvor han Læ kan finde,

En Syg ej elsker at se Solen skinne,
 Daglønnenen, hvis Liv i Trældom gaar,
 Ej elsker Timen, som til Hvile slaar,
 Saa højt, som jeg tilbeder Dig, Veninde!

Blev end al Elskov, fra de første Dage
 Til nu, forenet hos en enkelt Mand,
 Stod dog hans Kjærlighed for min tilbage.
 Men skjøndt jeg elsker Dig saa højt, jeg kan,
 Maa jeg min Ufuldkommenhed beklage;
 Thi Blancas Værd gaar over al Forstand.

Doña Blanca.

Ej elsker Blomsten paa sin slanke Stol
 Den Dug, der røves den af Solens Lue,
 Ej Lunden Bjergets Is, der er at skue
 Først som Krystal, men Flod for Dagens Sol,

Magneten elsker ej den kolde Pol,
 Ej elsker Vandringsmanden Iris' Bue
 Saa højt, naar han i Tordenregn maa grue,
 Som jeg tilbeder Dig, Du mit Idol!

Jeg overalt, paa Høj, i Dalen grøn,
 Saa gjerne rejste Altre til din Ære
 Og vendte did min Andagt og min Bøn.

Thi kjendte jeg ej Kirkens sande Lære,
 Tilbad jeg Dig ej mer som Jordens Søn;
 Men ikkun Du min Gud da skulde være.

Bras.

Teresa! siden Blanca og García
Staa der og kurre som to Turtelduer,
Er det nok bedst, at vi To gjør det Samme.
For Du kan tro mig, fra forgangen Dag
Er jeg som helt forhexet af Dit Ansigt.

Teresa.

Og jeg af Din Figur, min egen Bras!

Bras.

Min Kjærlighed er meget, meget større.

Teresa.

Vist ikke nej.

Bras.

Nu skal Du bare høre:
Den Gang jeg saa' Dig, elskede Teresa!
Saa ferm i Bækken vaske Dækketøjet
Og hjalp Dig med at vride Dine Duge —
Det var just akkurat den samme Dag,
Da vi blev overrasket af Studenten,
Som vilde være vittig og fortalte,
At saadan vred just mangan Prokurator
De stakkels Folk, hvis Sag han skulde føre —
Ser Du, fra den Dag har jeg Dig saa kjær,
Som Aagerkarlen har en Ridders Liv,
Der gav ham sin Livrente i Forskrivning.

Sjette Scene.

Tello. — De Forrige.

Tello.

Señor García! Selv den Lykkeligste
Maa ønske sig et Liv som det, I fører;
Kun her har Freden bygt sit rette Hjem.

Doña Blanca.

Hvad Nyt, Ven Tello?

Tello.

O, Señora Blanca!

Hvor I er smuk i Dag. Jeg bringer Hilsen
Fra Greven.

Doña Blanca.

Greven har det godt?

Tello.

Señora!

Han kysser Eders Haand.

Don García.

Hvad er hans Ønske?

Tello.

Et Ord i Enrum! Greven mig befaled
At give dette til Jer selv personlig.

(Giver ham et Brev.)

Jeg skal ej have Svar. Tillad mig derfor
At vende hjem igjen.

Don García.

I vil ej hvile

En Stund?

Tello.

Jeg overnatted gjerne her
For Eders Skyld, men maa ej ses af dem,
Hvis Komme om et Øjeblik kan ventes.
Derfor Farvel!

(Gaar.)

Syvende Scene.

De Forrige uden Tello.

Don García.

Udskriften er til mig.

Er det maaske Bebrejdelser, fordi
Min Skjænk til Kongen var for ringe? Nu,
Vi faa at se. Saaledes lyder Brevet:
„Señor García! Med Forundring hørte
Hans Majestæt det Tilbud, I har gjort.
Han spurgte mig, hvem Eders Naade var;
Jeg svared: en tilfreds, forstandig Landmand.
Nys red han ud for ukjendt at forvisse
Sig selv om Eders Værd og Eders Klogskab.
Lad Jer ej mærke med, hvad nu I véd,
Og sig ej heller Kongen, hvem I er;
Thi skjøndt I holder selv hans Lov i Ære,
Har Eders Fader krænket ham en Gang,

Og I forstaar, at ej med milde Øjne
 Han ser paa Den, som vækker slige Minder.
 Lev vel! — Endnu dog Et: den Mand, der bærer
 Det røde Baand, er Kongen.
 Med trofast Venskab, Greven af Orgaz.“
 Saa skal vi mødes? — Vidste Du, Alfonso!
 Hvem Du besøger nu, da maatte vel
 Mit Blod undgælde for den døde Fader.

Doña Blanca.

Du staar saa tavs, min Husbond! Det er Tegn
 Paa Sorgfuldhed. Er Brevet Skyld deri?

Don García.

Det er fra Greven. Han befaler mig
 At vise Gæstfrihed mod nogle Herrer.

Doña Blanca.

Det har han Ret til; over alt vort Eje
 Kan han jo byde frit.

Bras.

Nej se dog bare!

Se fire Lyn med Manker, eller fire
 Kometer, eller Fugle! Hvad jeg siger!
 Det er jo Heste af den spanske Race.
 Naa, hvor de løbe! — Ja, se løbe kan de,
 Men til at flyve bringe de det ikke.
 Nu stige fire Herrer af ved Porten;
 Nej, Kors, hvor de er klædt! Det lader til,
 At det er Jægersmænd.

Don García. (Til Doña Blanca.)

Lad dem ej mærke,
At vi er forberedt paa deres Komme.

Teresa.

Det kan nok være, vi faar fint Besøg.

Bras.

Ja, sikken Pragt!

Ottende Scene.

Kongen, uden Ordensbaand, **Don Mendo**, med det røde Baand,
to Hofmænd. — De Forrige.

Kongen.

Guds Fred, I brave Folk!

Don García.

(Afs.) Nu ser jeg ham med Tegnet. — (Højt.) Ædle Herrer,
Gid Himlen skjænke Eder Gods og Hæder!
Hvad staar til Tjeneste?

Don Mendo.

Hvem er García

Af Castañar?

Don García.

Mig er det, Eders Naade!

Don Mendo:

En statelig og kraftig Skikkelse.

Don García.

Saaledes skabtes jeg af Gud.

Bras.

Og jeg

Er Opsynsmanden for hans Svinehyrder,
Og I kan tro, jeg har en Del at sige.
Og dersom jeg kan tjene Jer i Noget,
Som angaar min Bestilling — Gud bevares!
Saa kan I frit forlange, hvad I vil;
Men om jeg gjør det, bli'er en anden Sag.

Don García.

Af Vejen, Dyr!

Bras.

Dyret er overflødigt.

Kongen.

Usminket er hans Enfold.

Don García.

Ædle Herre!

Jeg kjender ej Jert Navn, men Jer Person
Behager mig.

Bras.

Mig med; han er en Stadskarl.

Don Mendo.

Vi kom til Castañar paa Jagten efter
En Ravn; vi hørte tale om Jert Hus,
Fik Lyst at se det og til her at hvile
En Stund, imens vi vente Solens Nedgang.

Don García.

Mit Hus vil synes Eder stort som Bolig
For en beskeden Bonde, og skjøndt lille

For slige Gjæster, vil dets Mangler dækkes
Af Ejersmandens redelige Vilje.

Don Mendo.

Kjender I os?

Don García.

Nej, Herre! aldrig komme
Vi udenfor vort Hjem.

Don Mendo.

Vil I det vide,

Da er vi alle Fire Kammerherrer
Hos Majestæten. — Men, García! sig mig,
Hvem er den Bondepige hist?

Don García.

Min Hustru

Don Mendo.

Gid I maa leve tusind Aar, Señora!
Ved Eders hæderlige Husbonds Side,
Og Himlen skjænke Jer saa mange Børn,
Som Eders Haand strør Sædekorn paa Marken!

Doña Blanca.

Da blev det tilforladeligt for mange.

Don Mendo.

I hedder?

Doña Blanca.

Blanca.

Don Mendo.

Navnet stemmer godt

Med Eders Skjønhed.

Doña Blanca.

Snarest tror jeg ikke,

Det passer; thi naar man, som jeg, maa færdes
Mest i den friske Luft, bli'er Huden brun.

Kongen.

Lad ogsaa mig nu ønske Eder begge
Et langt, lyksaligt Liv, og at en Gang
I ser en Kreds af flere Børnebørn,
End Eders Skov har Træer, saa Hus og Marker
Tilslidst ej rummer Eders Efterslægt.

Bras.

Nej, sikken Galskab! hvor dog Folk kan tale!
Naar saadan de befolker hele Egnen,
Hvor bliver der saa Plads til mine Svin?

Don García.

Den Underholdning, mine Folk kan byde,
Er ikkun plump; men træd nu ind i Huset
Og nyd et Bæger uden Komplimenter!
Sørg Du derfor, min Blanca!

Don Mendo. (Afs.)

Denne Blanca

Har brændt mit Blod, som var hun Ilden selv.

Kongen.

Naar paa saa venlig Vis Jert Tilbud gjøres,
Er det vor Skyldighed at tage mod det.

Don García.

Den samme Aabenhed, som jeg har vist
Mod Eder, ædle Herrer! vilde Kongen,

Hvis han mig gjæsted, møde i mit Hus;
 Thi skjøndt jeg aldrig saa' ham, vil jeg tjene
 Ham med Hengivenhed, hvor han det fordrer.

Kongen.

I har ej set ham? I maa have Grunde
 Hvorfor I skyr ham.

Don García.

Det er for vidtløftigt;

Lad dette vente til en anden Gang! —
 Gaa ind, min Blanca! tag Teresa med
 Og Bras; lad Bordet smykkes paa det Bedste!

(Doña Blanca, Teresa og Bras gaa.)

Niende Scene.

Kongen, Don Mendo, de to Hofmænd, Don García, Belardo,
 Bønderfolk.

Kongen.

Da véd jeg dog, at man har talt om Eder
 Hos Kong Alfonso.

Don Mendo.

Vi er Begge Vidner.

Don García.

Hos Kongen om en ringe Mand som mig?

Kongen.

Og med Beundring hørte han Jert Tilbud
 Om at gaa selv personlig med i Krigen

Mod Algecira, og jeg véd for vist,
 At hvis I tager Ophold ved hans Hof,
 Da vil han give Jer saa høj en Plads,
 At I skal vække Nid hos alle Hofmænd.

Don García.

Hvad siger I? Ved Hoffet? — Nej, o nej!
 Mer skatter jeg mit Liv blandt disse Bjerger.
 Det er min Lyst ved Dagens første Gry
 At drage ud med Bøssen paa min Skulder;
 Og da, naar mine flinke Hunde rejse
 En Flok af Agerhøns, med ivrigt Haab
 At følge dem paa Flugten over Marken;
 At se dem svæve hen som Skyer graa
 Med røde Fødder; sende dem en Ladning;
 Se nogle Stykker falde for mit Skud;
 Se mine Hunde støve for at finde
 Det faldne Bytte; muntre dem med Tilraab;
 At se dem bringe Fangsten; tage Fuglen
 Af Hundens Mund; at undersøge nøje,
 Hvor Blyet trængte ind, og saa at vende
 Igjen tilbage til mit Hus, saa stolt
 Som Greven af Orgaz, naar i Toledo
 Han drager ind med Sejr fra Krigsbedrifter.
 Der plukker jeg dem, svider dem ved Ilden,
 Og med lidt Spæk jeg sætter dem paa Spiddet,
 Og efter nogle Vendinger de dufte
 Som Virak og brasiliansk Kanel.
 Saa overgiver jeg dem til Teresa;
 De rettes an, med Tilbehør af Olie

Og Eddike og Peber; med min Hustru
 Jeg sætter mig til Bords; i Herrens Navn
 Hver spiser én; thi hvad der herligt passer,
 Er tvende Agerhøns til to Personer.
 Saa kan det ske, at jeg Teresa rækker
 En Skive Kjød — ej just for at fornøje
 Teresa; mere for at drille Bras
 Og gjøre ham misundelig. Saa kaster
 Jeg Skroget ned til mine brave Hunde
 Og hør' med Lyst, hvor Ben og Tænder knase.
 I et Glas Vin jeg drikker Blanca til,
 Og hendes milde Haand gjør med et Bæger
 Af Kildens klare Vand mig smukt Besked.
 Med Tak til Ham, som gav os daglig Føde,
 Vi rejser os fra Bordet, og en Stund
 Vi korte Tiden med fortrolig Tale.
 Se — dette, Herre! er mit Castañar,
 Og mere højt i Pris mit Hjem jeg holder,
 End Alt, hvad Jordens Konger har at give.

Kongen.

Men naar saa højt I elsker Eders Hjem,
 Hvorledes kan I da tilbyde Kongen
 At gaa personlig med i denne Krig?

Don García.

Forlad mig, Herre! I forstaar det ej.
 Naar det erfares, Kongen er i Trang,
 Da har han fremfor Alle gyldigt Krav
 Paa hver en ærlig Borgers Gods og Liv.

Han agter nu, skjøndt uden Folk og Penge,
 At gaa til Andalusien i den Hensigt
 At rykke Kjættet op med Rode.
 Og derfor er det, jeg har sendt ham Bud
 Og tilbudt ham mit Liv, af simpel Pligt,
 Fordi jeg véd, han har min Arm behov;
 Thi til Ærgjerrighed jeg intet kjender.
 Kun som en Ejendom, han har til Gode,
 Tilbød jeg Kongen dette Liv paa ny,
 Og vented ikke, til han selv det fordred.

Kongen.

Men naar nu Krigen er til Ende bragt,
 Vil I da ikke blive i Paladset?

Don Garcia.

I denne Afkrog er man mere tryg;
 Paa denne Plet er Livet mere roligt.

Kongen.

Det kan jo være, Kongen vil Jer hæve
 Til en betroet Stilling ved sit Hof.

Don García.

Er det da Ret at give til en Bonde
 En Stilling, som en Anden har fortjent?

Kongen.

At Kongen vælger, hvem han vil, til Ven,
 Er jo hans Forret. Sikkerligt! han kan det.

Don García.

Lad være! Mig faar han dog ej dertil.
 Et saadant Venskab er en farlig Ting,

Og vel jeg véd, det passer ej for mig.
 Den, han har kjær, er mindst af Alle sikker;
 Thi jeg har altid hørt, at Den, som Kongen
 Har valgt til Ven, er mere stedt i Fare,
 End Den, han hader; thi den Ene tror ham,
 Imens den Anden vogter sig for ham.
 Min gamle Fader sagde mange Gange,
 Naar han belærte mig med vise Raad,
 At Kongen er som Ilden; naar i Frastand
 Man holder sig, da varmer den; men kommer
 Man den for nær, da brændes man.

Kongen.

Man siger

Dog ogsaa, Kongen efterligner Gud,
 Idet han af den Jord, hvorpaa han træder,
 Kan danne saa berømmelig en Mand,
 At selv den Mægtigste for ham sig bøjer.

Don García.

Tit danned Konger slig en Lemand, som
 De siden knuste.

Kongen.

Saa var han ej fejlfri.

Don García.

Nu — fejlfri eller ej, hvad har vel Kongen
 At give Den, som intet Ønske nærer?

Kongen.

Belønninger.

Don García.
Og Straffe.

Kongen.
Embedsmagt.
Don García.

Og Sorger.

Kongen.
Gods og Guld.

Don García.
Og Andres Nid.
Kongen.

Sin Gunst.

Don García.
Og Fjender. Eders Ord I spilder;
Jeg véd for godt, det passer ej for mig.
Og bød han mig Alt, hvad han ejer, gav jeg
Ham ej et Gran af Castañar derfor.
Men hvad jeg her har sagt, skal ej forringe
Den Glans, der straaler fra hans Purpur ud.
Og hermed nok! Hvorom især det gjælder,
Er nu at sørge for Jert Maaltid, Herrer!

(Gaar.)

(Belardo og Bønderfolkene have under det Foregaaende forladt Scenen.)

Tiende Scene.

Kongen, Don Mendo, de to Hofmænd.

(Don Mendo blotter sit Hoved.)

Kongen. (Afs.)

Greven har ikke overdrevet; Manden
Er mere værd, end jeg har tænkt.

Don Mendo.

Hvor Huset

Er smukt og rigt.

Kongen.

Særdeles smukt. Hvad synes

I bedst om af det Hele?

Don Mendo.

Skal jeg være

Oprigtig, Eders Højhed! vil jeg tilstaa,
At skjønnest finder jeg Garcías Hustru.

Kongen.

Tilvisse, hun er dejlig.

Don Mendo.

Hun er himmelsk;

Hun er en yndig Engel, hvid som Sne.

Kongen.

Er dette Kjærlighed?

Don Mendo.

Hvo bliver kold,

Naar han slig Skjønhed ser?

Kongen.

Bedæk Jer, Mendo!

Hvad falder Eder ind? Min Majestæt
Har jeg lagt af i denne Ensomhed.

Don Mendo.

I drager Eders Straaler ind, Alfonso!
Forvisset om, at troende man hylder
Jert kongelige Værd alligevel.
Endog det røde Baand har bort I taget
Fra Eders Bryst for selv at være ukjendt
Og skjænke mig den Løn, som var min Attraa.

Kongen.

Bedæk Jer, siger jeg! Jeg vil ej kjendes;
Vi maa forstille os.

Don Mendo. (Sætter Hatten paa.)

Paa denne Maade

Er jeg nu Grande.

Kongen.

Har jeg sagt det, tager
Jeg ej mit Ord tilbage.

Ellevte Scene.

Doña Blanca. — De Forrige.

Doña Blanca.

Ædle Herrer!

Trød ind til Vesperkosten! Bordet venter,
Med Blomster smykket som en Foraarshave.

Don Mendo.

Hvad har I til os?

Doña Blanca.

Hvorfor spørger I?

Spis, hvad man giver Jer, da I jo faar det
 For Intet; ellers har I Lov at faste.
 I øvrigt fattes ej paa Bondens Bord
 Oliven, Ost og Sirup; I skal smage
 Mit fine hvide Brød, bagt af Teresa
 Og mig; I véd, hvidt Brød og renlig Dug
 Kan give selv en død Mand Appetit.
 Saa har vi tidlige Druer fra min Vingaard
 Og toledanske Æbler syltede
 I Jomfruhonning; Agerhøns i Lage
 Af krydret Eddike, og i Gelée
 Hovedet af et Vildsvin; det er hæsligt,
 Men her i Huset bliver Alt benyttet;
 En Skinke, kogt i Vin; en røget Pølse,
 Som, naar man nyder den, strax vækker Tørst,
 Saa et Glas Rødvin smager desto bedre;
 To Ænder — og det Bedste af det Hele:
 Salt Kjød af Alt, hvad Skoven har af Vildt,
 Saa skinnende, som røde Nelliker,
 Og med saa fine Trævler, at de gjerne,
 Naar jeg dem ud vil drage én for én,
 Som Purpursilke paa min Rok kan spindes.

Kongen.

Saa følg mig, Blanca! lad os gaa til Bords!

Doña Blanca.

Træd ind, I Herrer; spis, og vel bekomme!

(Kongen og de to Hofmænd gaa.)

Tolvte Scene.**Don Mendo, Doña Blanca.****Don Mendo.**

Du dejlige Hyrdinde, hvo kan se Dig
Og ej forelsket ønske, Du var hans.

Doña Blanca.

Ti stille, Herre, og gaa ind!

Don Mendo.

Med Glæde

Jeg bytted alle Retter paa Dit Bord
Mod én, som Du kan give, hvis Du vil.

Doña Blanca.

Nu vel, Hr. Ridder af det røde Baand!
Nævn da den Ret, som Eders Hu staar til,
Saa skal jeg gjerne koge den.

Don Mendo.

Din Haand.

Doña Blanca.

Gud fri mig! En Ragout af Oxekjød
Vil smage Eder bedre. Store Herrer
Har undertiden løjerlige Griller,
Og faar de Lyst til Noget, om det saa
Er en Ragout af Kvindehænder, nytter
Det lidet ringe Folk at gjøre Modstand.
Men Gud bevare mig og mine Hænder!

Don Mendo.

Jeg vil kun føre den til mine Læber.

Doña Blanca.

Nej, nej, Hr. Ridder! Lad Sankt Peder blive
I Rom! Saafremt I ej har vidst det før,
Saa skal I af min Adfærd nu erfare,
At denne Ret er forbeholdt min Husbond.
Og han betaler mig med ærlig Vilje
Og bruger hverken Omsvøb eller Smiger.

Don Mendo.

Men ogsaa jeg kan lønne Dig derfor
Med større Kjærlighed og alt mit Eje.

Doña Blanca.

Spar Eders Hensigt til en bedre Handel!
Garcías Kone er for plump og raa;
Selv en Zigeuner vil ej kjøbe hende.

Don Mendo.

Hun er en Blomst.

Doña Blanca.

Hvorfra jeg er, Hr. Ridder?

Jeg stammer fra Orgaz.

Don Mendo.

Fra Himlen er Du,
Skjøndt Du i Grumhed er et Bjergets Barn.

Doña Blanca.

Tror I, vi Kvinder fra Orgaz er Tosser?
Gaa ind og spis, Señor, og vel bekomme!

Don Mendo.

Forstaar Du mig da ej?

Doña Blanca.

Jo, altfor vel;
Orgazerinden har en god Forstand.

Don Mendo.

Saa hør mig, dejlige Orgazerinde!
Ved Dine Øjne, Du skal høre mig.

Doña Blanca.

Saa sagte, Herre, lad os holde Fred!
Gaa ind, de Andre sidder alt ved Bordet,
Og vær for Eftertiden mere høflig!

Don Mendo.

Og Du mer føjelig!

Doña Blanca.

I bliver ved?

Saa vent! García, Husbond, kom herud!

Trettende Scene.

Don García. — Don Mendo, Doña Blanca.

Don García.

Hvad vil Du, kjære Barn!

Doña Blanca.

Faa denne Herre
Til at gaa ind! Han vil med Vold og Magt
Fortælle først et Eventyr til Ende.

Don García.

(Afs.) Hvis Eventyret, hvorom Blanca taler,

Handler om Kongens Kjærlighed, da ve mig!
 Men kom Alfonso for at hædre mig,
 Er det umuligt. Denne Bondedragt
 Har bibragt mig saa styg og lav en Tanke;
 Thi fra mig selv kan den for vist ej komme.
 Formodentlig vil Kongen ej gaa ind
 For ej at sidde ved det samme Bord
 Som Følget. Jeg vil tale til ham uden
 At lade mærke, at jeg kjender ham. —
 (Højt.) Træd indenfor, vis mig den Ære, Herre,
 Og nyd en Bid af Vesperkosten! Ingen
 Kan give den med mer oprigtigt Hjerte
 End vi, og I skal ej betale for den.
 Og gid den maa bekomme Eder bedre,
 End den, som Adam nød!

Fjortende Scene.

Bras, med nogle Fødevarer og en Krukke Vin, skjult under
 Trøjen. — De Forrige.

Bras.

En Kavalier

Har sendt mig ud og sagt, han venter Jer.

Don Mendo.

Hvorfor er Du saa grusom, skjøne Blanca?

(Gaar.)

Doña Blanca.

Saadan behager jeg just mest min Husbond.

Don García.

Er det hans Eventyr?

Doña Blanca.

Han bliver ved.

Men lad Du kun Orgazerinden raade;
Han skal faa Svar, som han har det fortjent.

(Don García og Doña Blanca gaa.)

Femtende Scene.

Bras.

Nu sidder alle Mand til Bords derinde,
Og her paa Bænken sidder jeg. Jeg passed
Mit Snit, og uden at Teresa saa' det,
Fik jeg de gode Varer stukket til mig.
Hvor det skal smage, og hvor rart man har det,
Naar man er saadan ganske uden Selskab.
Drik, Bras!

En Stemme. (I Huset.)

Drik, Herrer!

En anden Stemme.

Gjerne. Eders Sundhed!

(Bras lister sig bort, idet Husets Dør aabnes.)

Sextende Scene.

Kongen, Don Mendo, De to Hofmænd, Don García,
Doña Blanca.

Kongen.

I Herrer, Solen daler; bryd nu op!

Don García.

Det er for tidlig; I har ej spist nok.
Løs Eders Bælte!

Kongen.

Disse Kavalerer

Vil lade en af vore Falke stige

Paa aaben Mark.

Don García.

Men efter Jagten vender

I vel tilbage til mit Hus igjen?

Kongen.

Det er umuligt.

Don García.

Jeg har bløde Senge

Til Eder Alle, Herrer! blomstrede Puder

Og nye Lagener af hollandsk Lærred.

Kongen.

Vi vilde gjerne tage mod Jert Tilbud,

Men kan det ej; thi fra i Morgen har

Vi Fire Ugetjeneste hos Kongen

Og maa desaarsag være i Paladset.

Farvel, García! Gud med Eder, Blanca!

Don García.

Himlen bevare Jer!

Kongen.

En anden Dag

Vil mer i Ro vi tale med hinanden.

(Kongen og de to Hofmænd gaa.)

Don Mendo.

O Blanca, glem mig ej!

Doña Blanca.

Om denne Sag

Maa I henvende Eder til García.

Don García.

Hvad siger I?

Don Mendo.

Jeg beder Himlen give
Jer Begge Liv og Glæder uden Tal.

Doña Blanca.

Farvel, Señor, med samt Jert Eventyr!

Don Mendo.

Min Sjæl er bleven her. — Farvel!

Don García.

Farvel!

Syttende Scene.

Don García, Doña Blanca.

Don García.

Og nu, Du Elskede! kom ind i Haven,
Der vinker os huldsaligt med sin Fred!
I den er godt at være. Aldrig fristes
Jeg dér af den Ærgjerrighedens Attraa,
Som søger Herskerens usikre Gunst
Og finder sig med Taalmod i hans Luner;
Jeg kjender ej den Angst, der venter paa
En Embedsstilling, som bestandig tøver;
Mit Bryst fortæres ej af Haab, som glipper,
Ej heller af den Æretørst, som, våbnet
Med Staal, paa Valen stormer vildt mod Fjenden,
Og ej af den, som over Havet førte

Saa mangel Nordpolsfarer til hans Grav.
 Det fredelige Liv, jeg lever her,
 Kan vække Nid hos alle dem, som diager
 I denne Nat fra Castañar til Hoffet.
 Men, Elskede! i Dag for første Gang
 Har Skyer vist sig paa min Lykkes Himmel.

Doña Blanca.

Tal ud! Hvad er der sket? Hvad har forstyrret
 Din Sjælero?

Don García.

Hofmandens Eventyr.

Doña Blanca.

Du er et Barn. Kom ind i Haven, Ven!
 Og lad de taabelige Griller fare!

ANDEN AKT.

Sal i det kongelige Slot.

Første Scene.

Dronningen, Greven af Orgaz.

Dronningen.

Hvad I fortæller, Greve! har forbavset
Og rørt mig, og jeg lover Jer at virke
For begge To hos Kongen. I skal se,
At han vil lade Naade gaa for Ret;
Thi han har ofte talt om dem og rost
Garcías Mandighed og Blancas Skjønhed.
Paa sælsom Vis blev disse To forenet,
Og klart man ser, at Børnene blev født,
Som deres Fædre, under samme Stjerne.

Greven.

Om Greven var delagtig eller ej
I Sammensværgelsen, véd man ej nøje;
Nok sagt, han slap tilsidst af Fængslet ud.
Don Sancho de la Cerda derimod
Flygted i Tide med sin Datter Blanca,

Den Gang et Toaars Barn. Det var hans Hensigt
 At søge Tilflugt for sig selv og Barnet
 I Aragonien, ved hvis Grænse jeg
 Paa samme Tid var General; men Rejsen
 Var fuld af Møje, trykket var hans Sind,
 Og i en lille Landsby blev han syg.
 Jeg stod ham lønligt bi; men al min Omhu
 Var frugtesløs; to Døgn var knap forløbne,
 Før Døden kræved sin Tribut. I Stilhed
 Jeg sørged for hans Jordefærd, og rørt
 Af Medynk med det faderløse Barn,
 Lod jeg det bringe til Orgaz af en
 Af mine Krigere. En ærlig Landmand
 Opdrog det dér, indtil en Dag García
 Tog hende til sin Hustru, dels bevæget
 Af mine Raad, dels af sin Kjærlighed.
 Thi sikkert var det Himlens Styrelse,
 At disse Tvende mødtes og i sig
 Forened deres Fædres Blod og Skæbne.

Dronningen.

Jeg lover Eder, jeg skal ikke hvile,
 Før jeg har skaffet dem Tilgivelse.

Anden Scene.

Bras. — Dronningen, Greven.

Bras.

Nu har jeg søgt ham alle mulige Vegne,
 Og i min Iver sneg jeg mig herind

Uden at banke paa. Det plejer ellers
 Kun Patrene at gjøre. Naa, der er han.
 Jeg kysser Jeres Insolences Haand
 I Underdanighed.

(Giver Greven et Brev, som denne igjen rækker til Dronningen.)

Greven.

Velkommen, Bras!

Dronningen.

Hvem er den Mand?

Greven.

En Tjener hos García.

Dronningen.

Kom nærmere!

Bras.

Nej, Kors! hvor hun er dejlig.

Det kan man kalde Øjenslyst. Men hør,
 Hvis I er Grevens Kone, saa beklager
 Jeg Jer af Hjertet.

Greven.

Nu, hvad Nyt, min Knøs?

Bras.

Hvad Nyt kan jeg fortælle? Fra Milano
 Gaar der jo ej Stafet til Castañar.
 Men hvordan gaar det her? Hvor staar det sig
 Med Krigen?

Greven.

Jeg gaar om og samler Penge.

Bras.

Ja, Penge gi'er jeg gjerne, naar jeg blot

Faar Lov at blive hjemme ved min Arne.
 For tro I mig, man sover mere trygt
 I en Manchaner-Karre, end i Flandern,
 Om man har nok saa tyk en Mur til Værn.

Dronningen.

Han skriver godt og fatter sig i Korthed.

Greven.

Han er forstandig.

Dronningen.

Efter min Formening,

Er, mer end hans Forstand, ham det til Gavn,
 At han har En, som roser ham ved Hoffet.

Tredie Scene.

Don Mendo. — De Forrige

Don Mendo.

Hans Højhed venter.

Dronningen.

Ordensbaandet tager

Sig ud paa Eders Bryst.

Don Mendo.

For Eders Skyld

Blev denne Hæder vist mig af Hans Højhed.

(Dronningen gaar.)

Greven.

Men ogsaa jeg har Del i denne Handling.

Don Mendo.

Tilvisse; det var Jer, som gav mig Baandet;

Thi jeg begjærte det; men det var Eder,
 Som forsked, om jeg ogsaa var det værd.
 Igaar var med Hans Højhed jeg paa Jagt,
 Og denne Orden gav han mig paa Vejen
 Til Godset Castañar. (Afs.) Hvorhen jeg drog
 Som fri, men kom tilbage som en Fange.

Fjerde Scene.

Tello. — Greven, Don Mendo, Bras.

Tello. (Til Greven.)

Kongen vil tale med Jer.

Greven.

Bras, bliv her!

Bras.

Læs først Billetten!

Greven. (Til Don Mendo.)

Underhold den Mand,

Mens jeg er borte!

Bras.

Jeg er her tilovers;

Se derfor til at faa mig expederet!

Thi sligt Palads og saadan en Parfume

Er kun for store Herrer, ej for Bønder.

Greven.

Jeg kommer strax igjen.

(Greven og Tello gaa.)

Femte Scene.

Don Mendo, Bras.

Don Mendo. (Afs.)

Hvor har jeg set

Den Mand tilforn? Hans Ansigt forekommer
 Mig saa bekjendt.

Bras.

Naa, Herre, kan I tale?

I skal jo underholde mig. Ja jeg
 Kan jo begynde; mored I Jer godt
 I Castañar igaar?

Don Mendo. (Afs.)

Du Elskovs Gud!

Takofre vil jeg bringe til Dit Alter,
 Fordi du ynkes og i denne Bonde
 Har sendt mig Middel for min bitre Sot.
 Ak, Blanca, hvilken Nød har Du mig voldt!
 Gid aldrig mine Øjne havde set Dig,
 Og ej min Fod betraadt Dit Castañar!
 Det var mig bedre, at paa Ærens Mark
 Jeg havde fundet Død for Maurersværdet,
 Før Kong Alfonso drog til Dine Bjerger!
 Du lykkelige Bonde, Du, som tjener
 Den skønne Slange, for hvis Gift jeg dør,
 Gud give, det var mig, som tjente hende!
 Jeg gav Dig gjerne alt mit Gods i Bytte.
 For blot en Dag at være Blanca nær
 Gik jeg med Lyst at vogte hendes Hjorder.

Bras.

Hvad Fanden gaar der af ham? Sikken Hoppen,
Og sikken Slaaen ud! En Tarantel
Maa uden Tvivl ha' stukket ham, hvis ikke
Han er forlibt. Det sidste er nok troligst.

Don Mendo.

(Afs.) Du selv har vist mig Vejen, Elskovs Gud!
Af denne Bondes Mund kan jeg erfare,
Paa hvilken Maade jeg kan Blanca se. —
(Højt.) Hvad hedder Du?

Bras.

Jeg? Bras.

Don Mendo.

Hvor har Du hjemme?

Bras.

I Byen Ajofrin, til Eders Tjeneste.

Don Mendo.

Og er Din Slægt agtværdig?

Bras.

Om den er?

Jeg hører til de kastilianske Braser.

Don Mendo.

Det kan jeg tænke.

Bras.

Og I fejler ikke.

Min Slægt er ikke rig, men den er gammel;

For jeg skal sige Jer, jeg stammer lige
Ned fra en Julelovsang¹⁾).

Don Mendo.

Du er velskabt.

Bras.

Det kan nok være. Se blot dette Ben!
Og dette Bryst, hvad siger I til det?
Og disse Øjne — kan man kimse ad dem?

Don Mendo.

Men er Du ogsaa kløgtig, Bras?

Bras.

Uhyre,

Skjøndt de derhjemme driller mig og siger,
At selv det største Fæ véd mer, end jeg.

Don Mendo.

Har Du ej Lyst at tjene mig ved Hoffet?
Stor Løn er da Dig vis.

Bras.

Hør, Kavalier!

Vel er jeg dum; men hvis I vil mig Noget,
Saa ud dermed!

Don Mendo.

Se her, tag denne Pung!

¹⁾ Bras (Blasius) var ofte Navnet paa den enfoldige Spasmager i de gamle
gejstlige Festspil (Autos), i hvilke der som Regel var indflettet én eller
flere Lovsange (Villancicos).

Bras.

Til mig? I vil nok narre mig. Hid med den!
Kom nærmere med Haanden; mer endnu!

Don Mendo.

Det er Dukater.

Bras.

Jeg vil gjerne tro det,
Men stoler mest paa mine egne Øjne.
— Jo, det er Penge. Saa forstaar jeg nok,
At der er Noget, I vil have gjort;
For Snak alene gi'er man ej saa meget.

Don Mendo.

Hvad jeg forlanger, er kun, at Du siger,
Paa hvilken Vis jeg kan Din Frue se.

Bras.

Hvad vil I hende? Er Jer Hensigt ren?

Don Mendo.

Jeg vil kun sige hende, at jeg lider,
Og at jeg elsker hende til min Død.

Bras.

Hør, jeg har ondt af Jer; for I kan tro mig,
Skjøndt jeg er kun en simpel Karl, har Amor
Dog heller ikke ladet mig med Fred,
Men gjort mit Hjerte hullet som et Sold.
Nu skal jeg sige Jer, hvordan I bedst
Kan bære Eder ad; ser I, min Herre,
García, gaar i denne Tid hver Nat paa
Vildsvinejagt. Hun sidder paaklædt oppe.

Og venter paa ham, selv om han ej kommer
 Før Dagen gryr. Nu kunde I jo tage
 En Stige med og ad Balkonen liste
 Jer ind i Stuen. Det kan gjerne være,
 I finder hende halvvejs sovet ind;
 Den Venten kan jo sagtens gjøre søvnig.
 Se saadan Noget hænder tit for Den,
 Som la'er sin smukke Kone sidde hjemme,
 Imens han selv gaar andensteds paa Jagt.

Don Mendo.

Bedrager Du mig ej?

Bras.

Det er saa vist,

At undertiden jeg endogsaa plejer
 At gaa igjennem Vindvet for at undgaa
 At banke paa og spare min Teresa
 Ulejligheden med at lukke op.
 Saa klatrer jeg saa smidig som en Ged
 Op ad et Reb, som nok saa snildt Belardo
 Har bundet fast ved en af Gitrets Stænger.
 Og naar jeg kommer, sidder hun som oftest
 Med Ho'det støttet paa sin Arm og venter
 Paa denne Maade paa sin Ægtefælle.

Don Mendo.

I Dig har Amor sendt mig Hjælp og Bistand.

Bras.

Saa gjør, som jeg har sagt!

Don Mendo.

Vær sikker paa,

At jeg skal lønne Dig.

Bras.

Det véd jeg da,

At dette hersens er ej Kobleri.

Don Mendo. (Afs.)

Saa sandt jeg er en Spanier, vil i Nat

Jeg se Dig, Blanca! Men jeg kjækt maa trænge

Mig gjennem Skyer for at naa til Solen.

(Gaar.)

Sjette Scene.

Kongen, Greven. — Bras.

Kongen.

Manden behager mig, og det er afgjort,

At siden Planen vinder Eders Bifald,

Vil jeg ham tage med paa dette Tog

Og adle ham.

Greven.

Han er saa klog som tapper,

Og uden Tvivl vil snart det blive klart,

At af Naturen han besidder alle

De Dyder, som behøves for at føre

En Del af Eders Hær. Hvad i Erfaring

Han mangler, vil hans Mod og Kløgt erstatte.

Kongen.

For mine Folk vil Eders Anbefaling
 Være tilstrækkelig; thi Alle véd,
 I foreslaar ej Kongen en Uværdig.
 Sørg for, at han er her i Morgen, Greve!

(Gaar.)

Greven. (Afs.)

Jeg véd, at om han end vil føle Kummer,
 Vil han, naar Lejligheden fordrer det,
 Vise det Blod, som dølges i hans Aarer.

Bras.

Forbarm Jer, Herre! lad mig nu faa Svar!
 Det er det Eneste, hvorpaa jeg venter.

Greven.

Sig til din Herre, at jeg rigtig modtog
 De Penge, som han føjed til sin Gave!
 Og hermed kan Du gaa. Jeg ser ham snart;
 Saa skal jeg mundtligt svare ham paa Resten.

(Gaar.)

Bras.

Det var det Hele. Og paa den Besked
 Har jeg nu maattet vente hele Timer.
 Men det er Hofskik: Bjerget er i Barnsnød,
 Og naar det føder, føder det en Mus.

(Gaar.)

Skov.

Syvende Scene.

Don García. (I Jagtdragt med Dolk og Bøsse.)

Min elskte Skov med dine tætte Kroner,
 Om Dagen lys og gjennemtrængt af Toner,
 Men som i sorte Skygger tavs Dig dølger,
 Mens Natten sænkes ned i Lethes Bølger,
 Indtil paa ny i Østen ses at gløde
 Solgudens Hustrus¹⁾ Fjer og Roser røde:
 Til dine Læresale søger gjerne
 Den Mand, som fødtes under Mars's Stjerne;
 Thi her han blodigt øver
 Sin Arm og Kraft til større Styrkeprøver;
 Her vækkes Raseri og krigersk Higen;
 Thi Jagten er jo i det Mindre Krigen.
 Jeg er et Lyn, der farer
 Uventet ned paa Dine Rovdyrskarer,
 Og agter snart paa samme Vis at være
 Et Lyn fra Castañar mod Maurer-Hære.
 Jeg som en spansk Alcide
 I Dig, o Skov! blev oplært til at stride;
 Som Kølle hver af mine Fingre rammer
 De Rovdyr, som fandt Ly blandt Dine Stammer,
 Og ved min Omsorg findes alle Vegne
 Nu nok af Kjød og Vox i disse Egne.
 Mod Bjørn og Ulv med modigt Bryst jeg stævner,

¹⁾ De Faeton la esposa.

Med Skræk og Død det Røvede jeg hævner,
 Og Lam og Geder ej i Fremtids Dage
 Skal over Bjerg-Piraten føre Klage.
 Og naar de vilde Horder
 Styrte forsultne mod de bange Hjorder,
 Men møde mig, hvis Slag med Død dem træffe,
 Da kan uvirksom Hunden gø og bjæffe.
 Blandt Blomster Hyrderne kan roligt sove;
 De véd, jeg vogter trofast Mark og Skove,
 Og naar ved Gry dem Solens Straaler vække,
 Og gabende de deres Lemmer strække,
 Har alt jeg staaet Hjorden bi mod Faren,
 Har nedlagt med min stærke Haand Korsaren,
 Og deres Fod kan da med frygtsom Glæde
 Paa flere Ulve end paa Græsstraa træde.
 Hver Bigaard ses at bryde
 De Mure ned, som skulde Forsvar yde,
 Og uden Hegn, som kan mod Bjørnen frede,
 Vil Bien nu sin Honning tilberede.
 Men just af denne Grund, skal Bonden vide,
 Har — Tak ske Blyet, som, skudt ud i Tide,
 Blev til en flink Befrier —
 En Fjende mindre disse Egenes Bier.
 Thi den Gang Solen døde
 Og langsomt dalede sin Grav i Møde,
 Saa' jeg en Bjørn med tvende Kuber haste
 Og i en Kildes Vover ned dem kaste.
 De stakkels Bier maatte Døden friste,
 Idet den drukned dem deri med Liste

For Saften trygt at søbe,
 Sikret paa denne Vis mod Braaddens Svøbe,
 Og ved dens Færd blev Kildens Bølger søde,
 Skjøndt mindre klare de til Gjengjæld fløde. —
 Ved Maanens Lys jeg saa' et Vildsvin stige
 Fra Bjerget ned og styre Farten lige
 Mod denne Bæk, som selv til Rovdyr lover
 En Læskedrik af sine friske Vover.
 Jeg saa' det Vej sig bane
 Igjennem Krattet efter gammel Vane;
 Som var de Staal dets Huggetænder skare,
 Eller maaske af Elfenben de vare.
 Men snart dets Liv jeg endte,
 Idet jeg Kuglen mod dets Hoved sendte,
 Og paa den samme Tid, som Skuddets Knalden
 Gav Gjenlyd, hørtes ogsaa Dyrets Rallen.
 Dem begge som Trofær jeg hjem vil føre;
 Dér vil jeg hænge dem ved Husets Døre,
 Naar Blanca først har med sin Fod, den lille,
 Dem traadt paa Nakken; og med Fryd da ville
 De sige: „Det i Døden vil sig vise,
 Hvo der med Rette kan sin Skæbne prise;
 Thi selv det vilde Dyr faar her den Hæder,
 At skjønnne Fødder paa dets Hoved træder.“ —
 Men paa den Støj, som rejser sig, jeg kjender
 Et Vildsvins Komme; ilsomt dog det vender
 Sig om til Flugt; dets Øre
 Har vel en Lyd i Frastand kunnet høre.
 Hvor er dets Sanser stærke!

Naar Bøssen lades, kan det fjernt det mærke;
 Da rejser flux det sine Haar og iler
 Fra Højen, hvor det ellers roligt hviler.
 Haandteres Luntten, hør' det Kuglen suse,
 Som Vinger paa dets Flugt dets Børster bruse.

Ottende Scene.

Don Mendo, en Tjener med en Stige. — Don Garcia.

Don Mendo.

Hvormed, o Amor! har jeg Dig mishaget?
 Har fra Toledos Mure Du mig draget
 Til denne øde Skov, hvor Alting tier,
 For blot at føre vild mig paa dens Stier?
 Men Udvej haaber uklogt jeg at finde,
 Naar jeg er blind og ledes af den Blinde.
 En Stige vilde til Dit Hus jeg bringe
 For til Din Himmel, Blanca! mig at svinge,
 Og Maalet ej for højt mig vilde være,
 Om end Dit Hjem var selve Himlens Sfære,
 Imedens nu Du lever mellem Bjerge
 Og ingen Husbond har, som kan Dig væрге.
 I disse skumle Skove
 Jeg vilde dristigt samme Gjerning vove,
 Hvis Du en Stjerne var, som monne lue
 Blandt hine Kloder paa den lyse Bue,
 Om end som Støv til Jord jeg skulde dale,
 Eller som Røg stige til Himlens Sale.

Don García.

Dyret har Ret; thi ogsaa jeg fornemmer
Nu Lyd af Fodtrin og af Menneskestemmer.

Don Mendo.

En maaneklar Oktobernat som denne
Maa have lokket Jægere til Jagt.
En eller Anden hører vel mit Raab.
Hej, holla! Er her Nogen?

Tjeneren.

Holla, ho!

Don García.

Gid Fanden havde dem! Hvad søger I?
Hvad skal den Skrigen til?

Don Mendo.

Jeg vil kun vide,

Om vi har langt endnu til Castañar?

Don García.

Dér kan I være i en Haandevending.

Don Mendo.

Vi gik igjennem Skoven og fór vild.

Don García.

Følg denne Bæk! Den løber langs med Vejen.

Don Mendo.

Hvad kan vel Klokken være?

Don García.

Henad Tolv.

Don Mendo.

Hvorfra er I?

Don García.

Fra Helved. Gaa, I Herrer,
Og skræm mig ikke Vildtet mer endnu!
I gjør mig ellers vred, ved alle Djæвле!

Don Mendo.

Endnu kun Et: hvor længe skinner Maanen?

Don García.

Til den gaar bort.

Don Mendo.

I Sandhed, høfligt svaret!
Her ser man, hvad en Bonde er paa Landet.

Don García.

Det Samme, som en Adelsmand ved Hoffet.

Don Mendo.

Alvorligt talt, vi kan ej fare vild?

Don García.

Alvorligt talt, er I endnu ej borte?

Don Mendo.

I er en farlig Mand.

Don García.

Kun lidet véd I,
Hvad det vil sige at forstyrre Folk
Ved en saa gunstig Lejlighed som denne.

Don Mendo.

Hvem er I?

Don García.

Jeg har aldrig skjult mit Navn;
Jeg kaldes Skovens Lyn; jeg er García
Af Castañar.

Don Mendo.

(Afs.) O Amor, vær barmhjertig!

Hold ham tilbage her, at ej han hindrer
Mit Forsæt; lad den Lykke ej forspildes,
Som jeg i Haabet venter i hans Hus;
Og for at mere snelt jeg Blanca ser,
Laan mig Dit Vingepar for did at ile! —
(Højt.) Gud være med Jer!

(Don Mendo og Tjeneren gaa.)

Niende Scene.

Don García.

Og med Jer; god Nat! —

Den bedste Lejlighed gik jeg nu glip af;
Den kommer ej igjen. Og derfor hjem!
Jeg gaar den korte Gjenvej gennem Skoven.
Og siden jeg forlader disse Steder,
Saa hør mig nu, Du Bjergets vilde Yngel!
Kom ud af Eders Huler; stig kun frit
I Dalen ned og lev i Fred i Nat!
Thi Eders største Fjende drager hjem,

Hvor ej han sove vil paa haarde Klipper,
 Men søge Hvile paa de bløde Dun.
 Og naar min Vildhed dér jeg lægger af
 Og brat forvandles i min Hustrus Arm,
 Vil det vel blive klart for Nattens Argos
 Og Dagens Polyfemos, som har set
 Min Handlevis snart grum, snart øm og kjærlig,
 At i mit Bryst der findes tvende Hjerter:
 Det ene er af Vox, det andet Staal,
 Det bløde for mit Hjem og mine Kjære,
 Det haarde for min Færd i disse Skove.

(Gaar.)

Værelse i Don Garcías Hus.

Tiende Scene.

Doña Blanca og **Teresa**, den sidste med et Lys, som hun sætter
 paa et Bord.

Doña Blanca.

Løb hurtig, kolde Nat, at Morgenrøden
 Kan bringe min Garcia hjem til Ro
 Fra Jagtens strenge Dont i Mark og Skove!
 Lad Dagen ile med sit Lys, lad Himlen
 Slaa op sin Port, at Faeton kan vise
 Sig i sin Vogn og se med sine Straaler
 Den første Kvinde, som, endskjøndt hun elsker,
 Har Dagen kjær og hader Nattens Mørke!

Teresa.

Da gjorde Du dog bedre i, Señora!
 At vente paa Din Husbond i Din Seng;
 Din Arm er allerdejlignst, naar Du lægger
 Den blottet paa de fine Lagners Sne.
 Jeg kan forsikre Dig, at selv om Bras,
 Som heller ej er kommen fra Toledo,
 Var alt min Mand, saa ventede jeg ham helst
 I Sengen, snorkende af alle Kræfter.

Doña Blanca.

Men jeg har fler Forpligtelser, Teresa!

Teresa.

Og hvis han ikke sneg sig ganske stille
 I Kamret ind, fik han med mig at gjøre.
 Men naar Du absolut vil blive oppe,
 Til Herren kommer hjem, saa sæt Dig ned!
 Nu gaar jeg ud og kalder paa Belardo;
 Han kan fortælle Noget, som kan muntre
 Dig lidt og holde Dine Øjne vaagne.
 Der er han.

Ellevte Scene.

Belardo. — Doña Blanca, Teresa.

Belardo.

Ih, hvad ser jeg? Skinner Solen
 Nu midt om Natten? Saa er Castañar
 Paa denne Vis jo Spaniens Antipode.

Doña Blanca.

Tag Plads, Belardo!

Belardo.

Gaa til Sengs, Señora!

Doña Blanca.

Et Legem uden Sjæl kan ikke sove,
Saa længe det har Haab om efter Natten
At blive vakt igjen af Morgenrøden.

Belardo.

I venter altsaa?

Doña Blanca.

Paa min Sjæl.

Belardo.

Ja saa!

Da er min Sandten denne Sjæl en Tosse,
Naar den saa rolig selv gaar ud i Skoven
Og lader Eder vente her til Daggy.

Tolvte Scene.

Bras. (Udenfor.) — De Forrige.

Bras. (Synger bag Scenen.)

Jeg kommer fra Toledo,
Teresa, min Liljevand!
Jeg kommer fra Toledo
Og ikke fra Frankenland.

Teresa.

Naa, Gud ske Lov! Der har vi jo min Knøs.

Belardo.

Jeg skal gaa ned og lukke op.

(Gaar.)

Teresa.

Señora!

Tillader Du, saa kan jeg fra Balkonen

Faa spurgt ham, hvad han bringer mig fra Byen?

Bras. (Synger.)

En Skat af Penge er ganske god,

Men bedre min Skat af Kjød og Blod.

(Teresa aabner Balkondøren og gaar ud paa Balkonen)

Teresa.

Hvordan gik Rejsen?

Bras.

Med Apostlens Heste.

Teresa.

Du har vel husket paa mig, Bras? Hvad bringer

Du mig?

Bras.

Det skal jeg sige Dig paa Vers:

(Synger.)

Jeg bringer fra Toledo —

Hvad tror Du? Ja, tænk Dig blot!

En Fæstemand, Teresa!

Som Honning og Sukkergodt.

Teresa.

Gid Pokker havde ham! Og jeg, som ventede

Et Livbaand, eller mindst en Perlesnor.

(Lukker Balkondøren.)

Doña Blanca.

Hvad er det, han har med?

Teresa.

En dejlig Skjænk:

En Fæstemand af Sukker eller Honning.

Doña Blanca.

Saa maa han være sød.

Trettende Scene.

Bras, Belardo. — Doña Blanca, Teresa.

Bras.

Naa, hvordan gaar det,

Teresa? Blanca, jeg er næsten død.

Men hvad er det, Teresa? Hvorfor kommer

Du ikke hen og trykker mig?

Teresa.

Jo vist!

Det skulde være for de kjønne Gaver,

Som Du har bragt mig.

Bras.

Hvor I Fruentimmer

Er nogle løjerlige Kreaturer!

Hvem holder mest Du af?

Teresa.

Af Bras.

Bras.

Saa bringer

Jeg Dig jo netop, hvad Du helst vil have.

Hvad vil Du mer?

Doña Blanca.

Teresa har dog Ret.

Men tag nu Alle Plads, og sig mig, Bras!
Hvad saa' Du i Toledo?

Bras.

I kan tro mig,
At dér er Ting, som nok er værd at se.
En Mængde Huse er der, bygget sammen
I Bundter; mange Folk, som gaa og drive
Og Ingenting bestille; rundt omkring,
I pæne Gader og i snevre Stræder
Laa Snavs i Skjæppevis, og naar jeg kigged
Til Himlen, var det som jeg saa' den gjennem
Et Skorstensrør; forresten hørte jeg,
At alle Byens fine Folk gaar om
Med sure Miner; ellers skal der være
Om Somren Overflod af Æbler, men
Om Efteraaret har de Myg og Fluer.

Doña Blanca.

Og det er alt det Nyt, Du kan fortælle?

Bras.

Jeg véd jo nok, at ondskabsfulde Folk
Helst hører paa Satirer; men min Tunge
Er ikke skarp, og from er min Natur.
Se at faa Tiden til at gaa, Señora,
Med andre Sager! Den Fraværende
Bevarer Gud.

Doña Blanca.

Nu vel! Den af Jer Tre,
 Som allerførst kan gætte denne Gaade,
 Skal faa den røde Klædning, som jeg selv
 I Aar har vævet. Giv nu Agt, Teresa:
 Nævn mig den moderløse Fugl, der aldrig
 Har set sin Fader, heller ej sin Søn,
 Og som blev avlet, da dens Fader døde!

Bras.

Den har vel Næb og Klør?

Doña Blanca.

Naturligvis.

Tænk Jer nu om, og svar saa En ad Gangen!

Teresa.

Aa, det er Gjøgen.

Bras.

Snak! Det er jo Uglen.

Belardo.

Det er Fugl Fønix; bedst paa den det passer,
 Og det kan ikke være nogen anden;
 Thi Fønix fødes af sin Faders Aske.

Doña Blanca.

Belardo traf det.

Belardo.

Klædningen er min.

Bras.

Jeg skal da ogsaa altid have Uheld.

Doña Blanca. (Til Belardo.)

Gaven er ej saa stor, som Du fortjente.

Bras.

Nu kommer jeg. Kan Nogen af Jer nævne
Den Last, som koster mest, saa skal han faa
En Gris.

Doña Blanca.

Det maa vel være Spillesygen.

Bras.

Nej, Blanca, skudt forbi!

Teresa.

Det er vel Hang

Til Fruentimmer.

Bras.

Det er Løgn, Teresa!

Hvad siger Du, Belardo?

Belardo.

Jeg formoder,

At Den, som elsker Jagten, gjør sig skyldig

I den fordærveligste Last af alle.

Moralen af Historien om Aktæon

Bekræfter, hvad jeg siger.

Bras.

Det er galt,

Du Gamle! Efter min Besyv, som Ingen

Skal bringe mig fra, er det Drukkenskab, en

Som koster mest, og alle andre Laster

Er Ingenting mod den; for naar man først
Har ødslet alt sit Eje bort paa Drik,
Saa kan man aldrig skaffe sig Erstatning.

(Don García støder i en Pibe bag Scenen.)

Doña Blanca.

Hør, Bras! Skynd Eder, Venner, og luk op!
Det er min Sjæl. — García kommer tidlig;
Gud give, det maa være for det Gode!

(Alle ile ud.)

Don García. (Udenfor.)

God Aften, Børn!

Bras. (Udenfor.)

Velkommen, kjære Herre!

Fjortende Scene.

Don García, Doña Blanca, Bras, Teresa.

(Don García stiller sin Bosse ved Bordet.)

Don García.

Du har vel været i Toledo, Bras?

Bras.

Ja, Herre! Brevet gav jeg til Hr. Greven;
Men Svaret vil han bringe mundtligt selv.

Don García.

Nu, det er godt. Min dyrebare Hustru!
Du havde bedre af at gaa til Ro.
Hvad har Du ventet paa?

Doña Blanca.

Paa Dagens Komme;

Ventet som Amors Moder paa sin Jæger,
 Der iled fra sit Garn til hendes Favn.
 Hvori han fandt et mer lyksaligt Fængsel,
 Et Elskovsbaand, der bandt den Kjære fast,
 Med hvem hun delte Sjæl, saa vel som Leje.
 Men disse Arme danned jeg til Net
 Med større Føje for en bedre Jæger.
 Og for at bringe Dig til mere villigt
 At gaa i Garnet, er min Lokkemad
 En Duesjæl, hvis Graad Du kunde sparet.
 Saa kom da, Elskte! Hvad jeg ofrer Dig,
 Er ej et oprørsk Vildsvin, men en Fugl,
 Der svømmed hen i Taarer for sin Mage.
 Kom til mit ømme Bryst og lad med Højmod
 Dig bindes i et tilladt Favnetag!
 Da vil Dit Øre paa en Kampplads, dannet
 Af bløde Dun, kun høre kjælen Kurren,
 Men intet Rovdyrs Brøl fra Dine Skove.
 Thi skjøndt jeg vel med Føje kunde klage,
 Fordi Du fjerner Dig ved Nattetid
 Og for de vilde Dyr min Favn forlader,
 Er Du mig dog saa dyrebar og kjær,
 At, om jeg end har paalagt mine Øjne
 At møde Dig med Klager og med Graad,
 Er Alting glemt, naar Du er vendt tilbage,
 Og i min Glæde ved igjen at se Dig
 Takker jeg Dig for hver en Sorg, Du gav.

Don García.

Min skjønnne Blanca, Du, hvis Kinder blomstre
 Som selve Vaaren! mod din Pandes Sne
 Er Guadarramas Top et Æthiopien;
 Mod Dig er Solens røde Flamme mørk,
 Og, truffet af dens Straaler, er mod Dig
 Det funklende Krystal kun dunkel Skifer;
 Thi Du er det vidunderligste Værk,
 Som Skjønheds Magt har nogensinde frembragt.
 Naar af min Gjerning bort fra Dig jeg kaldes,
 Og Din Forladthed har forstemt Dit Sind,
 Kan Du mig aldrig bringe større Smerte,
 End den, jeg led, mens jeg var fjern fra Dig.
 Og naar jeg, angrende, at jeg forlod Dig,
 Iler med Længsel hjem til Dig igjen,
 Er det forgjæves, at med krænket Hu
 Du prøver paa at møde mig med Grumhed;
 Thi Pinsel er i Paradis umulig.
 Naar ømt vi favnes, leve vore Sjæle
 Saarede snart, og snart i faste Lænker;
 De søde Saar forvolder Amors Pile,
 Og Lænkerne er vore Armes Slyngning.
 Ej Ælm og Ranke favnes mere tæt,
 End Du, min Blanca, og Din Ægtefælle.
 Saa følg mig! thi det er den største Glæde
 At lokke Den, der selv vil gjerne drages.
 Og skjøndt jeg ikke med i Aften bringer
 Et haaret Vildsvin, som min sikre Kugle
 Har ramt med Død ved Maanens laante Lys,

Og heller ej en Røver af en Bjørn,
 Der med to stjaalne Kuber i sin Favn
 Iled forbi mig og i Frastand baded
 Sin Pels og Snuden i den søde Saft —
 I Stedet for Trofær af Bjørn og Vildsvin,
 Som, i sig selv et hæsligt Skue, tykkes
 Et herligt Syn for deres Overvinder,
 Bringer jeg Dig en Sjæl, og tusind Ønsker
 Jeg lægger ned som Tæppe for Din Fod.
 Men ser jeg Dig, og føler jeg Dit Værd,
 Da tykkes mig saa ringe al min Daad,
 Og ringe tykkes mig mit eget Væsen.

Bras.

Gaa væk, Teresa! thi, saa sandt der lever ...

Teresa.

Men Gud bevare os! hvem lever, Bras?

Bras.

Her lever Fanden, indtil Præsten læser
 Velsignelsen for os To; thi om ogsaa
 En Ægtemand just ej paa Roser danser,
 Bereder han sig Himlen ved det Samme,
 Hvorved en Anden bli'er fordømt for evig.

Teresa.

Du taler sort. Ved hvad da?

Bras.

Ved at elske

Sin Kone og formere sig.

Teresa.

Just derved

Arbejder han i Herrens Vingaard, Bras!

Doña Blanca.

Klæd Dig nu af, imens jeg tilbereder

Dit Linned; det er spundet af min Haand

Og lugter mere sødt end Rosmarin.

Thi naar af Renlighed blot Linned dufter,

Behøver det ej Blomster; hollandsk Lærred,

Kan jeg forsikre, er ej nær saa fint.

Kom Bras! kom med, Teresa!

(Gaar.)

Bras.

Jeg har hørt,

At man af Mandens Linned bedst kan se,

Hvordan med Konens Kjærlighed det staar sig.

Teresa.

Men jeg har ogsaa hørt, at naar en Mand

Er kommen hjem fra Hovedstaden uden

Presenter til sin Dame, er hans Ære

Forskjertset og hans Kjærlighed er falsk.

(Bras og Teresa gaa.)

Femtende Scene.

Don García.

Vil i mit Sted I træde,

I Mægtige, som i Paladser bygge?

Misunder I min Glæde,

Mit simple Hjem, hvor Sandhed har sit Sæde,
 Og Nydelsen er Smykke?
 Lad kun mit Landlivs Lykke
 Hos Jordens Guddoms-Magter
 Begjærligheder vække!
 Forgjæves dog de tragter,
 Forgjæves deres Hænder ud de strække;
 Thi Blancas Skjønhed maa hvert Ønske stække.
 — Men store Himmel! hvad er det?

(Balkondøren stødes op. Don Mendo træder ind, men tilhyller sig, da han ser
 Don García.)

Sextende Scene.

Don Mendo. — Don García.

Don Mendo. (Afs.)

Fordømt!

Det er García. Vær nu modigt, Hjerte!
 Sket Gjerning ændres ej, og Sligt fortjener
 Den Mand, som stoler paa en Bondes Ord.

Don García.

Hr. Ridder — dersom Den, som ej sig agter
 For god til slig en Daad, kan være Ridder —
 Hvis Nøden tvang Jer til at plyndre mig,
 Saa sig mig, hvad I vil! og ved min Ære,
 Jeg lover Jer at stille Jer tilfreds
 Og lade Eder fri forlade Huset.

Don Mendo.

Lad mig i Fred gaa bort herfra, García!

Don García. (Griber sin Bøsse.)

Dertil faar I ej Lov; først vil jeg vide
Jer Agt og hvem I er. Giv Jer tilkjende,
Og gjør det strax! Hvis ikke, skal en Kugle
Fra denne Bøsse træffe brat Jert Bryst.

Don Mendo.

Saa se Jer for, at ej I sigter fejl!
Thi mister I den Fordel, Bøssen gav Jer,
Er jeg, skjøndt Retten er paa Eders Side,
Dog Eders Overmand i Byrd og Kraft.

(Afs.) Jeg véd, at Greven af Orgaz har sagt
En eller Anden her mit Navn og Stilling. —

(Højt.) Det røde Baand, som smykker dette Bryst,
Vil tjene mig til Vidne.

(Slaar Kappen til Side; Don García taber Bøssen.)

Don García. (Afs.)

Det er Kongen!

Saa staa mig alle gode Magter bi!

Han véd da nu, jeg kjender ham. O Ære,

O Troskab! hvad er her for os at gjøre?

Hvordan forenes Undersaattens Pligt

Med Hævnens Krav?

Don Mendo.

(Afs.) Han viser, han er Bonde.

Er det Respekt? Er det af Frygt, han vakler?

Det er af Frygt; thi lave Sjæle føle

Alt Skræk ved Synet af et kraftigt Ydre.

Og det er ham, hvem Greven af Orgaz

Priste som tapper? Nu, han bliver gammel. —

(Højt.) Jeg er trængt ind i Eders Hus; jeg nægter
 Det ej, og flygte kan jeg heller ikke.
 Det var min Hensigt denne Nat ...

Don García.

At stjæle

Min Ære. Ridderligt betaler I
 Den Gjæstfrihed, I fandt hos mig og Blanca.
 Hvor vil ej Verden undres, naar den ser
 En saa forskjellig Adfærd hos os Begge:
 Jeg, som blev krænket, holder Jer i Ære,
 Og I, hvem jeg med Ydmyghed betjente,
 I giver mig Fornærmelser til Løn.

Don Mendo. (Afs.)

At have Lid til en fortørnet Bonde
 Er uklogt; men mit Forsvar være denne.

(Vil tage Bøssen.)

Don García.

Hvad agter I? Lad Bøssen ligge, Herre!
 Det skal ej siges, denne Sag blev endt,
 Fordi et Vaaben gav Jer Fordel over
 Den Mand, I krænked. Til min Handlemaade
 Er Baandet om Jer Skulder ene Grunden,
 Det Baand, der bæres af Kastiliens Sol,
 Hvis stærke Straaler har mit Øje blændet.

Don Mendo.

Saa har I altsaa kjendt mig?

Don García.

I kan se det

Af Virkningen.

Don Mendo.

Men I vil indse, at
En Mand, som jeg, kan ikke give Jer
Satisfaktion. Hvad kan jeg gjøre da?

Don García.

I kan gaa bort herfra, og bede Gud.
At han maa tæmme Eders onde Lyster.
Og vis Jer aldrig mer i Castañar!
Thi Hævn for Eders Uret er forment mig;
Jeg kan kun overlade den til Himlen.

Don Mendo.

Jeg skal belønne Jer.

Don García.

Jeg har ej Brug
For Eders Gunst.

Don Mendo.

Sig Intet om det Skete
Til Greven af Orgaz!

Don García.

Det lover jeg.

Don Mendo.

Gud være med Jer!

Don García.

Han bevare Jer,
Og maatte han bevare mig og Blanca
For Eders onde Hensigt!

Don Mendo.

Eders Hustru ...

Don García.

Nej, Herre, intet Ord om hende! Skylden
Er klart nok kun hos Jer; jeg véd, hvad Hustru
Jeg har.

Don Mendo. (Afs.)

Du tager mig af Dage, Blanca!
Hvor sælsomt! Denne Mand, som jeg fornærmed.
Har dyb Ærbødighed for mig, og Du,
Som jeg tilbeder, har mit Liv mig røvet.

Don García.

Hvor vil I hen?

Don Mendo.

Til Døren.

Don García.

Er I blind?

Her gaar jo Vejen.

(Viser mod Balkonen.)

Don Mendo.

Véd I, hvem jeg er?

Don García.

Vær sikker paa, at vidste jeg det ej,
Da skulde mere hurtig ned I komme!
Se her, tag denne Bøsse med; thi Skoven
Er fuld af Røvere, og det kan hælde,
At de, hvis ej de kjende Jer, som jeg,
Vil nægte Jer den skyldige Respekt.
Skynd Jer afsted! — (Afs.) Min Hustru maa ej mærke,
Hvad her gaar for sig.

Don Mendo.

Vel! Jeg lyder Jer.

Don García.

Skynd Eder; skynd Jer, Herre! Spild ej Tiden
Med Komplimenter! Brug nu Eders Øjne,
At ej I falder, naar I stiger ned;
Thi Gud forbyde, at I skulde snuble
Her i mit Hus; da kom I ej herfra
Saa hurtig, som jeg ønsker.

Don Mendo. (Afs.)

Hvilket Vanheld!

Don García. (Følger Don Mendo ud paa Balkonen.)

I kan gaa sikkert; jeg skal holde Stigen.

Syttende Scene.

Don García.

Fortuna, var Du træt af blot at standse
Et Øjeblik? Hvor brat Dit Hjul har vendt sig!
Hvor snart slog Vinden om paa dette Hav!
Paa denne Dag, hvor Himlen var saa skyfri,
Slaar Lynet ned imod min Sikkerhed.
Min Ulyksalighed er altfor vis;
Hvor kan jeg tvivle, naar jeg selv har set,
At Kong Alfonso lønlige efterstræber
Min Hustru? Hvilken Nød er stor som min?
Jeg, der blev født som Greve i Kastilien,

Har maattet skjule mig som simpel Bonde
 I disse Skove, og fra denne Dag
 Er til en mer foragtet Stand jeg sunken.
 Paa denne Vis betaler Kong Alfonso
 De Tjenester, jeg yded ham? Men nej!
 Det er min Skæbne kun, som vil mig ilde;
 Hans kan ej Skylden være; lad mig tiel!
 Og Du, mit sorgbetyngte Hjerte, tænk Dig
 Nu om! Et Middel maa vi se at finde;
 Thi det er just i Farer og i Sorg,
 At Mandens Sjæl skal vise sine Kræfter.
 Med Blanca maa jeg flygte bort herfra;
 Et fjernt og fremmed Rige vil jeg vælge
 Til Ly for hendes Uskyld og min Ære.
 Men nej! thi Grunden kan jeg ikke nævne,
 Og man vil sige da, det var af Fejghed,
 Og at jeg svigted, da jeg skulde indfri
 Mit Ord om at gaa med mod Algecira.
 Saaledes vil det tydes. Det er bedre
 At sige Kong Alfonso, hvem jeg er.
 Nej, nej, García! Dette Middel duer ej;
 Da vil han myrde Dig for uforstyrret
 At naa sit Maal. — Velan! ... Da det er Blanca,
 Som er, skjøndt skyldfri, Aarsag til min Nød,
 Og da umuligt jeg kan gjøre Modstand
 Mod Magten; thi en Konges Lidenskaber
 Finde sig ej i Tøjler og er døve
 Imod Fornuften — lad saa Blanca dø!

(Drager sin Dolk.)

Thi det er hende, som er Grunden til
 Min Skjændsel og min Fare. Nu, mit Hjerte,
 Saa lad os vælge da det mindste Onde!
 Det er min Ære, Blanca, som har dømt Dig
 Til Døden; det er ej min Nidkjerhed.
 Alene paa Bekostning af Dit Liv
 Kan jeg for denne Skjændsel mig bevare.
 Tilgiv mig! Jeg frikjender Dig for Skyld;
 Men Ærens Love fordrer, at Du dør.
 Men er det klogt og ret, at Ærens Krav
 Har større Magt i Adelsmandens Bryst
 End selv Retfærdigheden, naar det gjælder
 Et Væsen, som er brødefrit? Ja, sikkert,
 Saa snart det evige Forsyn og en nøje
 Betragtning ser den Skade, som kan opstaa
 En Gang i Fremtid af en Nutids Daad.
 Men er da jeg, Du Elskte, en Barbar,
 At jeg kan nænne med min Dolk at drage
 Blodrøde Roser af Dit Liljebryst?
 Nej, nej, det er umuligt. Nej, min Blanca!
 Jeg kan ej tro det; denne Haand formaar ej
 At sønderknuse mine Øjnes Spejl.
 Men ve mig! er det ikke hendes Skjønhed,
 Som netop er min Æres værste Fjende?
 Saa dø da Blanca, og saa dø jeg selv!
 Vær modigt, Hjerte! Lad os kjækt og fast
 Tilintetgjøre tvende Liv i ét,
 Slaa tvende Hjerter med det samme Slag,
 Frigjøre tvende Sjæle i den ene,

Saafremt min Kraft ej svigter mig; saafremt
Jeg ikke først er ophørt med at aande;
Saafremt ej i det Nu, jeg Armen hæver,
Imellem Ordets Lyd og dets Forstummen,
Hver Draabe Blod forlader mine Aarer,
Og Staalets Æg er bleven stump og sløv!

TREDIE AKT.

Skov. Tidlig Morgen.

Første Scene.

Greven af Orgaz.

Greven. (Taler ud af Scenen.)

Før Hestene ved Tømmen! Gjennem Lunden
Jeg gaar til Fods.

(Kommer frem.)

Hvor skjøn er Morgenstunden!

Hvor glimred alle Veje,
Da Dagen Horizonten tog i Eje!
Hil Dig, som lever her, Du Lykkelige!
Tilfreds kan Du Farvel til Livet sige;
Thi her, hvor Fredens rette Hjem maa være,
Kan Filosofen gaa hos Dig i Lære.
Hil Dig, som med en Hustru er forenet,
Hvem Dyd og Klogskab blev saa rigt forlenet!
Men skuffer ej mit Øje,
Er det en Kvinde, som fra hine Høje,
Halvnøgen og bedrøvet
Baner sig ilsomt Vej imellem Løvet.

For vist maa Skjønhed være hende givet,
Hvis hun af Skæbnen blev forfulgt i Livet.

Anden Scene.

Doña Blanca, halv paaklædt, med nogle af sine Klæder
uordentligt paa Armen. — **Greven**.

Doña Blanca.

Hvorhen vil uden Aande
Jeg træt og hjælpeløs i al min Vaande
Imellem disse Grøne?
Græd, Øjne, græd, at I maa røre Stene!
Og medens jeg mig klæder,
Og mine Øjne græder,
Sig tyst, I Hjertets Tunger, tyst og stille:
Ak, søde Panter, medens Gud det vilde!¹⁾

Greven.

Hvis ej mit Syn bedrager,
Jeg ser, at sine Klæder paa hun tager.
Hun er maaske forladt og stedt i Kvide.

¹⁾ ¡Ay dulces prendas, cuando Dios queria!

En Sammendragning af de to første Vers i en Sonet af Garcilaso de la Vega
(f. 1503, d. 1536):

¡Oh dulces prendas, por mi mal halladas,
Dulces y alegres, cuando Dios queria!
(O, søde Panter, mig til Smerte fundne,
Søde og glade, medens Gud det vilde!)

Disse to Vers, der ofte citeres af spanske Forfattere, saaledes af Lope,
Moreto og Cervantes (Don Quijote II. 18.), ere en Efterligning af Virgils:

Dulces exuviae, dum fata deusque sinebant.

(Aeneis IV. 651.)

At hjælpe dem, som lide,
Er hver en Spaniers Pligt; jeg vil mig nærme.

Doña Blanca.

En Mand har set mig; Himlen mig beskjerme!

Greven.

Hun tykkes mig en ung og dejlig Kvinde.

Doña Blanca.

Bag disse Buske kan et Skjul jeg finde.

Greven.

O stands, Du favre Pige!
Er Du Diana selv, der monne stige
Af Badet? Skal jeg bøde
Med Livet nu for mine Øjnes Brøde?

Doña Blanca.

Men Held mig; Held mig atter!
Det er jo Greven.

Greven.

Blanca, kjære Datter!

Du her og stedt i Nøden?

Doña Blanca.

Jeg flygter for min Husbond og for Døden.
De blide Fuglesange,
Hvis søde Klang om Natten mange Gange
Kunde mit Øre fryde,
Vil aldrig mer som Bryllupshymner lyde.
Det er uhyggelige
Forbud om Død, som Gravens Fugle skrige;
Om Natten og om Dagen vil de kvæde

Om Sorg alene, aldrig mer om Glæde.
 Min Lykkes Sol er svunden;
 Lyt til mit Ord, da skal Du høre Grunden:
 Du i mit Hus vil finde
 Min Husbond død; han ligger død derinde. —
 Med herligt Haab i Eje
 I Nat jeg ventede paa mit bløde Leje,
 Paa denne Hymens Trone,
 Hvor han mit Ønske kjærligt skulde krone.
 I Søvnens Arme Husets Folk alt hvile,
 Og utaalmodig beder jeg ham 'ile,
 Da pludselig jeg ser ham strengt at svinge
 Imod mit skyldfri Bryst sin dragne Klinge.
 Jeg ud af Sengen springer,
 Lig Den, hvem Frygt for Indebrænding bringer
 Til ilsom Flugt; i Hast med bange Hænder
 Jeg søger mine Klæder; ivrigt spænder
 Jeg først om Brystet dette Demantsmykke,
 Som om sligt Pantser kunde mig betrygge.
 Jeg tager Skjørtet paa; men som i Blinde
 Kan jeg forvirret knap dets Aabning finde;
 Alt er i Vilderede;
 Om Baand forgjæves mine Fingre lede.
 Tilsidst dog ned det glider,
 Og om mit Liv jeg fæster det omsider,
 Og medens jeg det glatter,
 Jeg vinder Tid og bliver rolig atter.
 Jeg spørger ham om Grunden;
 Men som til Gulvet bunden,

Til hvad han ser, til mine Ord og Bønner
 Han svarer kun med Suk, og dybt han stønner.
 Fra Blik og Bryst, af Kummer overmandet,
 Han skyder Medynk ud, med Vrede blandet,
 Saa tæt, at om det Udtryk i hans Blikke
 Var Æmhed eller Had, jeg véd det ikke.
 Jeg ser ham Flugten tage,
 Men vende mere vild og øm tilbage
 Og mellem Kjærlighed og Harme sige:
 „Min Blanca! Du maa dø og jeg tillige.“
 Sin Arm med Kraft han hæver;
 Men mens end Ordet paa hans Læbe svæver,
 Og jeg vil Naaden for min Sjæl paakalde,
 Ser jeg til Jord ham falde
 Lig Klippen, naar af Ælde
 For Luftens Tryk den styrter ned med Vælde.
 Stum, kold og stivnet ligger dér den Stærke;
 Det mindste Tegn paa Liv er ej at mærke;
 De røde Roser vege
 Fra Læben og gav Plads for Blomster blege.
 Min Haand med Skjelven paa hans Mund jeg lægger,
 Men ingen Varme af dens Is jeg vækker,
 Og selv af Gravens Kulde gjennembævet,
 En Stund imellem Liv og Død jeg svæved.
 Men snart mig Faren førte
 Til Liv igjen; mit Hjertes Slag jeg hørte
 Og hørte klart det sige:
 „Flygt, stakkels Blanca; flygt, Ulykkelige!
 Thi let kan Skæbnen vendes,

Og Vel og Ve ej altid ens os sendes,
 Og ingen Adfærd kan os mindre baade,
 End modstandsløs at lade Skæbnen raade.“
 Jeg lyder Hjertets Stemme,
 Jeg flygter fra det Sted, hvor jeg har hjemme,
 Og mens jeg kraftløs om i Mørket famler,
 De andre Klæder paa min Arm jeg samler.
 Hvorhen jeg gik, jeg véd ej,
 Ved hvert et Fodtrin snubled eller gled jeg,
 Og dette, Greve! kan Du let forklare;
 Thi hos min Husbond mine Tanker vare.
 De Ord, han til mig talte,
 Da han min visse Undergang mig malte,
 Hans Skrig, hans Taarestrømme,
 Hans Miner, strenge snart, og snart saa ømme,
 Hans Styrtten frem, hans Trækken sig tilbage,
 Hans Blikkes Lyn, hans Tvivl, hans Suk, hans Klage,
 Snart se hans Arm at synke,
 Som om hans Ømhed maa min Skæbne ynke,
 Snart, at han grumt den hæver,
 Lig Luen, naar i sidste Stund den bæver;
 Hvordan min Graad, den hede,
 Formildede hans Vrede,
 Hvordan — og ej forgjæves —
 Min Haand med Dolken kæmper, naar den hæves,
 Hvordan med List han giver
 Fortabt og villig den Betvungne bliver,
 En Elsker lig, der afslaar, hvad med Glæde
 Han just vil helst den Bedende tilstede;

Hvordan, opløst i Taarer,
 Jeg venter Slaget, som til Døden saarer;
 Saa se hin Verden i det Smaa, der skulde
 Opstaa som Ild, men ende brat i Kulde,
 Og se mig selv saa ene,
 Mens Tvivl og Sorg og Rædsel mig forstene,
 Og intet Raad at møde
 I Fod, i Haand, i mine Tankers Øde;
 At lade dér ham ligge; overvældet
 Af Skræk at fly, lig Tyven, som har fældet
 Den stolte Egestamme,
 Men hører Vogter-Hornet i det Samme
 Og overlader Fjenden, han maa frygte,
 En knækket Stamme for det Ly, han søgte;
 At søge Nøglerne til Husets Døre,
 Skjøndt mine Fødder knap mig fremad føre,
 Og i min Rædsel for det sorte Mørke
 (Ved Tanken herom svinder al min Styrke)
 At famle om i Blinde
 Og ej at kunne Nøglehullet finde,
 Saa sanseløs af alle disse Trængsler,
 At Haanden søger det paa Dørens Hængsler;
 De Kvaler, jeg maa lide,
 Da fra mit Hjem jeg ud i Verden vide
 Flyr gjennem denne Skov forladt og ene
 Og tit maa standse, naar dens grumme Grene
 Mig griber fat i Haaret
 (Ak, var mig Døden den Gang blot beskaaret!) —
 Alt dette skal jeg Dig en Dag fortælle;

Nu maa det først min Husbonds Frelse gjælde.
 Saa il, bring ham til Live,
 Og sig ham, at jeg Alting vil tilgive!
 Thi uden stærke Grunde
 Er det umuligt, at han øve kunde
 Forsyndelser saa svære;
 Selve hans Hensigt skal hans Straf kun være,
 Og mig til Straf min Angst for ham i Nøden,
 Siden han faldt i Afmagt eller Døden.
 Min Husbond Hjælp Du bringe,
 Du, hvis Bedrifters Ry saa vidt skal klinge,
 Du, som i Spaniens Lande
 Til Frænde har saa mangen kronet Pande!
 Det hvide Sølv, der ruller
 Ned paa Dit Bryst, o Greve, og din Skulder,
 Skal bort for evigt feje
 Hvert Maurer-Fodspor fra de spanske Veje,
 Saafremt Du nu vil give
 Dig strax paa Vej, og hvis han er i Live,
 Med Strengthed foreholde
 Ham al den Synd, hans Hensigt kan forvolde
 Og nævner han min Skyld, vær Du da Manden,
 Som atter os forsoner med hinanden,
 Saa sandt min onde Stjerne
 Gav rørt mig Middel til min Nød at fjerne,
 Saa sandt min gode Lykke
 Har sendt mig Dig, paa hvem jeg fast kan bygge,
 Saa sandt mit Blik ej skuer
 En grum Bandit, der Liv og Ære truer,

Saa sandt Enhver Dig nævner
 Toledos Pryd og Fædrelandets Hævner,
 Saa sandt det mig blev givet,
 Da jeg var Døden nær, at finde Livet!

Greven.

I denne Sag vil Klogskab jeg behøve.
 Tello, kom hid! — Det gjælder, ej at tøve.

Tredie Scene.

Tello. — Greven, Doña Blanca.

Greven.

Du véd jo, Blanca, det er ret og billigt,
 At i mit Ønske Du Dig føjer villigt.
 Indvendinger Du derfor ej maa gjøre,
 Men lade Tello føre
 Dig til Toledo flux. Det er det Bedste,
 Du sætter Dig paa en af mine Heste;
 Min brave Tjener vil Dig da ledsage.
 Her har jeg intet bedre Raad at tage.

(Til Tello.)

Dér maa til Dronningen Du Dig begive;
 I hendes Varetægt skal Blanca blive.

(Til Doña Blanca.)

Jeg selv imidlertid gaar til Din Bolig,
 Og før jeg kommer did, jeg er ej rolig.
 I hvert et Fald har mig Du paa Din Side;
 Paa min Beskyttelse Du trygt kan lide.

Tello.

Saa kom, min ædle Frue!

Doña Blanca.

Saa gjerne vilde jeg García skue.

Greven.

Bedst tjener Dig at gjøre, hvad jeg byder.

Doña Blanca.

Jeg véd, Dit Raad er visest, og jeg lyder.

(De gaa, Greven til den ene Side, Doña Blanca og Tello til den anden.)

Værelse i Don Garcías Hus.

Fjerde Scene.

Don García. (Med den blottede Dolk i Haanden.)

Hvor agter jeg mig hen, jeg blinde Morder?

Hvorhen vil Æren føre mig endnu,

Naar Sjælen i min Kjærlighed er borte,

Og Legemet, hvori jeg leved, døde?

Farvel, Du halve Del, som skiltes fra

Min Sjæl, Du Sol, formørket af en Skygge!

Men nej! Thi var min Hustru død, da havde

Ej Dagen Lys, da var ej jeg i Live.

Min Blanca død? Jeg tror det ej. O, Himmel,

Giv hende Liv igjen, endskjøndt jeg røved

Som Mand, hvad jeg som Elsker ønsker hende!

Jeg vil dog se til hende.

(Aabner en Sidedør.)

Der er Ingen

I hendes Kammer; Døren til mit eget

Er aaben; denne Dolk er blank og ren;

I Live jeg; — saa er ej Blanca død!

Min Hustru lever (ve mig!), medens jeg

Er uden Ære! Jeg er blind som Elsker,
 Og derfor var jeg feig som Ægtemand.
 Selv saa' jeg Kongen i mit eget Hus
 Søge min dyre Skat, og skjøndt min Fødsel
 Er adelig, gjør Loven mig til Pligt
 At vise Overbærenhed mod Kongen
 Og være en Tyran imod min Hustru.
 Hvor mange Gange overdrog jeg Staalet
 At støde til; hvor mange Gange fritog
 Mit Hjerte Haanden for den grumme Daad!
 Hvis hun er død, da er min Dødsdom fældet;
 Er hun i Live, maa jeg ogsaa dø.
 O Blanca, Blanca! raad mig i min Angst!
 Men hvad kan Du vel svare mig, naar Døden
 Er vis, og Du kun gav mig Valg af Maaden?

Femte Scene.

Greven af Orgaz. — Don Garcia.

Greven.

Hvad hører jeg om Eders Herlighed?
 Mod hvilket maurisk Krumsværd har i Nat
 I draget Eders Dolk, den samme Dolk,
 Der skjælver end i Eders feige Haand?
 Imod en Kvinde, i den Tro, at hun
 Var bondefødt? Da burde I dog mindes,
 At da jeg gav mit Bifald til Jert Valg,
 Da sagde jeg, at hun var Eders Lige.
 Og det var Usandhed. Skjøndt hendes Fader
 Var kun af Grevestand, var en Infant

Af Cerdas Stamme hendes Bedstefader.
 I tænkte vel, den bondefødte Hustru
 Blev Jer til Skam, da Majestæten selv
 Har Jer besøgt og paa min Anbefaling
 Gjør Jer til Hovedsmand i denne Krig
 Og nu har sendt mig hid paa sine Vegne
 For strax at føre Eder til Toledo?
 Og Alt, hvad jeg har gjort for Jer, betaler
 I mig med hendes Død, endskjøndt I véd,
 At Blanca er mig kjær som mine Øjne?
 Ved den Almægtige! saafremt I havde
 I Jer Forrykthed udgydt blot en Draabe
 Af hendes Blod, da skulde den Jer koste
 Alt Blod i Eders Aarer.

Don García.

Hvem er Blanca?

Greven.

Det er vel nok, at hun er Eders Hustru.

Don García.

For Guds Skyld, fat Jer, Greve! Hvem har sagt Jer,
 Jeg vilde dræbe hende?

Greven.

Hvem? En Engel,

Som næsten nogen jeg i Skoven fandt.
 Ja, Blanca selv, der trøstløs blandt dens Buske
 Gav Perler til dens Bække, Suk til Vinden.

Don García.

Hvor er da Blanca nu?

Greven.

I Kongeborgen,

Den rette Plads for hendes Fyrsteblood.
 Didhen hun red i Følge med en Tjener.

Don García.

Saa dræb mig, Herre, dræb mig med Dit Sværd!
 Ved Hoffet Blanca, og i Live jeg!
 Naar alle disse Krænkelser og Sorger
 Paa én Gang styrte over mig, hvor kommer
 Det sig, at de da ej har endt mit Liv?
 Blanca ved Hoffet, og til Algecira
 Vil Kongen sende mig som Hærens Fører,
 Mig, hvem han tror af ringe Bondestand?
 Da give Gud, at ikke andensteds
 Han røver mig den Ære, han mig skjænker!
 Det var mig bedre, Greve! at den Kvinde,
 Som i Orgaz I opdrog til min Skade,
 Ej var af Kongeslægt, men bondefødt,
 Og at hun ej med Skjønhed var begavet;
 Det var mig bedre, at med denne Dolk
 Jeg havde gjennemboret hendes Hjerte,
 Før hendes Ynde vandt min Kjærlighed.
 Jeg skulde sparet Jer at hævne hende
 Og dræbe mig; thi død for egen Haand
 I skulde fundet mig ved hendes Side.
 Hvor skjøn var slig en Død imod den Kval,
 Som nu jeg maa fornemme ved at høre,
 At hun er ene, uden Forsvar dér,
 Hvor Magten overalt belejrer hende.
 Tænk Eder, at min Hustru er et Skib
 Med kostbar Ladning, og at en Pirat
 Forfølger det, begjærlig efter Bytte;

At Skibet, medens Røveren har søgt det
 Med ivrig Forsken ved dets Hjemstavns Kyst,
 Er løbet ind i Fjendens egen Havn,
 Blottet for Munition og Skyts til Forsvar,
 Foruden Lods og uden Ror og Master!
 Har jeg da ikke Aarsag til at frygte,
 At Skibet snart, frivilligt eller tvungent,
 Vil stryge Flag for Fjendens Overmagt?
 At dræbe hende, blot fordi hun var
 Af ringe Stand, kom aldrig mig i Sind.
 Nej, tro mig, Greve! Grunden var en anden,
 Af mere Vægt. Jeg kan ej nævne den;
 Men det vil være Jer bekjendt, at Daaren
 Har mer Forstand paa sine egne Sager,
 End kloge Folk paa Andres.

Greven.

I véd jo, hvem jeg er?

Don García.

I er Toledo,

Og er Illan af Stamme.

Greven.

Har jeg Krav

Paa Eders Ærefrygt?

Don García.

Tilvisse, Herre!

I har jo været mig i Faders Sted.

Greven.

Og er jeg ikke Eders Ven?

Don García.

Det er I.

Greven.

Har I Forpligtelser mod mig?

Don García.

Ja, store.

Greven.

Véd I, at man kan stole paa mig?

Don García.

Ja.

Greven.

Véd I, hvad jeg formaar?

Don García.

I mægter meget.

Greven.

Véd I, jeg staar i Spidsen for et Rige?

Don García.

Og at det hele Folk er Jer erkjendtligt.

Greven.

Nu vel! saa sig kun frit, hvad der er hædet!

Til mig kan rolig I betro Jer Sorg.

Min Ven, min kjære Søn, sig Eders Ven,

Sig Eders Fader Grunden til Jer Kummer,

Nævn Eders Nød, fortæl mig Eders Modgang!

Frygter I for, at Blanca sveg sin Pligt?

Thi, skjøndt hun er af Adel, er hun Kvinde.

Don García.

Ved Himlen! Det skal koste Eders Liv,

Saafremt I tror, at Guldets i sin Renhed

Og Solen i sin Glans er værdig til
At sammenlignes med min Hustrus Ære.

Greven.

I taler, som I bør, men har ej fjernet
Min Tvivl, der har sin Grund i Eders Sorg.
Vi er jo ene her; tal derfor frit!
Jeg sværger Jer ved Korset paa mit Sværd,
At jeg skal staa Jer bi og hjælpe Eder,
Om ogsaa Blanca var min egen Datter.
Thi hvor det gjælder slige store Spørgsmaal,
Aflægger jeg Medlidenhed og Æmhed
Og har da Eders Ære kun for Øje.
Sig: er I skinsyg?

Don García.

Jeg er ikke skinsyg.

Greven.

Hvad er det da?

Don García.

Det er saa stort et Onde,
At I har intet Middel derimod.

Greven.

Men hvad har vi da begge To at gjøre,
Naar denne Sag behøver hurtigt Raad?

Don García.

Er det ej Kongens Bud, at I skal føre
Mig til Toledo? — Før mig da derhen!
Véd Kongen, hvem jeg er?

Greven.

Han véd det ikke.

Don García.

Saa til Toledo!

Greven.

Kom da!

Don García.

Gaa kun foran!

Greven. (Afs.)

Din Ære og Dit Liv er truet, Blanca,
Ved hans Fortien! Stor maa Faren være,
Naar Læben ej formaar at nævne Ondet.

Don García. (Afs.)

Du gik til Hoffet, Blanca? Du forlod mig?
Saa være da det samme Raad, som før
Jeg valgte til at forebygge Skaden,
Nu Middel til den skete Daad at hævne!

(De gaa.)

Sal i det kongelige Slot.

Sjette Scene.

Dronningen, Doña Blanca.

Dronningen.

Jeg lover Eder min Beskyttelse,
Og jeg forsikrer Jer, at jeg med Smerte
Har hørt den Modgang, I har lidt, Grevinde!

Doña Blanca.

Grevinde? Det er ej til mig, I taler.
Jeg beder ydmygt Eders Majestæt
Betænke, hvem jeg er.

Dronningen.

Kom til mit Bryst,
Min Frænke, Doña Blanca de la Cerda!

Doña Blanca.

Endskjøndt jeg hører Jer og véd for vist,
At I kan ikke sige Usandhed,
Gjentager jeg endnu en Gang, Señora,
At jeg er kun af ringe Bondestand,
Saa ringe, at i Fattigdom i Byen
Orgaz jeg voxed op, og at end ikke
Jeg har min Fader kjendt.

Dronningen.

Erfar da nu,

At denne Fader dog blev foreslaaet
Til Konge i Kastilien og Leon!
Ja, Blanca! Af Don Sancho de la Cerda
Er I en Datter. Eders Ægtemand
Er af en Byrd, saa høj som Eders egen.
Men siden I er klog og skal forblive
I Kongeborgen, maa I ej, før Greven
Er atter vendt tilbage til Toledo,
Forraade, hvad jeg her har aabenbaret.
Selv skal jeg sørge for, at i Paladset
Der gjøres Værelser i Stand til Eder.

(Gaar.)

Syvende Scene.

Doña Blanca.

Du grumme Himmel, hvilken anden Kvinde
 Fik tildelt slige Sorger uden Tal
 Og slige Goder uden Lyst som jeg?
 Hvor kan jeg leve med saa sær en Sygdom,
 At ej en mægtig Glæde giver Liv,
 Da dog en enkelt Kummer giver Døden?
 Ak, Husbond, hvilken Sorg har Du mig voldt!
 Det er for meget; Smerten er for stor;
 Jeg mægter ej at standse mine Taarer.

(Holder sit Lommetørklæde for Øjnene.)

Ottende Scene.

Don Mendo. — Doña Blanca.

Don Mendo.

Du dejlige Hyrdinde, som kan kappes
 I Fagerhed med Vaarens Blomsterflor,
 Tag Skyen bort fra Dine skønne Øjne!
 Med mindre Du baldyrer, mens Du græder,
 Tusinde Perler paa Dit Kammerdug.
 Hvem er Du? Dronningen befaled mig
 At være Din Beskytter. Sig Din Vilje!

Doña Blanca.

Vís Vejen, Herre med det røde Baand!

Don Mendo.

Hvorledes, det er Dig, min skønne Blanca?
 Du kjender mig igjen?

Doña Blanca.

Og hvorfor ikke?

Skjøndt jeg er saa bekymret og forstyrret,
At næppe jeg formaar mig selv at kjende.

Don Mendo.

Vid, Blanca: fra den Dag, jeg først Dig saa',
Da Du behandlede mig saa koldt og grusomt,
Har alle mine Tanker higit efter
At lægge ned mit Hjerte for Din Fod.

Doña Blanca. (Afs.)

Kun dette, Blanca, fattedes endnu.

Don Mendo.

I Nat jeg steg paa Kjærlighedens Vinger
Ind i Dit Hus; thi skjøndt Du bort mig stødte,
Var dog min Troskab uforanderlig.
Men til mit Uheld traf jeg dér Din Husbond,
Som høfligt gjorde Modstand mod min Plan.

Doña Blanca.

Hvad siger I?

Don Mendo.

At ingen Elsker finder
Sin Lykke, naar han søger den, men kun
Naar han tilfældig møder den som jeg.

Doña Blanca.

Nu véd jeg, Kavalier, at Eders Daarskab
Er Grunden til den Kummer, jeg har lidt;
Men jeg i Tavshed vil min Skæbne bære.

Niende Scene.

Don Garcia. — Don Mendo, Doña Blanca.

Don García. (Afs.)

Paa Greven af Orgaz vil her jeg vente.
Men hvad er dette?

Don Mendo.

Med min Kjærlighed
Skal jeg forjage hver en Sorg, Du føler.

Doña Blanca.

Før kan I slukke en af Himlens Stjerner,
End røve Glansen af min Æres Sol.

Don García. (Afs.)

O, Blanca, modige Kvinde! — Hvor tyrannisk
Er Du, o Majestæt!

Don Mendo.

Vær ej saa grum!

Doña Blanca.

Jeg har en Husbond, Herre!

Don Mendo.

Jeg har Magt.

I mine Arme faar Du større Hæder,
End han kan give Dig.

Doña Blanca.

Der fejler I;

Thi selv den ringest fødte Ægtemand
Er bedre end den adeligste Elsker.

Don García. (Afs.)

Kan jeg som Ridder høre rolig paa
En slig Fornærmelse? Hans Majestæt
Tror vistnok ikke, at jeg kjender ham;
Jeg vil gaa nærmere; thi han maa standses.

Don Mendo.

Hvorledes vil Du modstaa mig?

Doña Blanca.

Med Fasthed

Og Mod.

Don Mendo.

Hvem ligner Dig i Grumhed, Blanca?

Doña Blanca.

Den Kvinde, som en Gang var Rom til Hæder.

Don Mendo.

Hvor Du er ufornuftig i Din Modstand.
Giv efter! Hvo kan her mig hindre?

Don García. (Træder frem.)

Jeg;

Det er det Eneste, som ej formenes
Mig i min Stilling og min dybe Nød;
Thi det var Vanvid, naar mod Himlens Lyn
Et Menneske til Vaaben vilde gribe.
Og vel jeg véd, at om jeg vilde nytte
Det Middel, som i mine Tanker laa,
Formaar jeg det dog ej, og tør det ej;
Thi Kjærlighed har rejst paa denne Side
En Mur mod sligt et Raad, og Ærefrygt
Har paa den anden rejst en anden Mur.

Doña Blanca.

Min Husbond!

Don Mendo. (Afs.)

Det er klogest, at jeg lader,
Som jeg har ej forstaaet, hvad han mener.

Don García. (Afs.)

Din Skjønhed blev Dig en usalig Gave.
Ve os! Forføreren er os for mægtig.

Doña Blanca.

Stor er min Lykke.

Don García.

Min Ulykke større.

Doña Blanca.

Jeg takker Gud.

Don García.

Jeg beder Gud om Hævn;

Thi for min Kval fandt Æren intet Raad.
Jo, dette: Blanca, hjem til Castañar!

Don Mendo.

Hun bliver her, til anden Ordre gives.
Thi man har sagt mig, at for Begges Ro
Er det nødvendigt, at jeg vogter hende.

Don García.

Gud lønne Jer for al den store Naade,
I viser mod min Hustru! men, Señor,
Det var ej Ret at lade Jer bevogte,
Hvad netop jeg skal vogte imod Eder.
Thi med Naturens Lov staar det i Strid,

At Hjorden gives Ulven i Forvaring,
 Og at man lader Bjørnen vogte Honning.
 Fører jeg ikke Blanca bort fra Eder,
 Hvis Lyster ligner Ulvs og Bjørns Begjær,
 Da maatte til min Skade vel man sige,
 At selv jeg lokked Røveren til Rov,
 Og at jeg selv opfordrede til Brøden.

Doña Blanca.

Giv Orlov, Herre!

Don Mendo.

Du maa blive her;

Jeg staar til Ansvar for Dig.

Don García.

Høje Herre!

Min Ærefrygt fortjener ej slig Skjændsel.

Don Mendo.

Det bliver ved det Sagte.

Don García.

Denne Haardhed

Har kun sin Grund i Uretfærdighed.

Don Mendo.

(Ats.) Hvordan skal jeg forhindre hendes Bortgang?
 Jeg maa til Dronningen; hun maa bestemme,
 Hvad her skal gøres. — (Højt.) Gaa ej bort herfra!
 Det bydes strengt af Den, som kan befale.

(Gaar.)

Tiende Scene.

Don Garcia, Doña Blanca.

Don García.

Giv Du mig Taalmod, Himmel! thi min Kraft
Forlader mig; min Æres Krav mig frister
Til Modstand mod min Pligt som Undersaat.
Hvor saa' man før slig Ubarmhjertighed?
Kom hid, kom hid igjen og tag mit Liv!
Men naar min Sjæl bli'er skilt fra dette Legem,
Da dømmer jeg mig selv til evig Kval;
Thi slig en Nød end ej med Døden ender.

Doña Blanca.

García, Gud bevare Dig! Som Fønix
Vær Du udødelig! lad mig kun dø,
Som var uskyldig Aarsag til Din Kummer!
Siden min Død er Dig til Velbehag,
Er det min Trøst, at Du i Live bliver,
Og at jeg selv, naar jeg mit sidste Suk
Har draget, i Dit Bryst vil evig leve.

Don García.

Jeg tør da ej forlade Slottet? Nej;
„Det bydes strengt af Den, som kan befale.“

Doña Blanca.

Drag atter Dolken! Har jeg Dig fortørnet,
Fordi jeg snoede mig ud af Din Favn
Og ikke villigt ofred Dig mit Liv,
Saa lægger jeg det nu for Dine Fødder.

Nu véd jeg, hvem Du er, og da Din Ære
 Vil blive sikret ved Din Hustrus Død,
 Skal i Din Haand med Hæder Dolken lyne,
 Den Dolk, som gav en ædel Ridder Ro,
 Idet den dræbte en usalig Kvinde.
 Stød til! jeg dør saa gjerne for Din Haand.
 Du ængsted mig i Nat, da jeg betragtede
 Dig som Tyran; nu ønsker jeg Dig stærk;
 I Nat jeg frygtede for at miste Dig;
 Nu føler jeg med Dig den Kval, Du lider.
 Foruden Ære skal Du ikke leve,
 Og siden jeg maa dø, naar Du skal leve,
 Saa ihukom, det er for Dig. jeg dør.

Don García.

Jeg véd, Du er uskyldig, og forgjæves
 Vil Du, som selv er brødefri, forsvare
 Min Skyld, idet Du peger paa min Ære.
 Din Død vil blive mig til større Sorg.
 Jeg selv er æreløs, Du uden Brøde;
 Min Kjærlighed forbyder, at Du dør,
 Og at Du lever, er min Æres Kummer,
 Og Kjærligheden dadler mig forgjæves,
 Naar Ærens Dom frikjender mig for Skyld.
 Her bøjer jeg mig for Fornuftens Stemme;
 Hist frygter jeg den høje Majestæt;
 At dræbe Dig vil være Grusomhed,
 At hævne mig er Højforræderi.
 Af en saa sælsom Art er mine Trængsler,

Og mine Smerter af saa sælsom Art,
 At alle er i Grad hverandre lige;
 Og vil jeg fjerne Faren, som mig truer,
 Kan det kun ske ved Afkald paa min Lykke.
 I Skarer storme Sorger paa mig ind,
 Og med min Smerte møder jeg dem alle,
 Men med et Middel ej en eneste.
 Giv Du mig Raad, min Blanca, i min Nød!
 Men hvilket Middel kan vel Du mig give,
 Naar Du maa dø, og Uundgaaeligheden
 Af dette Middel er min største Kval?

Doña Blanca.

Naar jeg skal dø, García, tøv saa ej,
 Men dræb mig hurtig! thi en langsom Død
 Er Tegn paa Grusomhed.

Don García.

Ak, elskte Hustru,
 Hvor er de tvende Onder mig til Men!

Doña Blanca.

Kom, Husbond, lad os gaa!

Don García.

Nej, vi maa vente;
 Man har jo strengt forbudt os at gaa bort.
 Træd nu til Side; lad ham Intet mærke!

Ellevte Scene.

Kongen, Dronningen, Greven, Don Mendo, Følge. — Don García, Doña Blanca.

Kongen. (Til Dronningen.)

Blanca og hendes Husbond i Paladset?
Den Nyhed er mig til saa stor en Glæde,
At, hvis I tykkes saa, da skal i Dag
Af Eders Haand og min de begge lønnes.

Don Mendo.

Det er ej Ret, Señor! at overdrage
Den Mand at raade over Andres Ære,
Som af Respekt ej værger for sin egen.
Tro mig! I har jo ellers Tillid til mig.

Kongen.

(Afs.) Han vil ham ilde. — (Højt.) Men der er jo begge.
Kom nærmere, García! Blanca, kom!
I skal erfare, jeg er Jer bevaagen.

Don García.

Gud være med Jer, ædle Herre! Tillad,
At først vi bøje Knæ for Majestæten!

(Vil knæle for Don Mendo.)

Don Mendo.

García! Der staar Kongen.

Don García.

(Afs.) O, min Ære,

Min stakkels Ære! vi har taget fejl. —
(Højt.) Vil Eders Majestæt i Naade række

Os Haanden! - Vi har vel fortjent ... Tilvisse
Kan Eders Gunst, o Herre ...

Kongen.

Bort! Slip Haanden!

Al Farve viger jo fra Eders Ansigt.

Don García.

(Afs.) Vel maa jeg blegne, naar jeg misted Æren. —

(Højt.) Følg mig til Side, Herre, og erfar

En Hemmelighed! Som Konge er I Sol,

Og da jeg bøjer mig for Eders Straaler,

Har klart mit Ansigt vist Jer deres Virkning.

Kongen.

Har Nogen krænket Jer?

Don García.

Ja, blodigt, Herre!

Og Den, som krænked mig, er her til Stede.

Kongen.

Hvem er det da?

Don García.

Jeg kjender ej hans Navn.

Kongen.

Nu, saa betegn mig ham!

Don García.

Det skal jeg gjøre.

(Afs. til Don Mendo.)

Et Ord, Hr. Ridder! Følg mig udenfor!

Det er en vigtig Sag, men kan ej siges,

Hvor Kongen er til Stede.

Don Mendo.

Jeg vil vente

I Forgemakket.

(Gaar.)

Don García. (Afs.)

Vær nu modigt, Hjerte!

Kongen.

Hvorhen, García?

Don García.

Eders Bud at lyde;

Jeg véd jo nu, at I har ej mig krænket.

(Gaar.)

Kongen.

Det gjør mig ondt, at man fornærmed ham.

Jeg vil dog se, hvem han betegner for mig.

Don García. (Udenfor.)

Saaledes indfrir jeg min Ære.

Kongen.

Stand,

Formastelige Bonde!

Don Mendo. (Udenfor.)

Det var Døden.

Don García.

(Kommer tilbage med den blodige Dolk, som han stikker i Skeden.)

Jeg er ej Den, Du mener, Kong Alfonso!

Jeg er ej Bonde, krænker heller ej

Foruden Grund Din Borgs fredlyste Haller.

Min ringe Kjortel skjuler ædelt Blod,

Og Skov og Bjerg var kun mit Opholdssted

Og lærte mig den Nøjsomhed, som sikrer
 Mod Skuffelser. Din Fader var Fernando
 Den Stævne¹⁾, der ej blot i sit korte,
 Daadrige Liv, men ogsaa i sin Grav
 Gav Verden Aarsag til i Skræk at bæve.
 Han døde, da Du kun var ét Aar gammel,
 Og da den brune Maurer trængte frem
 Med større Held end nogensinde før,
 Og Tyrken just i Asien begyndte
 At grunde sejerstolt sit Herredømme.
 Den Gang var i Kastilien Slægten Lara
 En af de mægtigste, og iblandt andre
 Var Cerdas Ret til Tronen vel begrundet,
 Om Mange end — det være sagt til Ære
 For den kastilianske Trofasthed —
 Strax anerkjendte Dig som Landets Konge.
 I Hovedstaden mumled onde Tunger,
 At Grev Garci Bermudo, der for Krig
 Og Fred som uindskrænket Hersker raaded,
 Af Hensyn til Din Mindreaarighed
 Og for at ende Rigets Splid og Oprør
 I Hemmelighed virked for at hæve
 En mandbar Fyrste af Dit Blod paa Tronen,
 Og man fortæller, at han foreslog

¹⁾ Fernando IV blev efter Sagnet indstævnet af to for Mord anklagede Brødre,
 som han uden Lov og Dom havde ladet nedstyrte fra Stadens Mur, til at møde
 for Guds Domstol paa den tredivte Dag efter Henrettelsen. Natten før Fristens
 Udløb, d. 17de September 1312, døde Kongen. Deraf hans Tilnavn El Empla-
 zado.

Don Sancho de la Cerda; men om Rygtet
 Var sandt, var falsk — kan ikke jeg afgjøre.
 Men før den lille Bæk blev til en Flod,
 Før Gnisten blev til Ild, og Grenen Stamme,
 Tog Dine tro Vasaller Greven fangen
 Og førte ham til Fæstningen i Búrgos.
 Don Sancho flygted lønligt med sin Datter,
 Et Toaars Barn; skjøndt brødefri, han stoled
 Dog ej paa Dine Tribunalers Dom.
 Saaledes blev ved Dine Tjeneres
 Snarraadighed den sorte Sky forjaget,
 Som truende sig mod Din Krone hæved.
 Garci Bermudos Hustru, som just den Gang
 Var nær ved Búrgos, ilte strax til Staden,
 Fulgt af sin Søn, der knap var fem Aar gammel.
 Ved Nattetid sneg hun sig hen til Fængslet
 Og bad dets Vogtere tilstede hende
 At se den Fangne. Vagten rørtes, mindre
 Af hendes Taarer, end af hendes Guld.
 „Jeg kommer ej, min Husbond!“ sagde hun,
 „For at bedrøve Dig i denne Time,
 Da Bødlen venter paa Dig; men jeg bringer
 Dig Liv og Frihed.“ Og med disse Ord
 Drog hun en Fil ud af de gule Lokker,
 Og af hans Fod det haarde Jern hun filed.
 Derpaa hun overgav ham de Juveler,
 Hun havde taget med, og om hans Legem
 Slog hun sit lange Slør paa saadan Vis,
 At tryk og ukjendt gennem Vagtens Rækker

Han skred med Sønnen ved sin Haand, og medens
 De Tvende fór afsted paa rappe Heste
 Og jog dem trætte ved det vilde Ridt,
 Laa der en Kvinde paa hans Fangeleje.
 Den næste Morgen blev Bedraget røbet;
 Grevinden bøded med sin Friheds Tab,
 Og Fængslets Dør sig aabned først den Dag,
 Da hun paa Skuldre til sin Grav blev baaret. —
 Da Greven havde naaet Toledos Bjerge,
 Gjorde han Holdt imellem nøgne Klipper,
 Og i en Hules Indre tog han Ophold,
 Skjult for Forfølgerne, der søgte ham
 Paa tusind Veje. Sine Støvler bytted
 Han om med plumpe Sko, sin Silkedragt
 Med Huder, og en Dag, da han betragted
 Sig i en Bæk, der styrted fra en Klippe,
 Saa' han en løjet menneskelig Skabning,
 Med Skind bedækket, uredt Skjæg og Haar,
 Og Siv og Straa nedhængende fra Skuldren.
 Og da han med Forundring saa' sit Billed
 Forvandlet fra et Menneske til Dyr,
 Søgte han i dens Spejl sig selv forgjæves.
 Før Solens Straaler gav de sidste Farver
 Til Blomstertæppet, samlede han paa Marken
 Til Næring vilde Frugter, hentede Vand
 I friske Huder, Mælk i plumpe Kar,
 Og ved det svage Lys, som kunde bane
 Sig Vej til det bedrøvelige Svælg,
 Der aabned sig den Gang, da Jorden efter

Den store Syndflod bristed, underviste
 Han Sønnen i de skønne Videnskaber;
 Og ubekjendt med Verden og dens Sæder,
 Var Barnet aabne Øjne uden Lys
 Og var et Vilddyr, syslende med Lærdom.
 Men da han voxed op og blev til Yngling,
 Bytted han Bogen om med mandig Idræt,
 Og naar det stærke Vildsvin fjendtligt nærmed
 Sig til hans Hule, mødte det hans Kølle
 Og blev forvandlet til en Purpurflod.
 Hans Faders Ansigt var af Sorgen furet,
 Og svækket var hans Kraft, men ej af Alder,
 Da Døden traadte til hans Leje hen.
 Da sagde han til Ynglingen: „Orgaz
 Er ikke langt herfra; gaa did, min Søn,
 Og sig til Greven, at han med en Præst
 Maa komme hid til denne Nattens Bolig!
 Thi her en Slægtning og en fordums Ven
 Vil gjerne tale med ham, før han dør.“
 Og Sønnen gik derhen, og Greven fulgte
 Ham strax og spurgte ej om Budets Fuldmagt.
 De kom til Hulen, og den Syges Puls
 Var svagere, og til sin Gjest, der stille
 Betragtede hans Ansigtstræk, han sagde:
 „Her ser Du, Greve af Orgaz! et Lyn,
 Som blev til Røg, en Billedstøtte, sunken
 I Støvet, en af Skæbnen slagen Nimrod.
 Den Yngling er min Søn“, og paa mit Hoved
 Han lagde ømt sin svage Haand og vedblev:

„Jeg er Garci Bermudo; for min Søn
 Indsætter jeg Dig til en anden Fader;
 Lad ham i Dig og disse Smykker finde
 Et Værn, som kan mod Skæbnen ham betrygge!“
 Og som nu bleg, med tilslørt Blik han hviled
 I Præstens Arme, overhugged Døden
 Det Baand, der knytted Sjæl og Legem sammen.
 Til Klostret Castañar hans Lig vi førte;
 Af Natten laante vi dens Sørgeslør,
 Og Fakler var de himmelske Karfunkler.
 For mine Skatte købte jeg mig Jorder
 Og bygged Hus; derpaa jeg Blanca ægted
 Af Kjærlighed og efter Grevens Raad.
 Imellem Plov og Aag jeg leved rolig
 Foruden Længsel efter Hoffets Pragt,
 Og i mit Skjul betrygget mod Din Vrede,
 Indtil i Nat hin æreløse Gjæst,
 Der havde kastet sine lystne Øjne
 Forvoent paa min Hustru, trængte ind
 Med uren Hensigt i min stille Bolig.
 Og ved en uforklarlig Misforstand
 Antog jeg ham for Dig, og Ærefrygt
 For Majestæten tæmmede min Harme.
 Her kalder jeg mit Adelsblod til Bistand.
 Min Frygt jeg tvinger, Æren kræver Hævn,
 Og denne Dolk jeg støder i hans Bryst.
 Se ham nu død! thi vistnok kunde Du
 Med Rette kalde mig for æreløs,
 Saafermt jeg havde vist Dig Den, jeg sigter

For Sligt, paa anden Maade, end som Lig,
 Var han end Solens Søn, var han end Grande,
 Var han endog den Første i Din Gunst,
 Var han endog den Anden i Dit Rige.
 Her staar jeg; dette er den Spe, jeg led;
 Dér ligger Niddingen; her er den Arm,
 Som fælded ham; lad Bødlen af den hugge!
 Men mens mit Hoved sidder paa min Skulder,
 Taaler jeg ingen Uret, og ustraffet
 Skal Ingen uden Kongen mig fornærme.

Dronningen.

Hvad siger I til dette, min Gemal?

Kongen.

Hvor sælsomt.

Doña Blanca.

Hin ulykkelige Datter

Af Sancho de la Cerda ser I her.

Hvad Værd har Livet? Skal min Husbond dø,
 Saa lad mig dø med ham; vi To er Et.

Kongen.

Hvad er dog dette, Grev Orgaz?

Greven.

En Sandhed,

Som nu maa aabenbares.

Dronningen.

Jeg har lovet

Dem Fred og Naade.

Kongen.

Kom i mine Arme,

Min skjønne Frænke!

(Til Don Garcia.)

Og til Eder, Greve!

Vil jeg betro min Hær i dette Felttog.

Don García.

Velan! lad Trommehvirvler da forkynde,

At nu jeg drager ud til Krigens Færd!

Farvel til Alt, som før gav Livet Værd!

Thi nu skal mine Gjerninger begynde.

DON GIL DEN GRØNNE.

AF

PATER GABRIEL TELLEZ
(EL MAESTRO TIRSO DE MOLINA).

Personer:

Doña Juana.
Don Martin de Guzman.
Don Pedro de Mendoza.
Doña Inés, hans Datter.
Doña Clara, hendes Kusine.
Don Juan de Toledo.
Quintana, Doña Juanas Tjener.
Caramanchel, Lakej.
Osorio, Don Martins Tjener.
Don Diego de Solís, Doña Juanas Fader.
Don Antonio.
Celio.
Fabio.
Decio.
Valdivieso, en gammel Tjener.
Aguilar, Page hos Don Pedro.
En Alguacil.
Musikanter, Sangere.

Handlingen foregaar i Madrid.

FØRSTE AKT.

Udenfor Madrid, ved den segovianske Bro.

Første Scene.

Doña Juana, i helt grøn Mandsdragt; **Quintana**.

Quintana.

Vi har nærmet os Madrid;
Ved Segovias Bro vi staa.
Nu bør vi ej tænke paa
Haver i Valladolid,
Puerta del Campo, Espolon¹⁾,
Broer, Sejl, Esguevas Flød,
Der for Byen er saa god
Som en Slags Inkquisition;
Thi, som de moralske Pletter
Fjernes ved Justitsens Tugt,
Fjernes Kroppens Smuds jo smukt,
Naar i Floden man sig tvætter.
Kom og se ved disse Piller
Noget Komisk! Gud bevares,
Hvor den stakkels Manzanares
Fattigt sine Bølger triller!

¹⁾ Espolon er Navnet paa en Promenade i Valladolid.

Hvor den skynder sig, mens saare
 Den sig skammer, og med Grund;
 Thi mod Broen er den kun
 At betragte som en Taare.
 Men nu synes jeg, Du kan,
 Doña Juana! uden Fare
 Dine Grunde mig forklare
 Til at klæde Dig som Mand.

Doña Juana.

Ej endnu, min Ven!

Quintana.

Jeg har .

Nu i fire Dage trolig
 Fulgt Dig ganske stum og rolig.
 Det i Mandags Morges var,
 At Du i Valladolid
 Til mit Retsind Dig betroede;
 Vi vor Fødeby forlode
 For at rejse til Madrid.
 Intet til Din gamle Fader
 Om Din Plan fortalte Du,
 Og mig selv Du indtil nu
 Kun til Gisning overlader.
 Paa Din Bøn jeg forhen loved
 Ej med Spørgsmaal Dig at plage
 Om, hvorfor Du hid vil drage,
 Og jeg gamle Tossehoved
 Tier stille, traver villigt
 Ved Din Side, mens jeg bryder
 Hjernen med, hvad det betyder.

Synes Du, at det er billigt?
 Du maa indse og fornemme,
 At det ej er handlet ret.
 Gik jeg med Dig, skete det
 I Betragtning af de slemme
 Følger af din Færd; i Frygt
 For, at Du Din Æres Fare
 Ej alene kunde vare,
 Fandt jeg det langt mere trygt
 At gaa med Dig og aarvaagen
 Passe paa Dig, end at samle
 Trøstegrunde til den Gamle,
 Naar han græd i Arnekrogen.
 Sig mig Alting nu, husval
 Min Bekymring! thi jeg staar
 Som paa Naale.

Doña Juana.

Vel! saa faar

Du Din Vilje; hør da!

Quintana.

Tal!

Doña Juana.

Tvende Maaneder, Quintana!
 Er forløbne siden Paasken,
 Der som Foraarsfest beklæder
 Mark og Eng med Fløjls og Blomster,
 Og Du véd, Valladolid
 Søger gjerne da til Broen

(Som, har ikke fejl jeg hørt,
 Pero Anzúres og hans Hustru
 Lode bygge, hver den halve).
 Jeg gik did, som alle Andre;
 Men jeg véd ej, om jeg atter
 Kom tilbage til mit Hjem;
 Kom jeg, var det uden Sjæl,
 Og jeg savner den endnu.
 Thi ej langt fra La Victoria
 Faldt mit Blik paa en Adonis,
 Som drog alle unge Damers
 Øjne efter sig og vakte
 Jalousi hos deres Herrer.
 Lydeligt mit Hjerte banked;
 Thi den lille Gud er Sjælens
 Alguacil, og angst jeg skjælved,
 Da jeg mærked Rettens Tjener.
 Da jeg vilde til at gaa,
 Snubled jeg, ej blot med Foden,
 Men med Øjnene — min Frihed
 Snubled paa hans Ansigt brat,
 Og min Sko paa Broens Trin.
 Artigt han til mig sig nærmed;
 Handsken trak han sirligt af,
 Og en Haand som Elfenben
 Rakte han mig. — O, hvor salig
 Ved hans Haandtryk var jeg da!
 Og han sagde: „Stand, Señora!
 Thi det sømmer sig dog ikke,

At en Seraf efterligner
 Hin Kerub, der for sin Hovmods
 Brøde faldt.“ — Min ene Handske
 Tog han som et Pant for Sjælen,
 Og — jeg vil det aabent tilstaa —
 Inden i den Sjælen med.
 Hele denne korte Aften
 (Kort for mig; thi skjøndt de ellers
 Ere lange i April,
 Var mit Hjertes Dom en anden)
 Drak min Sjæl igjennem begge
 Øjne uden Modstandskraft
 Al den søde Gift, som fandtes
 I hans statelige Væsen.
 Avindsyg gik Solen ned,
 Og han stilled sig til Afsked
 Tæt ved Trinet paa min Vogn,
 Hvor han snildt forstod at hykle
 Troskab, Ømhed, Jalousi,
 Frygt for Kulde fra min Side,
 Skræk for muligt Vankelmod,
 Og end mer af saadan Smiger.
 Og ved denne falske Tale,
 Hvormed han min Sjæl bedaaed,
 Stod som Troja jeg i Flammer,
 Jeg, der før var kold som Skythien.
 Jeg kom hjem, mig selv en Fremmed.
 Hvis Du elsket har, saa døm
 Af Din egen første Uro

Om min Tilstand! Ingen Hvile,
 Ingen Søvn jeg kunde finde.
 Solen, tyktes mig, forglemte
 At staa op; jeg rejste mig
 Fra min Seng med blaagraa Skygger
 Under Øjnene; jeg aabned
 Hastig Døren til Balkonen,
 Og det Første, som jeg saa',
 Var den elskede Forræder.
 Og fra denne Dag forsøgte
 Han ved uophørligt Angreb
 Paa min uerfarne Frihed
 At besejre den og vied
 Al sin Tid til mig at hylde.
 Breve gav han mig om Dagen
 Og om Natten Serenader;
 Rige Ofre af Juveler
 Modtog jeg — men hvorfor trætter
 Jeg Dig hermed? let Du fatter
 Følgen af min Uforstand.
 Tvende Maaneder var næppe
 Gaaet hen, før Don Martin
 De Guzman (thi det er ham,
 Som til denne Flugt er Aarsag)
 Overvandt min Tvivl og Tøven;
 Thi saa vist som Amors Magt
 Sejrer over Alt, maa Tvivlen
 Vige snart hos Den, som elsker.
 Med sit Ord han sig forpligted

Til at ægte mig; men Ord
 Er kun Ord; med Løfter ødsler
 Manden gavmildt; men saa snart
 De skal holdes, er han gjerrig.
 Rygtet om vor Kjærlighed
 Naaede inden mange Dage
 Til hans Fader, Don Andrés
 (Af min onde Stjerne blev det
 Sikkert meldt ham), og endskjøndt
 Han maa vide, at hvorvel
 Jeg er fattig, er min Fødsel
 Dog saa ædel, som hans egen,
 Vidste Guldet — denne Madding,
 Som forfører Havesygen —
 I hans Gjerrighed at aabne
 Sig en Bresche; men hvor kan det
 Undre mig? Han er jo gammel,
 Og mod mig er Skæbnen fjendtlig.
 Han fik Tilbud fra Madrid
 Om en Dame, Doña Inés,
 Til hvis syvti tusind Pjastre
 Der er Bejlere i Mængde.
 Denne Dames Fader havde
 Sendt et Brev til Don Andrés
 Og i dette sagt, han ønsked
 Sig Martin til Svingersøn.
 Men den Gamle voved ikke
 At slaa til paa aaben Vis;
 Thi han vidste, at i saa Fald

Vilde for min tabte Ære
 Jeg hos Retten søge Bistand.
 Hør nu en afskyelig List:
 Postbefordring han bestilte
 Og lod skjult min Brudgom rejse
 Til Madrid, til dette Hjemsted
 For Bedrag, for Svig og Uret.
 Nu, Quintana, er han her.
 Men paa Faderens Befaling
 Har han først til Sikkerhed
 Mod enhver besværlig Hindring
 Skilt sig ved sit Navn og kalder
 Her i Byen sig Don Gil,
 For, hvis Øvrigheden skulde
 Søge ham paa mine Vegne,
 Snildt at lede den paa Vildspor.
 Derpaa skrev den Gamle strax
 Til Don Pedro de Mendoza,
 Min Medbejlerindes Fader,
 Og beklaged, at paa Grund
 Af sin Søns Letsindighed
 Maatte han med Sorg og Smerte
 Gjøre Afkald paa Partiet;
 Sønnen havde sig trolovet
 Med Juana de Solís,
 Der i Byrd vel var hans Lige,
 Men desværre ej i Rigdom.
 Men i Stedet for sin Søn
 Sendte han ham en Don Gil

Af — jeg véd ej hvad, der hørte
 Til den allerældste Adel
 I Valladolid. Saaledes
 Forberedt tog Don Martin
 Nu afsted. Mistænksomheden,
 Som er Tankens kloge Fører,
 Og som den Gang i mit Sind
 Var en hundredøjet Argos,
 Aned Faren, som mig trued,
 Og ved Guldets Hjælp — med tvende
 Diamanter faar man let
 Til en Hemmelighed Adgang,
 Der er gjemt bag Kalk og Sten —
 Blev den hele Plan mig røbet.
 Alt erfór jeg og erkjendte,
 Hvilken Afstand der kan findes
 Mellem Løftet og dets Holden.
 Af min Svaghed Kraft jeg øste,
 Kasted bort hver Kvindefrygt,
 Min Beskæmmelse gav Mod,
 Og min Snildhed snart mig viste
 Den forstandigste Beslutning;
 Thi som oftest har jeg set,
 At Udholdenhed besejrer
 Den ulykkeligste Skæbne.
 Derfor har jeg mig forklædt;
 Derfor gav jeg Dig min Tillid;
 Imod Skæbnen rask jeg stævner,
 Og jeg tror at naa i Havn.

I Madrid har Don Martin
Højest i tvende Dage dvælet;
Thi min Kjærlighed har Tiden
Til hans Rejse klogt beregnet.
Altsaa har han uden Tvivl
Endnu ej besøgt Don Pedro,
Da han sikkert først forsyner
Sig med Klæder for at vinde
Damens Gunst og bruger Tid
Til at overveje Planen.

Jeg, som nu paa hver en Maade
Vil ham hindre i hans Galskab,
Skal med vagtsomt Blik ham følge
Paa hans Vej og snildt forpurre
Hvert Forsøg paa Svig. Hvorledes?
Overlad det kun til mig!
Men for nu at forebygge,
At han kjender mig, hvad sikkert
Han vil gjøre, naar han ser
Dig i Følge med mig, bliver
Det nok bedst, at Du Dig fjerner;
Thi med Hensyn til mig selv,
Er jeg tryk ved min Forklædning.
Gjør Dig rede til at rejse
Til Vallecass strax paa Timen;
Kun en Mil herfra det ligger.
Hvad der hænder, om det nu
Bliver Modgang eller Held,
Skal jeg strax Dig lade vide;

Thi med Bønderne, som dérfra
 Bringe Brød til Hovedstaden,
 Kan jeg daglig sende Brev.

Quintana.

Alt, hvad Fablen os fortæller
 Om Merlin¹⁾, gør Du til Sandhed.
 Naa, saa gaar jeg da; jeg agter
 Ej at trætte Dig med Raad.
 Give Gud, at Dine Ønsker
 Naa det Maal, hvortil de hige!

Doña Juana.

Lev saa vel!

Quintana.

Du skriver?

Doña Juana.

Ja.

(Quintana gaar.)

Anden Scene.

Caramanchel. — Doña Juana.

Caramanchel. (Taler ud af Scenen.)

Saa Du skjænker ikke, før
 Du har faaet først betalt,
 Lumpne Vært? Kom an, Din Pjalt!

Doña Juana.

Holla! Hvad er det?

¹⁾ Trolldmanden Merlin vil være bekendt fra Sagnet om Kong Arthur.

Caramanchel.

Nej hør,

Kavaler! At sige Holla
Kan til andre Tider gaa;
Men i Middagstimen maa
Det min Sandten hedde Olla¹⁾.

Doña Juana.

Du skal ikke blive skuffet;
Olla skal Du faa.

Caramanchel.

I spøger.

Doña Juana.

Stol kun paa det!

Caramanchel.

Tak.

Doña Juana.

Du søger

Dig en Herre?

Caramanchel.

Rigtigt truffet;

Men lod Himlen ned dem regne;
Var med Herrer brolagt Staden;
Raabte Sælgerne paa Gaden
Højt med Herrer alle Vegne;
Var hver Flue selv en Herre,
Kan I tro, at der blev ingen

¹⁾ Olla (den rette Udtale er Olja) er Navnet paa en spansk Nationalret.

Dog til mig; thi det er Tingen,
At jeg Uheld har desværre.

Doña Juana.

Hos saa mange har Du tjent?

Caramanchel.

Lazaril¹⁾ sig lægge kan;
Jeg har værre havt end han.
I en Maanedes Tid omtrent
Tjente jeg blandt andre Steder
Hos en Doktor; stort og tykt
Var hans Skjæg; hans Ansigt stygt;
Fine Handsker; Silkeklæder;
Tøflerne af bedste Plyds;
Mange Bøger, ringe Viden.
Men jeg skiftede før Tiden;
Thi hvorom jeg snart fik Nys,
Var, at Herrens Handlemaade
Stemmed ej med god Moral.

Doña Juana.

Ikke det? Hvordan?

Caramanchel.

Det skal

Jeg fortælle Eders Naade.
Mon det sig forsvare lader,
At med fire Aforismer
Og med trende Syllogismer

¹⁾ Helten i Don Diego Hurtado de Mendozas berømte Gavtyve-Roman: „Vida de Lazarillo de Tórmes.“

Han kurered hele Gader?
 Intet Fag, maa I erindre,
 Har Studering mer fornøden;
 Thi det gjælder Kamp med Døden;
 Men i hvilket læses mindre?
 De er undskyldt dog; de nyde
 Jo ej Ro et Øjeblik.
 Hør nu, hvordan Tiden gik
 For min Herre: Naar det gryede,
 Stod han op; derpaa han spiste,
 En Bid Brød med Skinke paa;
 Aqua vitis¹⁾ drak han saa,
 Hvilket han som Latværg' priste
 Og naar Maaltidet var endt,
 Gik det med Besindighed
 Gade op og Gade ned,
 Snart til den, snart den Patient.
 Klokken Elleve hjem vi vandre;
 Men hvor kan nu Nogen tro,
 At min Doktormand, der jo
 Var et Menneske som Andre,
 Skulde, træt af paa Urin
 Og paa Fistler at ha' kigget,
 Sætte sig paa Øjeblikket
 Til at læse Medicin?
 Nej, han hvilte lidt; fornøjet
 Spiste han en kraftig Ret

¹⁾ Aqua vitis, Vin.

Og en Olla; var han mæt,
 Han ved Kortenspil fordøjed.
 Ud paa Slaget Tre vi maatte;
 Thi der var ej Tid at tabe.
 Jeg var Klods og han var Abe¹⁾.
 Naar vor Hjemvej vi betraadte,
 Var det næsten blevet Nat.
 I Studerekamret skyndte
 Han sig ind, og nu begyndte
 Han paa Kraft at tage fat
 Paa en Del Kommentatorer
 Til Al Rasi²⁾, Avicenna
 Eller Andre; men behænde
 Aabned knap han to Autorer,
 Førend han i Spisestuen
 Hørte Doña Estefanía:
 „Kald paa Doktoren, Lucía!
 Ellers bliver kold Ragouten.“
 Men han svared: „I maa skjænke
 Mig en Time eller to
 Til at læse lidt i Ro.
 Bed min Kone at betænke,
 At det grumme galt er gaaet
 Med den Mindste hos Grevinden,
 Og at Genueserinden

1) Yo la maza, y élla mona.

I Spanien binder man Aberne til en Klods for at hindre dem i at flygte.
 Talemaaden betegner altsaa to Uadskillelige.

2) Al Rasi (Rhazes) var en berømt arabisk Læge i det tiende Aarhundrede.
 Avicenna, Dioscórides og Galenus ere ligeledes Navne paa bekjendte
 Læger.

Nu igjen har Feber faaet.
 Hun er svanger; jeg véd ej,
 Om en Aareladning skader;
 Dioscórides den tillader,
 Men Galenus siger nej.“
 Saa fik Fruens Taalmod Ende;
 Ind til Doktoren hun fór,
 Raabende: „Hold op, Señor!
 Eders Navn jo Alle kjende.
 Mer end nok har I af Viden
 For den Løn, man her Jer giver;
 Hvis I saadan overdriver,
 Slider I Jer op før Tiden.
 Kast Galenus og hans Lige,
 Naar vor Madro de vil hindre!
 En Snæs Døde mer og mindre,
 Hvad vil det om Aaret sige?“
 Han, som hørte Konen diske
 Saadan op, et Ord ej mukkede;
 Strax den tørre Bog han lukkede
 For at granske i det Friske.
 Sin Reol han Ryggen vendte
 Og til Bordet hen sig skyndte;
 Med Endivien han begyndte,
 Med Oliverne han endte;
 Gik til Sengs saa; stak sin Næse
 Under Dynen, og ved Gry
 Tog han atter fat paa ny
 Uden noget Ord at læse.

Naar han saa' til en Patient,
 Først lidt Spas han med ham drev;
 To Recepter saa han skrev
 Af den Slags, som Hver omtrent,
 Selv en Ustudert, kan lave.
 Strax derpaa med megen Vægt
 Satte han sig i Respekt
 Ved en sjælden Talegave:
 „Det har længe klart mig været,
 At Jer Sygdom, Fru Grevinde,
 Er Hypokondri og Vinde.
 Eders Lunge er besværet,
 Og for nu den at befri
 For den Slim, hvormed den fyldes,
 Maa af Chylus den beskylles.
 Man maa staa Naturen bi,
 Og lidt Kermes, har jeg fundet,
 Da det bedste Middel bliver;
 Thi til Milt og Lever giver
 Den det Stof, som sluger Ondet.“
 Højst forbavset ved saa vise
 Ord at høre, en Dublon
 Man ham gav; en Salomon
 Kunde knap de mere prise.
 En Gang skulde han purgere
 Fire, og med disse Øjne
 (Tro blot ej, at det er Løgne!)
 Saa' jeg selv ham kopiere
 Fire Midler af en støvet
 Gammel Foliant; men om

De paa rette Steder kom,
 Var en Ting, han ikke prøved.
 Til den Første tog han hen,
 Gav ham et paa Lykke og Fromme,
 Og med Ønsket: „Vel bekomme!“
 Gik han hurtig bort igjen.
 Kan det undre Jer, at jeg
 Ikke holdt det ud ret længe,
 Naar han saadan tjente Penge?
 Derfor gik jeg just min Vej.

Doña Juana.

Deri handled Du honnet.

Caramanchel.

Saa kom jeg i Kondition
 Hos en Retslærd, en Person,
 Hvem hans Fordel gjaldt for Ret.
 Mest det var mig dog imod,
 At Klienter sammenpakket
 Ventede i Forgemakket,
 Mens han selv for Spejlet stod
 Og var fulde fjorten Timer
 Om at sno sin Knevelsbart.
 Synes I, at det har Art,
 Og at Sligt med Faget rimer?
 For at faa den til at strutte
 Salved han den mangel Gang,
 Og at Salvelse der hang
 Ved hans Tale, kan I slutte.

Kort, jeg snart forlod den nette
 Kavalier i Harm og Vrede;
 Den Slags Folk bli'er ikkun fede
 Ved at gjøre skjævt det Rette. —
 Strax derpaa kom jeg i Brød
 Hos en vis af vore Præster
 Som Lakej og Hushovmester.
 Ry for Hellighed han nød;
 Rundt og glinsende at skue
 Hans ærværdige Ansigt var;
 Hovedet lidt skjævt han bar;
 Smukt broderet var hans Hue.
 Hver en Fredag han befalte
 Fasten holdt med Brød og Vand,
 Og paa den Vis spared han,
 Hvad han for vor Kost betalte,
 Medens for sin egen Mave
 En Kapun han holdt bered-
 (Rummelig Samvittighed
 Theologerne jo have).
 Naar da Skroget pillet stod,
 Saas han mildt til det at nikke,
 Og med himmelvendte Blikke
 Sagde han: „Hvor Gud er god!“
 Undres I, at jeg blev træt?
 Slig en Hellig ej mig hoved,
 Som Guds Godhed ene loved,
 Naar han havde spist sig mæt. —
 Dernæst kom jeg til en Gnier

Med en Hest, en mager Mær.
 To Realer¹⁾ var Salær;
 Alt hos ham var Kniberier.
 Naar det Mindste jeg forsømte,
 Var det strax en given Sag,
 At min Løn for samme Dag
 Til Fortabelse han dømte.
 Men hver Gang han holdt tilbage
 Mit Salær foruden Naade,
 Havde jeg en egen Maade
 Til Revanche snildt at tage;
 Hestens Havre bort jeg skaffed,
 Solgte den, og godt fornøjet
 Blev da jeg, mens det var Øget,
 Som i Stedet for blev straffet. —
 Hos en vis Per Nittengryn,
 Som var gift, jeg derpaa tjente,
 Hvem hans Foresatte sendte
 Tit og ofte bort fra By'n.
 Herren, som gav Kommissionen,
 Før sit Bud til Maalet kom;
 Thi, mens Manden farted om,
 Holdt han selv med Selskab Konen.
 Men hvis jeg Dig Kundskab gav
 Om hver Herre, jeg kan mindes
 (Talrige som Fiske findes
 De i Hovedstadens Hav),

¹⁾ En Real er c. 18 Øre i danske Penge. I gamle Dage gjaldt den noget mere.

Ej jeg færdig blive vilde;
 Det maa være nok, naar Du
 Véd, at jeg er ledig nu
 Og har Intet at bestille.

Doña Juana.

Da jeg ser, at Du saa klog
 Holder Regnskab over Alle,
 Som Du maatte Herre kalde,
 Sæt mig ogsaa i Din Bog!
 Thi som Tjener fæster jeg
 Dig fra denne Dag.

Caramanchel.

Nej hør!

Har man nogensinde før
 Set en Page med Lakej?

Doña Juana.

Nej, jeg lever af min Rente;
 Page var jeg ingen Tid,
 Og jeg kom alene hid
 For at søge en Kommende.
 I Segovia blev igaar
 Syg den Knøs, som sidst mig tjente.

Caramanchel.

Mangen Supplikant maa vente
 Paa Gehør i Snese Aar.

Doña Juana.

Du har Lune, Kammerat!

Caramanchel.

Skjøndt jeg meget maatte friste,
Mangled paa min Herre-Liste
En Poet og en Kastrat.
Noget som det sidste, kommer
Det mig for, at I maa være.
Tjene Jer er mig en Ære;
Men, Señor! det mer mig frommer,
Da jeg er en ærlig Sjæl,
At I fast Salær mig giver,
End at paa Akkord det bliver.

Doña Juana.

Sig Dit Navn!

Caramanchel.

Caramanchel.

Doña Juana.

Du behager mig; jeg ser,
At vi godt forliges vil.

Caramanchel.

Hvad er Eders Navn?

Doña Juana.

Don Gil.

Caramanchel.

Og hvad mer?

Doña Juana.

Don Gil, ej mer.

Caramanchel.

Ej, Kastrat endog i Navnet!
 Thi, naar ret man drøfter Sagen,
 Herre, saa er Skjæg paa Hagen
 Lige Et med Efternavnet.

Doña Juana.

Jeg maa skjule Navnet her.
 Véd et Sted Du, hvor vi To
 Kan anstændigt sammen bo?

Caramanchel.

Det kan faas med lidt Besvær.
 Der er navnlig ét i Staden ...

Doña Juana.

Med Værtinde?

Caramanchel.

Ung og frisk.

Doña Juana.

Er hun mild?

Caramanchel.

Ja, og polisk.

Doña Juana.

Hvor?

Caramanchel.

I Las Urosas Gaden.

Doña Juana. (Afs.)

Fremfor Alt det bliver bedst,
 At jeg søger opspurgt, hvor

Pedro de Mendoza bor.
 Tag, Madrid, den nye Gjest
 I Din Varetagt!

Caramanchel. (Afs.)

Hans Mæle

Er Sopran.

Doña Juana.

Caramanchel,

Kommer Du?

Caramanchel.

Señor, ja vel,

Lige bag i Eders Hæle.

(De gaa.)

Værelse i Don Pedros Hus.

Tredie Scene.

Don Pedro, Don Martin, Osorio.

Don Pedro. (Læsende et Brev.)

»Jeg slutter med at udtale, at hvis Don Martin havde været saa forstandig, som han er ung, vilde han have gjort mig en Glæde paa mine gamle Dage ved at forvandle vort Venskab til Slægtskab. Han har forpligtet sig til at ægte en Dame her i Byen, der vel er af adelig Fødsel og smuk, men som Ingenting ejer, og I véd selv, hvad i vore Tider Skjønhed uden Penge vil sige. Det

gik, som det plejer at gaa med denne Slags Forhold; for ham endte det med Fortrydelse, og hun har nu ad Rettens Vej tvunget ham til at holde sit Ord. I kan forestille Eder, hvad Den maa føle, som maa gjøre Afkald paa Slægtskabet med Eder, paa den Glans, som Eders Adel vilde kaste over hans egen, paa Eders Majorat, og fremfor Alt, paa en saa kostbar Skat som min Señora Doña Inés. Men da Skæbnen nu har nægtet mig denne Lykke, haaber jeg, at I vil ansé det for et ikke ringe Held, at Señor Don Gil de Albornoz, som er Overbringer af Nærværende, netop har til Hensigt at gifte sig, og at han intet højere Ønske nærer, end at fæste en Brud med saa store Fortrin, som han igjennem min Anbefaling har erfaret, at Eders Datter besidder. Hans Byrd, Forstand, Alder og Formue (om kort Tid vil han arve ti tusind Dukater i Rente) vil lade Eder glemme, at I havde til tænkt mig denne Gunst, og kan tilvisse gjøre mig misundelig. Den Venlighed og Godhed, I viser ham, vil jeg paaskjønne, som om den vistes imod Don Martin, der anbefaler sig Eder paa det Ærbødigste. Send mig snart mange og gode Nyheder om Eders Helbred og Tilfredshed, som Himlen gjøre større Dag for Dag, etc. Valladolid, Juli, etc. — Don Andrés de Guzman.“

Saa vær mig da velkommen tusind Gange
Til dette Hus, som Eders nu er blevet!
Jeg ser, at Eders Fortrin ere mange,
Og Don Andrés har ikke overdrevet.

Vel kunde knap jeg større Held forlange,
 End at det skønne Haab, hvori jeg leved,
 Om vore Børns Forening kunde være
 Realiseret til mit Huses Ære.

Fra vi som spæde Børn i Vuggen laa,
 Har Venskab inderligt forent os Tvende,
 Og Følelser, man næret har fra Smaa,
 I Reglen, véd I, først med Døden ende.
 Nu er det længe siden, jeg ham saa',
 Og da man ikke véd, hvad der kan hænde,
 Vilde jeg med hans Søn mit Barn formæle,
 Forenende vort Gods, som vore Sjæle.

Men da nu Don Martin, blind for sit Bedste,
 Sin egen Sø med andre Tanker sejler,
 Har det fornøjet mig, at I vil gjæste
 Os i hans Sted, Señor Don Gil! som Bejler.
 Jeg siger ej, at min Inés vil fæste
 En bedre Mand i Eder; thi saa fejler
 Jeg mod det Hensyn, som min Ven fortjener;
 Men skjøndt jeg det ej siger, jeg det mener.

Don Martin.

Señor Don Pedro! Gid jeg kunde sige,
 Hvor Eders Ytringer mig overvælde!
 Men ej med Ord (som hos den Adelige
 Har deres Værd) jeg Eder kan gjengjælde.
 Da Ord og Gjerning er hos Jer saa rige,
 Kan jeg kun stum Jer min Respekt formelde,

Og ved min Tavshed jeg Beviset fører,
 At mer jeg Eder end mig selv tilhører.

Jeg i Madrid har adelige Frænder,
 Som gjerne hver Oplysning Jer vil give,
 Naar I med Spørgsmaal Jer til dem henvender,
 Og deres Dom vil sikkert gunstig blive.
 Men da jeg stærkt af Haab og Længsel brænder,
 Vil I min Utaalmødighed tilskrive,
 At helst jeg ønsker hver en Omvej sparet,
 For desto før at se min Ild besvaret.

Desuden har min Fa'er mig foreslaaet
 En Dame, som til Hustru jeg skal tage,
 Og har han først en Gang en Grille faaet,
 Da nytter hverken Bønner eller Klage.
 Hører han nu, hvad her er foregaaet,
 Og at jeg dristig selv har valgt en Mage,
 Da hindrer uden Tøven han min Lykke,
 Som hemmeligt saa let I kan betrygge.

Don Pedro.

Saa lidt jeg holder ej min Ven i Ære
 Og Agt, at det i Sind mig kunde falde,
 At Vidner skulde her fornødne være,
 Naar ægte jeg hans Underskrift maa kalde.
 Hans Linier mig om Eders Værd belære;
 Men var I selv den Fattigste af Alle,
 Formæled jeg Jer med Inés i Morgen,
 Naar Don Andrés for Eder gik i Borgen.

Don Martin. (Afs. til Osorio.)

Det gaar jo godt, Osorio!

Osorio. (Afs. til Don Martin.)

Skynd Dig bare

Med Brylluppet, at Juanas Hævn og Vrede
Ej hindrer det!

Don Martin. (Afs. til Osorio.)

Jeg ingen Flid vil spare
For til en hurtig Ende det at lede.

Don Pedro.

Inés maa ej for pludselig erfare
Vor Hensigt; at jeg først bør forberede
Min Datter, maa jeg for det Bedste holde;
Uventet Glæde plejer Skræk at volde.

I Aften agter hun med en Veninde
At gaa til den hertugelige Have;
Søg dér som Ukjendt hendes Gunst at vinde!

Don Martin.

O dyre Skat, o kostelige Gave!
Il, Sol, at snart en anden Sol kan skinne,
Og naar i Havet Du Dig vil begrave,
Stands da Dit Lys, at evig vorder Dagen,
Hvor jeg skal se en Sol, som ej har Magen!

Don Pedro.

Saafremt I ej har Bolig end, jeg sætter
Mit Hus, hvis det er værdigt til slig Ære,
Til Eders Tjeneste.

Don Martin.

Jeg til en Fætter

Mit Løfte gav, at jeg hans Gjæst vil være;
Men dette Hus, som mig mit Held forjætter,
Var ellers mig den ønskeligste Sfære.
Hav Tak, Señor, for Eders Artigheder!

Don Pedro.

Jeg venter Jer i Haven.

Don Martin.

Gud med Eder!

(Don Pedro, Don Martin og Osorio gaa ud ad én Dør; Doña Inés og Don Juan træde ind ad en anden.)

Fjerde Scene.

Doña Inés, Don Juan; ved Scenens Slutning Don Pedro.

Doña Inés.

Vær dog ikke saa forblindet;
Tal ej mer om denne Sag!

Don Juan.

Jeg med Grund har Dig paamindet.

Doña Inés.

Hvor Du kjeder mig i Dag.

Don Juan.

Maa en Sorg ej mørkne Sindet?

Hvis mit Liv har Værd for Dig,
Gaa ej ud!

Doña Inés.

Men min Veninde,
Véd Du jo, har indbudt mig.

Don Juan.

Udflugt kan man sagtens finde,
Naar Ens Kjærlighed er Svig.

Doña Inés.

Sig mig blot, hvad det Dig skader,
At jeg gaar i Haven hen?

Don Juan.

Ak! min Frygt mig ej forlader;
Mørke Tanker nu igjen
Noget Ondt mig ane lader.

Kan min Bøn slet intet fromme?

Doña Inés.

Mød derinde! Kom Du kun!
Du skal se, før Dag er omme,
At Din Mistro savner Grund.

Don Juan.

Lad saa være; jeg skal komme.
Du af mig kan Alt forlange.

Doña Inés.

Jalousi og Tvivl i Art
Ere ens, og jeg er bange,
At en Tvivler ej saa snart
Middel for sin Sot vil fange.

(Don Pedro kommer ind igjen og bliver lyttende staaende i Døren.)

Du alene bli'er min Mand.
Mød mig dér og frygt ej Fare!

Don Pedro. (Afs.)

Don Juan hendes Mand? Hvordan?

Don Juan.

Bliv med Gud!

Doña Inés.

Han Dig bevare!

(Don Juan gaar ud ad den Dør, ad hvilken han kom ind.)

Femte Scene.

Don Pedro, Doña Inés.

Don Pedro.

Hør, Inés!

Doña Inés.

Er Alt i Stand?

Skal jeg tage Sløret paa?

Clara venter vel dernede.

Don Pedro.

Hvad er det, jeg høre maa?

Til en Mand Du allerede

Bort Dig lovet har? Ja saa!

Kunde Du Dig ikke nære,

Til jeg selv en Mand Dig giver?

Vil, uagtsom mod Din Ære,

Med en saa letsindig Iver

Du min Livstraad overskære?
 Hvad bestiller her Don Juan?

Doña Inés.

Lad ej Vreden Dig forblinde!
 Da jeg valgte ham til Mand,
 Forudsatte jeg Dit Minde,
 Og Du Intet tabe kan
 Ved ham Svingersøn at kalde;
 Thi Don Juan er adelsbaaret,
 Og hans Rigdom kjender Alle.

Don Pedro.

Jeg en Bedre har Dig kaaret;
 Lad Din Lyst og Attraa falde!
 Helst jeg vilde Tid mig give,
 Inden Du min Plan fornam;
 Men da Dine Lyster drive
 (Skal jeg sige, til Din Skam?)
 Dig saa vildt til Brud at blive,
 Vil jeg nu ej tøve mer.

Vid, at fra Valladolid
 Er en vakker Kavalier,
 Rig og ædel, kommen hid,
 Hvem i Aften selv Du ser.
 Du at dømme da formaar.
 Mange Penge, haaber han,
 At ret snart i Arv han faar,
 Og det Ja, Du gav Don Juan,
 Paa mit eget Ansvar gaar.

Doña Inés.

Fattes Mænd da i Madrid?

Kan ej mangan rigt begavet
Her jeg faa til hver en Tid?
Er ej som en Bæk mod Havet
Mod Madrid Valladolid?

For en Bæk vil Du forglemme
Havets kostelige Eje,
Og min Vilje vil Du hemme?
Øjnene er Elskovs Veje;
Skal jeg den med Øret nemme?

Hvis Dig Gridskhed drev dertil
(Denne Fejl, som aldrig gavned),
Folk Dig da fordømme vil.
Himlen fri mig! Hyad er Navnet
Paa den Mand?

Don Pedro.

Don Gil.

Doña Inés.

Don Gil?

Læg mig heller i min Grav!
Gil? O Rædsel! nævn ham ej;
Giv ham Hyrdedragt og Stav!

Don Pedro.

Tag for Navnet ej paa Vej,
Naar Personen selv er brav.

Du skal se ham, og jeg véd,
At i Aften allerede
Vinder han Din Kjærlighed.

Doña Inés. (Ironisk.)

Rigtigt.

Don Pedro.

Clara venter nede

I sin Vogn.

Doña Inés.

(Afs.) Nu er jeg kjed

Af, at jeg skal ud. O ve! —

(Højt.) Giv mig Sløret!

Don Pedro.

Snart Du vil

Din bestemte Brudgom se.

Doña Inés. (Afs.)

Man til Mand mig gi'er en Gil?

Hedder Menga ¹⁾ jeg maaske?

(De gaa.)

Hertugens Have.

Sjette Scene.

Doña Juana. (I Mandsdragt.)

Til denne Have, véd jeg, vil Don Pedro

Sin Datter, Doña Inés, i Aften føre;

Her skal hun Don Martins Erklæring høre.

Til Lykke fik jeg hurtig Huset opspurgt

¹⁾ Gil og Menga ere Bøndernavne.

Og Kundskab om hans Bejlen og hans List.
 Men Byttet skal ham ud af Haanden glide,
 Hvis jeg har Dig, Fortuna! paa min Side.
 I min Medbejlerindes Hus min Snildhed
 Fik vundet en Spion; ved Guldets Magt
 Blev dette Underværk tilvejebragt.

Syvende Scene.

Caramanchel. — Doña Juana.

Caramanchel. (Uden at se Doña Juana.)

Hermafroditen, i hvis Brød jeg tjener,
 Har sagt, han her mig venter; men jeg frygter,
 Det er en Gejst i menneskelig Klædning.
 Og er det ikke rigtigt med Personen,
 Saa melder jeg ham for Inkquisitionen.

Doña Juana.

Caramanchel!

Caramanchel.

Señor! Bene venuto!

Hvad tager Du Dig for i denne Have?

Doña Juana.

Jeg venter paa en Dame; til hun kommer,
 Jeg drikker Vindens Friskhed.

Caramanchel.

Vind at drikke

Er billigt; men beruset gjør den ikke.
 Du elsker hende?

Doña Juana.

Rasende.

Caramanchel.

Ja saa!

Da gjør I vist hinanden ingen Skade.
Thi af Din glatte Hage kan jeg slutte,
At i Gud Amors Spil, trods al Jer Iver,
I til tre Herrekort det aldrig driver¹⁾.

(Musik bag Scenen.)

Men hvad er det? Musik?

Doña Juana.

Det er min Dames

Ledsagere, hvis ej mit Øje skuffer.
Hun selv i dette Paradis er Englen.
Fjern Dig! Du snart skal Underværker skue.

Caramanchel. (Afs.)

Naar saa' man en Kastrat af Attraa lue.

Ottende Scene.

Musikanter, Sangere, Don Juan, Doña Inés, Doña Clara. —
Doña Juana, Caramanchel.

Kor.

I susende Popler,
Du rislende Kilde,

¹⁾ Nunca haréis chilindron, mas capadillo.

Chilindron er Knægt, Caval og Konge; her betyder det tre Figurer, tre Personer. Capadillo er et andet Spille-Udtryk.

Anm. af Hartzenbusch.

Vækker min Elskede,
 Vækker den Lille!
 Sig, hun skal lægge
 Sin Kulde til Side,
 Bed hende mindes
 Min Elskov, min Kvide!
 I Bølger, som lystigt
 Springe og trille,
 Vækker min Elskede,
 Vækker den Lille!

Doña Clara.

Skjøn er Haven.

Doña Inés.

Bedre Skygge

Disse Popler os forlene,
 Som paa deres stolte Grene
 Bære Druerne som Smykke.
 Se, hvor Rankerne sig slynger
 Kjærligt op ad disse Træer.

Don Juan.

Bakkus er jo Amor kjær.
 For min Kjærlighed hans Klynger
 Saligt Haab forjætte skal.

Doña Inés.

Clara, sæt Dig ved min Side
 Her, hvor Kildens Vover blide
 Med sit kølige Krystal
 Byder Kys til tørstig Læbe!

(Don Juan, Doña Inés og Doña Clara sætte sig paa en Bænk.)

Don Juan.

Altsaa lod Du Dig ej raade,
Men kom hid?

Doña Inés.

Paa denne Maade
Vil jeg just Din Mistro dræbe.
Du skal se, at fejl Du tager.

Doña Juana.

(Taler afsides med Caramanchel.)

Er hun ikke yndefuld?

Caramanchel.

Hun er skjønnere end Guld;
Men mig Guldet mer behager.

Doña Juana.

Det er hende, jeg tilbeder.
Jeg maa did.

Caramanchel.

Gaa kun derhen!

Doña Juana. (Til Damerne.)

Tør en fremmed Ungersvend
Dristigt nærme sig til Eder?
Tør han vel med Ord og Blikke
Tage Del som ydmyg Gjæst
Her i Eders skønne Fest?

Doña Clara.

Uden Jer var den det ikke.

Doña Inés.

Kavaler, hvorfra er I?

Doña Juana.

Jeg er fra Valladolid.

Doña Inés.

Har Forretning ført Jer hid?

Doña Juana.

Nej, jeg lever frank og fri.

Doña Inés.

Flyt Dig længer hen, Don Juan,
Og gjør Plads for denne Herre!

Don Juan. (Afs.)

Høflighed er Pligt desværre.
Jeg mig knap beherske kan.

(Doña Juana sætter sig mellem Don Juan og Doña Inés.)

Doña Inés. (Afs.)

Hvilken Skjønhed! Hvor han bærer
Rank sin Krop!

Don Juan. (Afs.)

Far hen, min Ro!

Ser Inés ej paa ham? Jo.
Jalousi min Sjæl fortærer.

Doña Inés.

Altsaa fra Valladolid?
Sikkert I da kjende vil
Eders Bysbarn, en Don Gil,
Som i Dag kom til Madrid?

Doña Juana.

Gil af hvad?

Doña Inés.

Ja, hvad véd jeg?

Kan vel hele Verden rumme
Mer end én Don Gil?

Doña Juana.

Saa grumme

Stygt er Navnet?

Doña Inés.

Er det ej?

Kan et Don for Alvor stemme
Med en Gil, der kun kan gaa
Klædt i Vadmelskofte graa,
Og har kun blandt Bønder hjemme?

Caramanchel.

Skal jeg sige, hvad jeg mener,
Er just dette Navn især
Alle Folks Estime værd.

Doña Juana.

Stille!

Caramanchel.

Hos en Gil jeg tjener.

Om de Andre ogsaa bære
Andre Navne, kan saa Skam
De ej hamle op med ham.
Og at mange Folk med Ære
Hedde Gil, jeg vædde vil;
I Valladolid saagar
Man en Port benævnet har
Efter en Teresa Gil.

Doña Juana.

Had ej Navnet, al den Stund
Ogsaa jeg Don Gil mig kalder!

Doña Inés.

I, Don Gil?

Doña Juana.

Saaftemt jeg falder
Til Besvær af denne Grund,
Eller hvis det Jer mishager,
Døber jeg mig om paa ny;
Navnet Gil jeg nu vil sky,
Og alene det jeg tager,
Som I ynder.

Don Juan.

Kavalér,

Om I hedder Gil hvad eller
Mengo, lige Et os gjælder;
Høflighed Jer baader mer.

Doña Juana.

Tilgiv! Har jeg voldt Fortræd,
Var det ej ...

Doña Inés.

Don Juan, vær stille!

Don Juan.

Jeg alene vide vilde,
Hvad hans Navn os kommer ved.

Doña Inés. (Afs.)

Det er ham — den Sag er klar —,
Som jeg have skal til Ægte.
Han er smuk; jeg vil ej nægte,
At han mig behaget har.

Doña Juana. (Til Don Juan.)

At af mig I krænket blev,
Gjør mig ondt.

Don Juan.

O, det betyder
Ingenting, og jeg fortryder,
At min Harm for vidt mig drev.

Doña Clara.

Hør, Musik! Paa Flugt den slaa
Eders Tvist!

(De rejse sig.)

Doña Inés. (Til Don Juan.)

Til Dans, Señor!

Don Juan. (Afs.)

Denne Ynglings Blik og Ord
Gav mig nok at tænke paa.
Men lad hænde, hvad der vil!
Doña Inés skal mig tilhøre,
Og vil nyt Forsøg Du gjøre,
Vogt Dig da, min gode Gil!

Doña Inés.

Kom, Don Juan!

Don Juan.

Jeg danser ej.

Doña Inés.

Og Don Gil?

Doña Juana.

Jeg tør desværre

Vistnok ej for denne Herre.

Don Juan.

Jeg er ikke vred, o nej!

Dans kun!

Doña Inés.

Kom, Don Gil, med mig!

Don Juan. (Afs.)

Høflighed til Sligt mig tvinger.

Doña Clara.

(Afs.) Denne Yngling snart mig bringer

Ud af Fatning. Efter sig

Drager han mig som sin Skygge. —

(Højt.) Med Inés jeg danse vil.

Doña Inés. (Afs.)

En Juvel er denne Gil;

I Don Gil bor al min Lykke.

(De tre Damer danse.)

Kor.

Let paa Fod den unge Pige

Gaar til Amors Melle hen.

Hendes Ønsker dér skal males;
 Kom, mit Barn, med Fred igjen!
 Mellem Jalousiens Kværne
 Har Gud Amor Kornet lagt;
 Thi til Mel skal Hveden knuses
 For til Brød at blive bagt.
 Floden dannes af hans Tanker;
 Nogle komme, andre gaar;
 Og da hun til den sig nærmer,
 Liflig Sang til Øret naar:

»Alle Bølger boble af Glæde,
 Naar min Elskte vandrer forbi,
 Synge, springe, sprudle og haste,
 Kastende Skum paa blomstrende Sti;
 Alle Fugle flagre fra Reden,
 Samle sig tæt i kvidrende Krans,
 Flyve, krydses, hoppe og pikke
 Af Oliven og Pomerants.«

Mistro's Oxer drikke Vandet
 Og faa let med Floden Bugt;
 Thi hvor disse fast sig lejre,
 Jages Haabet snart paa Flugt.
 Men da Pigen, som begynder
 At fornemme Elskovs Lyst,
 Ser, at Møllens Hjul staar stille.
 Spørger hun med bange Røst:

»Møllelil, hvorfor maler Du ikke?« —
 «Oxerne Vandet jo fra mig drikke.»

Amor fuld af Mel hun skued,
 Malende med List og gram
 Sjælens Frihed, som han piner,
 Og saa sang den Smaa til ham:

»Amor, Møller er Du nu,
 Og til Rænker staar Din Hu.« —
 »Fjern Dig da, Du Pigelil!
 Ellers meler jeg Dig til.«

(Dansen horer op.)

Doña Inés. (Afs. til Doña Juana.)

Ak, Don Gil! Elskværdigheden
 Selv er I; ved hver en Vending
 Og hvert Pas, som I har gjort,
 Slog mit Hjerte Jer i Møde.
 At min Husbond I skal vorde,
 Véd jeg alt; tilgiv, at jeg,
 Før jeg saa' Jer, har uskjønsom
 Kastet Vrag paa denne Lykke!
 Men mit Hjerte vandt I nu.

Doña Clara. (Afs.)

Denne Perle, denne Gil
 Har min Sjæl og Sans fortryllet.

Doña Juana.

(Taler afsides med Doña Inés.)

Ikke blot med Ord betaler
 Jeg en Gang min Gjæld til Eder.
 Men jeg gaar; hin Kavalier
 Ser med Mistro paa os Begge.

Doña Inés.

Er det Jalousi?

Doña Juana.

Nej, Intet.

Doña Inés.

Véd I, hvor jeg bor?

Doña Juana.

Jeg véd det.

Doña Inés.

Vil I hædre da mit Hus?

Det betragter Jer som Hérre.

Doña Juana.

I det Mindste vil jeg sværme
Der omkring i Nat.

Doña Inés.

Jeg vaager

Som en Argos paa Balkonen.

Doña Juana.

Saa Farvel!

Doña Clara. (Afs.)

Han gaar; o ve mig!

Doña Inés.

Hold Jert Ord!

Doña Juana.

Mit Ord jeg holder.

(Doña Juana og Caramanchel gaa.)

Niende Scene.

Doña Inés, Doña Clara, Don Juan, Musikanter.

Doña Inés.

Hvi saa melankolsk, Don Juan?

Don Juan.

Dette kalder Du at vise,

At min Mistro savner Grund?

Ak, Inés! min Frygt blev Vished.

Doña Inés.

Tys, jeg ser min Fa'er. Vær rolig!

Eller opsæt mindst til siden

Dine Skjænd!

Don Juan.

Jeg gaar, Du Grumme!

Men paa Dig skal jeg mig hævne.

(Gaar.)

Doña Inés.

Ak og ve! han truer, Clara!

Men for mig er Don Gilitos

Lille Finger mere værd,

End den største Konges Haand.

Tiende Scene.

**Don Pedro, Don Martin. — Doña Inés, Doña Clara,
Musikanter.**

Don Pedro.

Er Du dér, Inés?

Doña Inés.

O Fader,

Kjære Fader! Denne Gil er
Intet Menneske, o nej!
Men Elskværdigheden, Lykken,
Viddet, Glæden, Saligheden,
Som Gud Amors Himmel gemmer.
Jeg har set ham, Fa'er! jeg elsker,
Jeg tilbeder ham; utaalsom
Er min Sjæl mod hver en Toven,
Som er Pinsel for mit Haab.

Don Pedro.

(Taler afsides med Don Martin.)

Men hvornaar har min Inés
Eder set, Don Gil?

Don Martin.

Maaske

Nys paa Vejen hid til Haven.
Ellers véd jeg ikke, naar.

Don Pedro.

Nu, saa meget desto bedre.
Eders statelige Ydre
Har for vist Miraklet gjort;
Ubevidst har Sejr I vundet.
Nærm Jer nu og hils paa hende!

Don Martin.

Skønne Dame! Jeg vil næppe
Kunne finde Ord og Handling
Til at prise Skæbnens Gunst,

Som har hævet mig til Lykken.
 Er det muligt, at alene
 Synet af mig gav Jer Aarsag
 Til at skjænke mig sligt Held?
 Er det muligt, Dyrebare,
 At min Bejlen I tilsteder?

Doña Inés.

Hvad er det? Er I forrykt?
 Jeg i Jer forelsket? Naar
 Har jeg nogensinde set Jer?
 Det var jo et artigt Paafund.

Don Pedro.

Barn, er Du ved Dine Fem?

Don Martin. (Afs.)

Himmel, hvad er det?

Don Pedro.

Du siger

Selv jo, at Du saa' Don Gil?

Doña Inés.

Ja.

Don Pedro.

Du priser jo hans Ydre?

Doña Inés.

Jeg har sagt, han er en Engel.

Don Pedro.

Og Du ytrer, at Du ønsker
 Ham til Mand?

Doña Inés.

Hvad mener Du?

Gjør mig ikke helt forstyrret!

Don Pedro.

At Don Gil her for Dig staar.

Doña Inés.

Hvem?

Don Pedro.

Den Samme, som Du roser.

Don Martin.

Min Inés! jeg er Don Gil.

Doña Inés.

I, Don Gil?

Don Martin.

Ja, jeg.

Doña Inés.

O Snak!

Don Pedro.

Det er ham, saa sandt jeg lever.

Doña Inés.

Han Don Gil, med alt det Skjæg?

Den Don Gil, som jeg tilbeder,

Han er en Smaragd-Gilto.

Don Pedro.

Hun er aabenbart forrykt.

Don Martin.

I Valladolid, Señora!

Har jeg hjemme.

Doña Inés.

Min Don Gil

Stammer ogsaa derfra.

Don Pedro.

Datter,

Tænk Dig om! Du tager fejl.

Don Martin.

Kjæreste Inés! Der findes

I Valladolid alene

En Don Gil, og det er mig.

Don Pedro.

Vent! Hvorledes ser han ud?

Doña Inés.

O, hans Ansigt er som Solen,

Sød som Sukker er hans Tale,

Grøn af Farve er hans Dragt,

Og den Dragt er selve Himlen.

Netop nu gik han herfra.

Don Pedro.

Og hans Navn er Gil? Hvad Tilnavn

Har han da?

Doña Inés.

Don Gil den Grønne

Kalder jeg ham. Det er nok.

Don Pedro.

Hun har mistet sin Forstand.

Hvad betyder dette, Clara?

Doña Clara.

At Don Gil skal blive min.

Doña Inés.

Din?

Doña Clara.

Ja min; nu gaar jeg hjem
Og skal sørge for, at Moder
Gifter mig med ham.

Doña Inés.

Forinden

Skal jeg rive Dine Øjne
Ud af Ho'det.

Don Martin.

Hvad er dette

For en Gil?

Don Pedro.

Dit Vankelmod

Tvinger snart mig til ...

Doña Inés.

Du ivrer

Dig forgjæves; med Don Gil
Vil jeg giftes.

Don Martin.

Men, Inés,

Det er mig, som er Don Gil;
Jeg Dit Haab vil gjerne krone.

Doña Inés.

Jeg har sagt: Don Gil den Grønne.

Don Pedro.

Har jeg Mage kjendt?

Don Martin.

I Morgen

Vil jeg klæde mig i Grønt,
Naar hun denne Farve ynder.

Don Pedro. (Til Doña Inés.)

Kom, Din Taabe!

Doña Inés. (Afs.)

Ak, min Gil!

ANDEN AKT.

Værelse hos Doña Juana.

Første Scene.

Doña Juana, i Kvindedragt; Quintana.

Quintana.

Hør, man burde Dig for vist
Pedro de Urdemalas¹⁾ kalde;
Men I Kvinder er jo Alle
Af Naturen skabt til List.

Doña Juana.

Hidtil hændte mig, som sagt,
Hvad jeg nu fortalte Dig.
Doña Inés, som elsker mig,
Er fra Sans og Samling bragt;
Don Martin har glubsk og vred
Efter Gil bestandig støvet,
Der ej blot hans Navn har røvet,
Men hans Dames Kjærlighed;

¹⁾ Den spanske Uglspil.

Men saa snildt paa alle disse
 Steder undgaar jeg hans Vej,
 At han sikkert tror, at jeg
 Er en Troldmand eller Nisse.
 Hvad den Gamle end vil gjøre,
 Nytter ej; hans Datter fin
 Vil ej ægte Don Martin
 Og vil ej sin Fader høre.
 Da jeg ikke hende søgte
 Siden Mødet, er saa meget
 Hendes Elskovs Flamme steget,
 At hun ænser ej sit Rygte,
 Og da Intet hun erfór
 Om sin Gil, hun gaar og sørger,
 Medens overalt hun spørger,
 Om man ej har set mit Spor.

Quintana.

Offentligt, paa Torv, i Stræder,
 Efterlyst maaske Du bliver.

Doña Juana.

Og som Kjendetegnet beskriver
 Hun dem mine grønne Klæder.
 En Don Juan, som hun forsmaaede,
 Har til Raseri hun bragt;
 Hvis vi træffes, har han sagt,
 Myrder han mig uden Naade.

Quintana.

Men, Señora! Uforsigtigt
 Handler Du; i Fald Du driver
 Det for vidt, det farligt bliver;
 Livet er dog altfor vigtigt.

Doña Juana.

O, til Frygt er der ej Grund.
 Doña Clara, en Kusine
 Til Inés, er og i mine
 Fortrin saa forlibt, at hun
 For sin Moder er en Plage.
 Hun har sagt, hun dør paa Stand,
 Hvis hun ej faar mig til Mand.

Quintana.

Du vil prægtigt ud Dig tage
 Som en Ægtemand.

Doña Juana.

Deri

Har Du Ret. Og nu hun sender
 Bud til alle Byens Ender
 For at finde mit Logis,
 Spørgende om Gil den Grønne,
 Hjemfødt i Valladolid.

Quintana.

Jo, jeg takker; i Madrid
 Vil den Søgen nok sig lønne.

Doña Juana.

Min Lakej, som til mit Hus
 Just jeg fæsted, da vi To
 Skiltes ved Segovias Bro,
 Har jeg snart gjort helt konfus.
 Fra igaar han ej mig saa';
 Hvor jeg er, han ikke fatter,
 Og jeg briste maa af Latter,
 Naar jeg ser den Stakkel gaa,
 Søgende mig rent perplex
 Snart paa Gaden, snart bag Døre,
 Og hos Doña Inés forhøre,
 Om jeg skjules af en Hex.
 Og nu førte ham hans Gætten
 Paa den Tro, at af Don Juan
 Jeg er dræbt.

Quintana.

Ej, ej! Saa kan
 Han jo bringe ham for Retten.

Doña Juana.

Noget Saadant gør han vel,
 Det er muligt; thi jeg tror,
 Hans Hengivenhed er stor.

Quintana.

Og hans Navn?

Doña Juana.

Caramanchel.

Quintana.

Vil et Spørgsmaal Du tillade:
Hvortil denne Kvindedragt?

Doña Juana.

Nok en List er nu min Agt,
Don Martin til Spot og Skade.
Denne Bolig, fuldt møbleret,
Igaar Aftes lejede jeg.

Quintana.

Billig er den sikkert ej;
Men det er jo tit passeret
I Madrid, at man har faaet
Et Logis med Tilbehør.
Grunden vil jeg vide.

Doña Juana.

Hør

Nu, hvorledes det er gaaet.
Vid, at her ved Siden af
Bor just min Medbejlerinde;
Jeg i Morges var derinde,
Og Inés jeg hjemme traf.
Hun lykønskede mig til denne
Nye Bolig; paa Minuttet
Blev et kjærligt Venskab sluttet;
Thi mit Ansigt tyktes hende
Som et levende Portræt
Af en Mand, om hvem hun drømmer,
Men som hende stygt forsømmer,

Og for hvem hun tit har grædt.
 Naar jeg altsaa bor saa nær,
 Kan jeg vide, hvad der hænder
 Med Martin, og naar jeg kjender
 Først hans Planer en og hver,
 Skulde det gaa sælsomt til,
 Om jeg hindrer ej hans List.

Quintana.

Snildt det udtænkt var for vist.

Doña Juana.

Og jeg vinder nok mit Spil.

Quintana.

Og paa denne Vis har Du
 To Logis.

Doña Juana.

Og to Lakejer.

Quintana.

Ja, men Penge?

Doña Juana.

O, jeg ejer

Af Juveler nok endnu.

Quintana.

Men naar de er solgt?

Doña Juana.

Som billigt,

Da Inés min Tilflugt bliver;

Den, som elsker, gjerne giver.

Quintana.

Fordum gav man ej saa villigt.
Naa, saa véd jeg jo Besked.
Gid Din List maa give Raad!

Doña Juana.

List? Sig heller Heltedaad!

Quintana.

Førend Sol i Dag gaar ned,
Vil Du nok til Mand og Kvinde
Dig forvandle Snese Gange.

Doña Juana.

Jeg vil gjøre det saa mange,
Som behøves for at vinde.
Véd Du, hvad jeg tænker paa?
Før Du rejser, bedst det bliver,
At jeg først et Brev Dig giver.
Til Martin Du da skal gaa,
Som om nys Du kom herhid
Fra Valladolid.

Quintana.

Ej, ej!

Doña Juana.

Thi han har den Tro, at jeg
Har forfulgt ham til Madrid
Og at det er mig, hvis Vrede
Hindrer her hans Rænkespil,
Og at denne falske Gil

Just er mig. For nu at lede
 Bort hans Tanker, er det vel
 Bedst at lade, som jeg skriver
 Fra mit Hjem, hvor jeg forbliver
 Som et Legem uden Sjæl.
 Sig, at jeg er spærret inde
 I et Kloster, fuld af Anger;
 At jeg mærker, jeg er svanger;
 At jeg ingen Ro kan finde,
 Og at Fader, hvis den Arme
 Kundskab om min Tilstand faar,
 River ud sit hvide Haar,
 Eller dræber mig i Harme.
 Kan paa saadan Vis jeg mage,
 At han tror mig dér, da vil
 Han ej sige, jeg er Gil.

Quintana.

Saa vil Rejsedragt jeg tage.

Doña Juana.

Jeg vil skrive; men jeg fatter
 Mig i Korthed.

Quintana.

Skynd Dig lidt!

Doña Juana.

Kom! jeg venter en Visit.

Quintana.

En Visit?

Doña Juana.

Don Pedros Datter.

(Doña Juana og Quintana gaa ud ad én Dør; Doña Inés og Don Juan træde ind ad en anden.)

Anden Scene.

Doña Inés, med Manto¹⁾; Don Juan.

Doña Inés.

Vid: jeg elsker Dig ej mere;
Skaan mig for Din Jalousi!

Don Juan.

Er vort Forhold helt forbi?

Doña Inés.

Maa Naturen variere,
For at Verden kan med Føje
Kaldes rig paa Pragt og Pryd,
Er Forandring just en Dyd,
Som min Skjønhed vil forhøje.

Don Juan.

Skal den mest Foranderlige
Kaldes skjønnest, véd jeg nu,
At den Skjønneste er Du,
Da Du mest forstaar at svige.

¹⁾ En Manto er et langt, tæt Slør, som formentligt gaar ned til Fødderne og maa kunne tilhulle hele Legemet.

For en Dreng Du mig forsmaal,
 For en Knægt, hvis Byrd ej kjendes,
 For et Barn, Inés?

Doña Inés.

At skjændes,
 Naar i fremmed Hus vi staar,
 Er ej passende, Don Juan.
 Tæm Din Mund!

Don Juan.

Troløse Kvinde,
 Du Din Hensigt ej skal vinde;
 Gil jeg dræbe vil paa Stand.

Doña Inés.

Hvilken Gil?

Don Juan.

Den unge Knægt,
 Som Du siger, Du vil lønne
 Med Din Gunst.

Doña Inés.

Har Gil den Grønne
 Bragt Dig ud af Ligevægt,
 Kan Du godt slaa Dig til Ro;
 Thi jeg saa', ved Himlen, Manden
 Kun den ene Gang. En anden
 Gil er Bejler.

Don Juan.

Er der to?

Doña Inés.

Ja, Don Juan! thi hin Don Gil
 Bar vist ej sit Navn med Rette,
 Eller, hvis for Bo at sætte
 I Madrid han kom hertil,
 Har han Spot med Alle drevet.
 Den Don Gil, hvis Bejlen knækked
 Din Forhaabning, er en skjægget
 Gil, der mig forhadet er blevet.
 Men min Fader er mig gram;
 Han befaler, jeg skal tage
 Ham til Mand, og ingen Klage
 Nytter da. Saa ser Du, ham
 Maa Du gjerne slaa ihjel.
 Albornoz hans Tilnavn lyder;
 Ry for Tapperhed han nyder;
 Men hvis Du alligevel
 Ej er bange, kan Du tro,
 Jeg skal lønne Dig.

Don Juan.

Han kaldes

Gil de Albornoz?

Doña Inés.

I Alles

Mund. Hos Greven skal han bo
 I vort Nabohus.

Don Juan.

Saa nær?

Doña Inés.

I min Nærhed er han da.

Don Juan.

Hader Du ham altsaa?

Doña Inés.

Ja.

Don Juan.

Og saa har Du mig da kjær?
Jeg ved Livet skal ham skille;
Gjør min Laurbærkrans i Stand!
Thi endnu i Dag de kan
Hans Begravelse bestille.

(Gaar.)

Tredie Scene.

Doña Inés.

Gid det ske! Paa denne Maade
Er det muligt at bevare
Min Don Gil for slig en Fare.
Falder hin, vil det mig baade;
Thi saa bliver jeg jo fri.
Faders Plan gaar da i Stykker,
Og min Snildhed forebygger
Et mig saa forhadrt Parti.
O, jeg aander atter frit.

Fjerde Scene.

Doña Juana, i Kvindedragt; Valdivieso. — Doña Inés.

Doña Juana.

Doña Inés! Ej, hvilken Ære!
Jeg taknemmelig maa være
For den venlige Visit.
Intet kan mig mer behage,
End at hid til mig Du kom. —
Holla! Er der Ingen, som
Denne Dames Slør vil tage?

Valdivieso. (Afs. til Doña Juana.)

Hvem skal komme? Hvad skal denne
Støj og denne Raaben sige?
Har Du anden Kammerpige
Da end mig?

Doña Juana.

Hvor er I henne,
Esperanza og Beatriz?
Al min Kalden Intet nytter.
Hvilken Nød! hver Gang, man flytter,
Plages man paa tusind Vis.
Valdivieso, kom saa Du,
Tag det af!

(Valdivieso hjælper Doña Inés med at tage Mantoen af og gaar.)

Femte Scene.

Doña Juana, Doña Inés.

Doña Inés.

Lad mig begynde

Med at sige, at Din Ynde
 Fast fortryllet har min Hu.

Doña Juana.

Naar mit Ydre hos Dig vækker
 Velbehag og Sympathi,
 Er min Lighed Skyld deri
 Med den Mand, Du foretrækker.
 Jeg er som den gamle Pagt,
 Der kun holdes højt i Ære
 For den nyes Skyld.

Doña Inés.

Nej, Kjære!

Nedsæt ej Din Skjønheds Magt!
 Lad mig tilstaa, at for denne
 Lighed har jeg Dig saa kjær;
 Men, Elvira, som Du er,
 Kan Du vel formaa at tænde
 En Narcis i Brand for Dig,
 En Adonis.

Doña Juana.

En jeg kjender,

Som dog koldt fra mig sig vender,
 Skjøndt en Gang han elsked mig.

Doña Inés.

Himlen straffe den Forræder!
Hvem er Niddingen, som saarer
Dig saa skjændigt?

Doña Juana.

Bitre Taarer

Ved Erindringen jeg græder.
Lad om andre Ting os tale;
Thi Du vækker i mit Hjerte
Mindet om den gamle Smerte.

Doña Inés.

Mangen Gang man kan husvale
Sindet ved Meddelsomhed.
Kan mit Venskab noget gjælde,
Bør Du mig Din Sorg fortælle,
Da Du jo min egen véd.

Doña Juana.

Bed mig ej, Du Dyrebare!
Fremmed Kummer trætter let.

Doña Inés.

Sig det nu!

Doña Juana.

Du fordrer det?

Vel, saa skal Du Alt erfare. —
Vid, Veninde! at i Búrgos,
I Kastiliens stolte By,
Saa' jeg Lyset. Don Rodrigo
De Cisneros var min Fader,

Og sin sørgelige Skæbne
 Har han givet mig i Arv.
 Alt som Barn jeg Elskov kjendte;
 Thi fra Lille af jeg tilbad
 En Don Miguel de Ribera,
 Der var smuk, som han var falsk.
 I Begyndelsen besvared
 Han min Kjærlighed; thi Amor
 Er en Vexeler, der aabner
 Sit Kontor med fyldte Kasser,
 Men som snart er bankerot.
 Med vor Kjærlighed det kom
 Til det Punkt, som vanligt kommer,
 At i Tillid til hans Løfter
 Jeg betalte ham kontant.
 Dyrt og helligt han mig tilsvor
 Ægteskab; men ve, ja ve
 Den Enfoldige, som fæster
 Lid til Ord, endskjøndt hun ser,
 At saa mange Løfter brydes!
 Til Valladolid han rejste
 Uden Afsked; kjed af mig
 Var formodentlig han bleven.
 Jeg erfór det strax. Forældre
 Havde jeg jo ikke mere;
 Altsaa brød jeg op og fulgte
 Øjeblikkelig den Falske.
 Men med mangan Udflugt skuffed
 Han paa ny Mistænksomheden,

Og Du véd, Inés! at søger
 Kjærligheden Udflugt først,
 Har den snart hørt op at leve.
 Hos en Fætter, ung, forstandig,
 Rig og med belevne Sæder,
 Fandt Miguel et gjæstfrit Hjem.
 Fætteren, som hed Don Gil
 Albornoz y Coronel,
 Stod i nøje Venskabsforhold
 Til en Don Martin Guzman,
 Og nu traf det sig, Veninde,
 At en Dag der kom et Brev
 (Det var vistnok fra Din Fader)
 Fra Madrid til Don Martin
 Og hans Fader, Don Andrés,
 Og i dette Brev man tilbød
 Ham som Brud en Doña Inés,
 Der, naar Alt jeg lægger sammen,
 Ej kan være nogen Anden,
 End just Dig. Men Don Martin
 Havde med en Doña Juana
 Allerede sig trolovet,
 Og da ej han turde bryde
 Dette Baand, saa foreslog han
 Giftermaalet til Don Gil,
 Og af Attraa efter Brudens
 Rige Medgift fæsted denne
 Vinger flux paa sine Fødder.
 Anbefalingsbreve fik han

Af den Gamle, og med disse
Vilde han paa Øjeblikket
Rejse hid til Hovedstaden,
Dette Babels nye Billed.
Til Miguel, min utro Elsker,
Viste han troskyldigt alle
Sine Breve og fortalte
Ham sin Hensigt, priste højt
Damens Rigdom, Byrd og Skjønhed,
Hvad der var at kaste Ved til
Lystens Flamme og at tænde
Hans Begjærighed i Brand.
Thi da Don Miguel fik høre
Denne høje Ros, forelsked
Han sig strax i Dig; men tro mig.
Kun Din Medgift var den sande
Grund dertil; i vore Tider
Er Gud Amor Handelsmand.
Uden Hensyn til sin Pligt,
Til sit Slægtskab med Don Gil,
Til hans Venskab og hans Tillid,
Stjal han listigt dennes Breve
Og hans Navn; kom til Madrid
For omtrent en Maaned siden;
Udgav her sig for Don Gil
Og forlangte Dig til Hustru.
Jeg, der som hans Skygge fulgte
Hvert hans Skridt, drog uden Ophold
Efter ham; med bitre Klager

Saaede jeg min Vej, men høsted
 Kun en sørgelig Erfaring;
 Thi, Veninde! anden Frugt
 Kan ej Kjærligheden give.
 Da Don Gil erfór Bedraget,
 Rejste ogsaa han nu ilsomt
 Efter Røveren; paa Vejen
 Hented han mig ind; naturligt
 Var det derfor, at vi Begge
 Fulgtes ad til Hovedstaden,
 Og vi ankom til Madrid
 For en halv Snes Dage siden,
 Hvor min Kjærlighed nu venter
 Paa den Dom, som Du skal fælde.
 Med Don Gil paa denne Vis
 Var jeg sammen flere Dage,
 Og da Lejligheden altid
 Er en Ven af Nyt, og tilmed
 Vor forunderlige Lighed
 Ogsaa var en Grund, idet
 Han i mig sit Billed saa'.
 Mens i ham jeg mit betragtede,
 Skete det, han sig forelskede
 Inderligt . . .

Doña Inés.

I hvem?

Doña Juana.

I mig.

Doña Inés.

Don Gil de Albornoz?

Doña Juana.

Don Gil,

Hvem i Skikkelse og Ansigt
Jeg var lig paa slig en Maade,
At en Pensel underfuldt
Havde frembragt to Portrætter,
Som var hver Original
Og Kopi paa samme Tid.

Doña Inés.

En, der gaar med grønne Klæder?

Doña Juana.

Og saa grønne som han selv;
Han er Vaaren lig i Skjønhed
Og Aranjuez i Ynde¹⁾.

Doña Inés.

At Du elsker ham, er klart,
Da Du roser ham saa meget.

Doña Juana.

Sikkert vilde jeg det gjøre,
Hvis der ikke var en Anden,
Som jeg elsker, skjøndt han lønner
Min Bestandighed med Svig.
Men jeg har en Husbond alt,
Om han end er vankelmødig;
Jeg er tro, skjøndt jeg er Kvinde,

¹⁾ Aranjuez er berømt for sine Haver.

Jeg er adelig og stærk.
 Vær kun tryk og ikke skinsyg!
 Thi Don Gil har jeg forsmået,
 Og da jeg erfór, Din Fader
 Gav sit Ja til Don Miguel,
 Hvis et saadant han kan give
 Uden først Dig selv at spørge,
 Har jeg lejet denne Bolig
 For at gjøre mere hurtig
 Ende paa de mange Trængsler,
 Som jeg nu har Dig fortalt.

Doña Inés.

Er det vist, at Don Miguel
 Er den foregivne Gil,
 Som, endskjøndt han er Din Husbond,
 Dog er Bejler til min Haand?

Doña Juana.

Ganske vist.

Doña Inés.

Og at den Anden,
 Han, hvis Dragt er Haabets Farve,
 Er den virkelige Gil?
 Ve mig da! Hvad skal jeg gjøre,
 Naar han elsker Dig, Elvira?
 Derfor er det, han bli'er borte;
 Thi, skjøndt han har tvende Øjne,
 Har han ikke Kilder nok
 Til Din Haardhed at begræde.

Doña Juana.

Naar Du viser Don Miguel
Vintervejen, da skal jeg
Med Don Gil det Samme gjøre.

Doña Inés.

Kan Du nære Tvivl derom?
Hvor kan han, som er trolovet
Med en Anden, blive min?
Frygt kun ikke!

Doña Juana.

Kom saa ind!

Thi alt nu, mens Du er hos mig,
Vil jeg skrive til Don Gil,
Og i Brevet, som min Tjener
Strax skal bringe ham, vil da
Hvert et Haab jeg ham berøve.

Doña Inés.

O, Du kjæreste Elvira!
Fra i Dag kan frit Du raade
Over mig.

Doña Juana. (Afs.)

Den lille Tosse

Gik i Fælden. Herligt gaar det,
Snart som Mand og snart som Kvinde,
Snart Don Gil og snart Elvira.
Men naar Kjærlighed er Aarsag,
Hvad formaar da Kvinden ej?

(De gaa.)

Gade.

Sjette Scene.**Don Martin, Quintana.****Don Martin.**

Hvad fortæller Du, Quintana?
I et Kloster?

Quintana.

Tror Du ej,
Det er sandt? Da saa' dog jeg
I San Quirce Doña Juana.
Uophørligt dér hun græder;
Thi hun tror af mangt et Varsel,
At hun snart skal gjøre Barsel.

Don Martin.

Hvordan det?

Quintana.

Jo, hendes Klæder
Er for snevre; hvert et Skridt,
Hun vil gjøre, hende plager,
Og til mærkelige Sager
Har hun stundum Appetit.
Tænk, hvad Skam der hende møder,
Hvis Du ikke strax gaar hen
Og gør Skaden god igjen,
Og hvis hun i Klostret føder!

Don Martin.

Fast og sikkert dog jeg troede,

At hun fra Valladolid
 Hid var kommen til Madrid
 For at plage mig.

Quintana.

Du gode
 Himmel! Hvor kan Sligt Du sige?
 Du forklejner hendes Ære.

Don Martin.

Kunde hun forklædt ej være
 Kommen hid?

Quintana.

Den stakkels Pige!
 Just i dette Øjeblik
 Hun og Nonnerne i Klynge
 Pønitentse-Salmer synge.
 Har i Brevet, som Du fik,
 Du Bekræftelse ej fundet
 Paa det Sagte?

Don Martin.

Jo, Quintana!

Og ved disse Ord fra Juana
 Er min Tvivl nu brat forsvundet.
 For et Bønskrift, som jeg give
 Vil til Kongen, hid jeg drog;
 At jeg ingen Afsked tog,
 Var fordi der vilde blive
 Graad og Jammer uden Ende,
 Saa jeg ej kom bort i Tide;

Men da nu jeg fik at vide,
 Hvordan det staar til med hende,
 Og da Juana for de søde
 Timer, jeg hos hende fandt,
 Lover mig et Elskovspant,
 Vil hver Tøven være Brøde.
 Ja, endnu i denne Uge
 Vil jeg rejse, selv om ej
 Her mit Maal jeg naar.

Quintana.

Og jeg

Skal nu Rem og Tøjler bruge
 For at hente Drikkepenge
 For den Nyhed.

Don Martin.

Du gjør Ret.

Se Dig nu paa Byen mæt,
 Mens jeg skriver Brev saa længe.
 Hvor er her Du taget ind?
 Thi til mig Dig hjem at føre
 Gaar ej an; det Skaar vil gjøre
 I en Plan, jeg har i Sind.
 Men Forklaring snart Du faar.

Quintana.

Ved Paredes har jeg faa't et
 Pænt Logis.

Don Martin.

Godt.

Quintana.

Hvis til Slottet

Du i Morgen tidlig gaar,
Kan Du dér mig Brevet give.

Don Martin.

Lad saa være! — (Afs.) Ej jeg vil,
Han skal komme, hvor Don Gil
Jeg bli'er kaldt; thi sønderrive
Vil han da den List, jeg spinder.

Quintana. (Afs.)

Nu afsted til ny Bedrift!

Don Martin.

Saa Farvel!

Quintana. (Afs.)

Det bli'er for stift;

Knap jeg tror, at ud vi finder.

(Gaar.)

Syvende Scene.

Don Martin.

Don Martin, nu er Du Fader!
Nu bør kun Dit Hjerte banke
For Din Juana! Hver en Tanke
Om Inés mig nu forlader.
Faar man Børn, tør ej en Mand,
Naar han fødtes Kavalier,
Handle, som jeg her mig ter.
Alt skal gøres godt paa Stand.
Hjem nu til min Fædrejord!

Ottende Scene.

Don Juan. — Don Martin.

Don Juan.

Hr. Don Gil de Albornoz!
 Hvis — som Rygtet gaar hos os —
 Mod i Eders Hjerte bor
 Til saa tappert Sværd at føre
 Som at ytre Kjærlighed
 Til en Dame, skjøndt I véd,
 Hun med Ulyst laaner Øre,
 Ønsker jeg, som int'resseret
 Mest i disse Sager, gjerne,
 At fra Byen vi os fjerne,
 Og paa Broen, i Kvarteret
 Omkring Prado, eller hvor
 Der er roligst, vil jeg vide,
 Om saa færdigt I kan stride
 Som belægge Eders Ord.

Don Martin.

Sagte, Herre, mer beskeden!
 Skaan for Eders Harm mit Øre!
 Ellers skal min Kaarde gjøre
 Ende paa Jer selv og Vreden.
 Jeg, som mere Koldsind har,
 Aldrig uden Aarsag strider.
 Hvis af Elskovssorg I lider,
 Og I tror, den Sag er klar,
 At for Jer min Dame brænder,

Mens hun skyr og hader mig,
 Har Naturen Ja og Nej
 Nedlagt selv i hendes Hænder.
 Lad os bejle begge To!
 Hvis et Nej jeg henter da,
 Medens I faar hendes Ja,
 Skal jeg tage det med Ro.

Don Juan.

Lydig mod en grusom Fader,
 Har hun sagt, hun Ofret bringer;
 Men at man min Elskte tvinger,
 Jeg paa ingen Vis tillader,
 Mens paa Jord jeg er i Live.
 Det maa ordnes mellem os:
 Enten skal I med mig slaas,
 Eller Eders Plan opgive.

Don Martin.

Doña Inés har altsaa sagt,
 Hun sin Faders Bud vil ære,
 Og min Hustru vil hun være?

Don Juan.

Saa tyrannisk er hans Magt,
 At sit Ja hun givet har,
 Skjøndt med Taarer.

Don Martin.

Hvis jeg vilde
 Dette Lykketræf forspilde,
 Var jeg sandelig en Nar.

Har jeg opnaa't, hvad saa tit
 Jeg har ønsket, kald med Rette
 Mig da gal, om jeg vil sætte
 Nu paa Spil, hvad der er mit!
 Det var artig nok, jo Tak!
 Nu at skulle miste Livet
 — Thi, da det dog ej er givet,
 At ihjel jeg Eder stak,
 Kunde muligt selv jeg dø —
 Og, forspildende det glade
 Haab, jeg nærer, efterlade
 Jer den Elskede som Mø.
 Nej, Señor, giv Minde til,
 At jeg først Inés besidder!
 Om en Maaned da, Hr. Ridder!
 Kan vi kæmpe, hvis I vil.

Don Juan.

Enten agter I mig ringe,
 Eller ogsaa er I feig;
 Men jeg sværger paa, at jeg
 Nok til Afkald Jer skal tvinge,
 Naar vi træffes paa et Sted,
 Hvor ej Andre Jer beskytter.

(Gaar.)

Niende Scene.

Don Martin.

Mod en saadan Glubskhed nytter
 Allerbedst Koldsindighed.

Nu er det en afgjort Ting:
 Naar Inés mig giver Ja,
 — Undskyld, Doña Juana! — da
 Gjør min Kjærlighed omkring,
 Som mig nylig vilde føre
 Til Valladolid; thi naar
 Sligt et Held mig forestaar,
 Maa min Fordels Røst jeg høre.

Tiende Scene.

Osorio. — Don Martin.

Osorio.

Gud ske Lov, jeg traf Dig her!

Don Martin.

Ah, Osorio, vær velkommen!

Har Du Breve?

Osorio.

Her i Lommen.

Don Martin.

Fra min Fa'er?

Osorio.

Jeg var i Færd

Med den hele Brevpost-Liste,

Og saa var da endelig

Nummer hundred tolv til Dig.

(Giver ham et Brev.)

Don Martin. (Aabner det.)
Ah, en Vexel!

Osorio.
Ja, det vidste
Jeg jo nok.

Don Martin.
Udskriften lyder:
„Til Don Gil de Albornoz.“

Osorio.
Det er klart, at det er os.

Don Martin.
Denne Konvolut jeg bryder.
Her er Brev til „Don Martin“
Og til „Agustin Solier
Fra Camargo, Vexeler“.

Osorio.
Tak ske samme Agustin,
Hvis vi nu faar Mønt i Kassen
Ved hans gode Hjælp.

Don Martin.
Det tror
Jeg for sikkert.

Osorio.
Og han bor?

Don Martin.
Paa Guadalajara-Pladsen.

Osorio.
Jeg dens Stene kysse vil;

Thi vi havde ej saa meget
Som en Hvid.

Don Martin.

Jeg først mit eget
Aabner nu.

Osorio.

Saa læs!

Don Martin.

Lyt til!

(Læser.)

„Kjære Søn! Jeg er ikke rolig, før jeg faar at vide, hvorledes Dit Frieri løber af, skjøndt Begyndelsen ifølge Din Meddelelse tegner godt. For at forsyne Dig med Midler til at fortsætte sender jeg Dig indlagt en Anvisning paa tusinde Dukater og et Brev til min Korrespondent, Agustin Solier, i hvilket jeg underretter ham om, at Summen skal udbetales til Don Gil de Albornoz, en Slægtning af mig. Da han kjender Dig, er det ikke værdt, at Du selv hæver Pengene; send hellere Osorio og lad ham sige, at han er Hushovmester hos nævnte Don Gil. Doña Juana de Solís er forsvunden fra sit Hjem, som hun forlod samme Dag, Du rejste. Er hendes Fader urolig derover, er jeg det ikke mindre; jeg frygter for, at hun er fulgt efter Dig og nu vil søge at bringe denne Plan, der er saa fordelagtig for os Begge, til at strande. Undgaa alle unødvendige Omsvøb og send mig Underretning, saa snart Brylluppet er bestemt, for at jeg uopholdelig kan give mig paa Rejsen, og saaledes alle disse Forviklinger føres til en glædelig Ende. — Gud være med Dig! Valladolid, August etc. — Din Fader.“

Osorio.

Ser Du! Nu er Doña Juana
Flygtet bort. Det var fatalt.

Don Martin.

Hendes Skjul jeg kjender alt.
Hun har sendt mig med Quintana
En Billet, hvori hun melder,
At hun, højt frugtsommelig,
I San Quirce skjuler sig.

Osorio. (Afs.)

Mon hun dér for Jomfru gjælder?

Don Martin.

Til sin Fa'er hun ej fik sagt
Noget om sin Flugt, fordi
Al den Skræk og Sorg, hvori
Ved min Rejse hun blev bragt,
Ej gav hende Tid til dette.
Det er denne Aarsag, som
Har den Uro voldt, hvorom
Faders Linier mig berette.
Men med List og Omsigt fin
Og med Breve vil, min Ven,
Jeg nu holde Juana hen,
Og naar da Inés er min,
Skrive, hun skal Sløret tage.

Osorio.

Dvæler hun, som Du har sagt,
I San Quirce, har hun lagt
Alt den længste Vej tilbage.

Ellevte Scene.

Aguilar. — Don Martin, Osorio.

Aguilar.

Se, god Dag, Don Gil!

Don Martin.

Jeg takker.

Hvad saa mere, Aguilar?

Aguilar.

Fra Señor Don Pedro har

Jeg en Nyhed, som er vakker.

Thi han vil, at I hans skjønn

Datter ægte skal i Dag,

Skjøndt det ej er hendes Smag.

Don Martin.

Skulde værdigt jeg Dig lønne,

Var for lidt en gylden Mine

For et Bud, saa rigt paa Glæde;

Men forsmaa ej denne Kjæde!

(Giver ham en Guldkjæde)

Aguilar.

Den er god for Øjepine.

(Don Martin vil lægge Brevene i sin Lomme, men stikker dem udenfor, saa at de falde paa Jorden.)

Don Martin. (Til Osorio.)

Det maa ikke vare længe,

Før Du efter Summen gaar.

Da i Dag mit Bryllup staar,

Vil jeg bruge disse Penge

Til et prægtigt Brudesmykke.

Osorio.

For saa skjøn en Brud et Slot
Var for lidet.

(Afs. til Don Martin.)

Det gaar godt.

Don Martin.

Jeg er gal af Fryd og Lykke.

(De gaa.)

Tolvte Scene.

Doña Juana, i Mandsdragt; Caramanchel.

Caramanchel.

Jeg kan ej deri mig finde,
Hr. Usynlig! lad os skilles!
Jeg vil ikke længer drilles
Med at se Jer helt forsvinde.

Doña Juana.

Hvis Du havde Taalmod ejet
Til at søge rigtigt, Ven!
Fandt Du mig vel nok igjen.

Caramanchel.

En Udraaber har jeg lejet,
Som paa Gader og i Stræder
Har saa højt, som han har kunnet,
Skreget ud: „Den, som har fundet
En Don Gil med grønne Klæder,
Som er tabt den Dag igaar,
Bedes venligst at behage

Snart at bringe ham tilbage,
 Og sin Findeløn han faar.“
 Man sin Plage har i Livet,
 Og hvad koster det saa ej
 Slig en fattig Fyr som mig!
 Til en Messe har jeg givet
 En Real for Jer, min Tro!
 Sankt Anton, der særligt tager
 Sig af alle tabte Sager,
 Fik endogsaa hele to.
 Men jeg frygter, at Personen
 Er en Kobold eller Nisse,
 Og paa Nakken faar tilvisse
 Jeg da snart Inkquisitionen.
 Lad mig blot faa mine Penge!

Doña Juana.

Kjærlighed har det forvoldt.
 Vid, at jeg mig skjult har holdt
 I en Kvindes Hus saa længe,
 Hvem jeg bragte til at vise
 Mig den største Gunst.

Caramanchel.

Hvad nu?

Hos en Kvinde?

Doña Juana.

Ja.

Caramanchel.

Har Du

Tænder til en saadan Spise?
 Men jeg véd nok, hvad jeg tror;
 Det er Doña Inés.

Doña Juana.

Du fejler.

Til en mere skøn jeg bejler,
 Som i Nabohuset bor.
 Did mit Hjertes Røst mig driver.

Caramanchel.

Har hun Vid?

Doña Juana.

Geni saagar.

Caramanchel.

Gi'er hun bort?

Doña Juana.

Alt, hvad hun har.

Caramanchel.

Og hun ta'er?

Doña Juana.

Alt, hvad man giver.

Caramanchel.

Pas saa paa! thi Penge kun
 Er af Vigtighed for Kvinden.
 Og hvad hedder Elskerinden?

Doña Juana.

Doña Elvira hedder hun.
 Bring et Brev til hende!

(Giver ham et Brev.)

Caramanchel.

Vel.

(Ser de Breve, som Don Martin i den foregaaende Scene tabte, og tager dem op.)

Her er fler af den Slags Sager;

Et til Eder.

Doña Juana.

Hvad behager?

Brev til mig, Caramanchel?

Caramanchel.

Konvolutten er itu;

Men her staar paa denne Strimmel:

„Til Don Gil.“

Doña Juana.

Lad se! (Afs.) O Himmel!

Caramanchel.

Hvad er der i Vejen nu?

Doña Juana.

To forseglet, og det ene

Aabent.

Caramanchel.

Se en Gang til hvem!

Doña Juana.

Gode Varsler bor i dem;

Himlen vil mig Held forlene.

(Læser.)

„Til Don Pedro Velastegui

Y Mendoza.“ — Som det lader,

Er det til Inéses Fader.

Caramanchel.

Vist fra En, som nu vil fri
Til Inés og tror, at han
Gjennem Dig, som Huset kjender.
Bedst sin Hensigt naar.

Doña Juana.

Saa vender

Han sig til den rette Mand.

Caramanchel.

Læs den anden Udskrift!

Doña Juana.

Denne

Lyder: „Agustin Solier
Fra Camargo, Vexeler.“

Caramanchel.

Aa, ham skulde jeg jo kjende.
Stor Anseelse han nyder
Mellem Kjøbmænd her. Jo, jo!
Han har Grunker, kan Du tro.

Doña Juana.

Noget Godt det Brev betyder.
Dette aabne er til mig.

Caramanchel.

Læs det!

Doña Juana. (Afs.)

Til Martin er Brevet;
Af hans Fader er det skrevet.

(Læser afsides.)

Caramanchel.

Stjæler man da virkelig
Breve her? De Tyveknægte!
Men naar Nyt man kan erfare
For en Porto-Udgift bare,
Hvo kan da den Lyst sig nægte
I et fremmed Brev at se?
Saadan En, hvem det har moret,
Fik dem vel paa Postkontoret
Og har tabt dem her maaske.

Doña Juana. (Afs.)

Hvilket Held, at jeg har fundet
Disse Breve! Jeg har Grund
Til at signe denne Stund;
Thi nu har paa ny jeg vundet
Frejdigt Haab.

Caramanchel.

Fra hvem er dette?

Doña Juana.

Fra min Onkel.

Caramanchel.

Til Din Mage,

Vil han, Du Inés skal tage.

Doña Juana.

Paa en Prik Du traf det Rette.
Og en Vexel er deri;
Dens Beløb bestemt han har
Til Juveler.

Caramanchel.

Ej! saa var
Min Formodning Profeti.
Trækkes den paa Soliër?

Doña Juana.

Ja, og strax den skal betales,
Hvad i Brevet ham befales.

Caramanchel.

Saa forpligter jeg mig her,
At til sidste Draabe Blod
Vil jeg tjene Dig.

Doña Juana. (Afs.)

Quintana

Maa jeg søge. Doña Juana,
Held Dig; med den bedste Fod
Stod Du op i Dag! Jeg sende
Vil Quintana i en Fart
Efter Pengene, og snart
Kan min Modgang da faa Ende,
Og min Snildhed sejre vil.

Caramanchel.

Naar Du næste Gang forsvinder,
Klæ'er jeg mig i Grønt. Saa finder
Jeg Dig nok.

Doña Juana.

Vogt Jer for Gil!

(De gaa.)

Værelse i Don Pedros Hus.

Trettende Scene.

Doña Inés, Don Pedro.

Doña Inés.

Du fejler, Fader! Den Don Gil, Du valgte
Til Mand for mig, er ej den virkelige
Don Gil, og aldrig man ham saadan kaldte.

Don Pedro.

Lyv ej, Inés! Hvor kan Du Saadant sige,
Naar Don Andrés mig tilskrev med den Mand?
Og er det ej Don Gil, Du afskyr, Pige?

Doña Inés.

Don Miguel de Cisneros¹⁾ hedder han;
En Doña Elvira er hans Ægtefælle,
Og Búrgos som hans Hjemstavn nævnes kan.
Det Hele hørte jeg i Dag fortælle
Af samme Dame, hvem han grumt har sveget,
Og der som min Don Gils Portræt kan gjælde.
Hun bor i Nabohuset til vort eget,
Saa Du kan snart hos hende selv erfare,
Om jeg i Noget er fra Sandhed veget.

Don Pedro.

Den Dame stiller Dig bestemt en Snare;
Thi falsk kan denne Underskrift ej være;
De Tegn, han gav, var ogsaa altfor klare.

¹⁾ Historien er saa indviklet, at Forfatteren selv farer vild i den; i Doña Juanas Fortælling i anden Akts femte Scene var Don Miguel's Tilnavn Ribera; Cisneros er Doña Elvira's Tilnavn.

Doña Inés.

Hvis dette Brev Din Mening kunde nære,
 Maa Du betænke, Fader, at den brave
 Og rette Gil, hvis Gunst er mig til Ære,
 En Yngling er med Aands og Yndes Gave,
 Hvis rige Klæder tyktes mig saa skønne
 Hin Dag i den hertugelige Have,
 At jeg som Tilnavn gav ham strax „Den Grønne“.
 Han af mit Ry den Slutning havde draget,
 At et Parti med mig sig kunde lønne,
 Og da det tilmed Don Andrés behaged,
 Besluttet han at rejse hid med Brevet,
 Ved hvilket Du saa skjændigt blev bedraget.
 Til Don Miguel, med hvem han sammen leved,
 Han sagde Alt, og da paa denne Maade
 Min Medgift Don Miguel var kundbar blevet,
 Forglemte han af Havesyge baade
 Sin Pligt mod Vennen og mod Gemalinden,
 Og lod sig kun af Egennytte raade.
 Der var ej gaaet megen Tid, forinden
 En Nat han Brevet stjal af Vennens Gjemme
 Og tog saa til Madrid saa snelt som Vinden.
 Stort Forspring vandt paa denne Vis den Slemme,
 Udgav sig for Don Gil, og ufortøvet
 Gav han Dig Brevet, som hans Plan skal fremme.
 Den sande Gil, hvem denne Svig bedrøved,
 Kom ogsaa hid til Hovedstaden; denne
 Don Gil det er, som har min Fred mig røvet.

Men da ethvert Bevis kom ham af Hænde,
 Voved han ej sin Ret at aabenbare.
 Da var det, at Elvira jeg fik kjende.
 Hun overtýded mig med Ord saa klare
 Om det Bedrag, den falske Gil har vævet,
 Hvis Kjærlighed jeg aldrig vil besvare.
 Hvert Slør omkring hans Svig hun snildt har hævet.
 Nu véd Du Alt og véd, hvad Du skal skjønne
 Om En, som ej for Bigami har bævet.

Don Pedro.

Har jeg hørt Mage!

Doña Inés.

Bør Du nu ej lønne

Ham med Foragt?

Don Pedro.

Nu kunde jeg i Grunden

Dog ønske et Besøg af Gil den Grønne.

Doña Inés.

Elvira sagde, at i Aftenstunden

Hun vilde bede ham herind at træde.

Don Pedro.

Hvi tøver han?

Doña Inés.

End er ej Dagen svunden.

Men kommer han ej dér? O Fryd og Glæde!

Held mig! thi for mit Haab er Havnen funden.

Fjortende Scene.

Doña Juana, i Mandsdragt. — Doña Inés, Don Pedro.

Doña Juana.

Vil I mildt, Señora, høre
En Forklaring af min Mund,
Laan med Venlighed mig Øre!
Ingen Svig, — min Tøven kun
Har jeg at retfærdiggjøre.

Hele Tiden var jeg plaget
Af en Hob Fortrædeligheder,
Som en Skjælm mig foraarsaged,
Der af Kjærlighed til Eder
Falskelig mit Navn har taget.

Tro mig, I er ej forraadt
Af min Sjæl; for mine Blikke
Har jeg Eders Skjønhed blot.

Doña Inés.

Overtydet er jeg ikke;
Men lad det nu være godt!

Lad mig her, Señor Don Gil,
Jer min Fader forestille,
Hvem I nok bevise vil,
At han ej bør lytte til
Fagre Ord fra uren Kilde.

Doña Juana.

At jeg træffer Jer til Stede,
Er mig meget kjært, Señor!

Men jeg skamfuld vilde træde
Frem for Jer, hvis til min Glæde
Ej jeg havde et Par Ord

Fra den gode Don Andrés;
Thi af disse vil det ses,
At en Nidding, som har taget
Mine Breve, har bedraget
Baade Eder og Inés.

(Giver ham Brevet; Don Pedro aabner det.)

Læs det Brev, og naar da I
Føler Jer for Mistro fri,
Bør I Don Miguel ej høre,
Naar han vil retfærdiggjøre
Et saa lumsk Forræderi.

Don Pedro.

Det er langt fra mig, Señor,
Eders Ret Jer at formene;
Thi jeg lider paa Jert Ord.
Denne Haandskrift var alene
Aarsag i, at jeg saa stor

En Fortræd har voldet Eder
(Hvis af mig den voldet blev);
Men dens Træk i dette Brev
Fuld Erstatning Jer bereder.
Jeg vil læse, hvad han skrev.

(Læser afsides.)

Doña Inés.

(Taler afsides med Doña Juana.)

Staar det godt med Hjertet til?

Doña Juana.

Spørg Jer selv! I mindes vil,
At dets Nøgle I har taget.

Doña Inés.

Fra igaar I stærkt, Don Gil,
Til vort Naboskab bli'er draget.

Doña Juana.

Fra igaar, Inés? Nej lige
Fra min Ankomst jeg det søger;
Alle mine Ønsker hige
Hen til Jer.

Doña Inés.

Til mig? I spøger;
Til Elvira vil I sige.

Don Pedro.

Don Andrés er det imod,
At vi Brylluppet forhaler,
Og hans Borgen er mig god.
Varmt han her mig anbefaler
Eders Rigdom, Eders Blod.

Hvilken snedig Don Miguel!
Jeg min Dør vil for ham spærre,
Og hvis Alt gaar godt og vel,
Skal i Dag I blive Herre
Her i Huset.

Doña Juana.

Hvilket Held!

Saa I tager mig til Søn?
Jeg min Lykke næppe fatter.

Don Pedro. (Omfavner hende.)

Lad mig favne Jer; til Løn
Vil jeg give Jer min Datter.

Doña Inés.

Nu har Himlen hørt min Bøn.

Doña Juana. (Omfavner Doña Inés.)

Jeg paa denne Vis forjager
Eders blinde Jalousi.

Doña Inés.

Al min Mistro jeg forsager;
Hver en Tvivl er nu forbi.

Doña Juana.

Kun til Jer mig Amor drager.

Femtende Scene.

Quintana. — De Forrige.

Quintana.

Er Don Gil ej her til Stede?

Doña Juana. (Afs. til Quintana.)

Ah, Quintana! Hvordan gik
Det hos Soliër?

Quintana. (Afs. til Doña Juana)

Jeg fik

Pengene i Guld.

Doña Juana.

(Afs.) O Glæde!

(Til Doña Inés.)

Undskyld mig et Øjeblik!

Men Forretninger mig nøde
 Til at fjerne mig med Magt
 Nu fra Eders Øjne søde.

Don Pedro.

Vi maa ile med Jer Pagt;
 Thi saa let kan der jo støde
 Noget til.

Doña Juana.

Saa lad os da,
 Hvis I synes, den bestemme
 Til i Aften.

Don Pedro.

Hendes Ja

Har I alt.

Doña Juana.

Nu kan vi glemme
 Al vor Nød.

Doña Inés.

Viktoria!

Doña Juana.

Saa Farvel! I snart mig se.

Quintana. (Afs.)

Jo, jeg takker; hun er snild.

Doña Juana.

Før I venter det maaske

Quintana. (Afs. til Doña Juana.)

Kom, Elvira, Juana, Gil!

Doña Juana. (Afs. til Quintana.)

Jeg i En er alle Tre.

(Doña Juana og Quintana gaa.)

Sextende Scene.

Don Pedro, Doña Inés.

Don Pedro.

Hvor forstandig og beleven
Er Don Gil, langt mer end Somme,
Der er ældre; jeg er bleven
Helt af hans Person henreven. —
Lad Bedrageren kun komme!
Han skal faa betalt.

Syttende Scene.

Don Martin og Osorio, i Baggrunden. — Doña Inés,
Don Pedro.

Don Martin.

Hvor har

Jeg dog tabt dem? Saa' Du ej,
At de faldt? Saa tal dog; svar!

Osorio.

Herregud! hvad véd nu jeg?

Tæt ved Grevens Hus det var,
At Du læste dem.

Don Martin.

Og nøje

Har Du søgt?

Osorio.

Det kan Du trygt
Stole paa; jeg med mit Øje
Hvert Atom har undersøgt.

Don Martin.

Hvad et Menneske maa døje!
Breve, Vexel, Alt forsvundet!

Osorio.

Bild Dig ind, at Du i Spil
Hele Summen satte til!

Don Martin.

Har Du gjort, hvad Du har kunnet?

Osorio.

Jeg har søgt, men Intet fundet.

Don Martin.

Søg endnu en Gang, min Ven!

Osorio.

Det skal hjælpe stort.

Don Martin.

Men nej;

Gaa til Vexeleren hen!
Han maa ej betale den.

Osorio.

Det er bedre; det skal jeg.

Don Martin.

Aldrig gik det mig saa galt
Som i Dag.

Osorio.

Her er Din Brud.

Don Martin.

Men jeg har forskyldt det Alt
Ved min Vaklen.

Osorio.

Give Gud,

At han ej har den betalt!

(Gaar.)

Attende Scene.

Doña Inés, Don Martin, Don Pedro.

Don Martin.

O, Señor! — (Afs.) Jeg maa bevare
I mit Bryst min Kummer nu.

Don Pedro.

Kan en Adelsmand forsvare,
Don Miguel! at uden Blu
Han med Løgn har kunnet fare?

Er det smukt og værdigt vel,
At I har Don Gil Jer kaldt,
Naar I hedder Don Miguel,

Og, endskjøndt i Vennens Gjæld,
 Stjæler Brev fra ham og Alt,
 Hvad han holder højest i Agt:
 Rygte, Navn og Brud?

Don Martin.

Hvad mener

I, Señor?

Don Pedro.

Hvad jeg har sagt.
 Men den Løn, som I fortjener,
 Skal I faa; tag Jer i Agt!

Naar I hedder Don Miguel
 De Cisneros, med hvad Skjel
 Har da Navnet Gil I taget?

Don Martin.

Jeg forstaar Jer ej; fortæl!

Don Pedro.

Vil I sno Jer fra Bedraget?

Don Martin.

Jeg Miguel?

Doña Inés.

Vi véd tillige,

At I er fra Búrgos.

Don Martin.

Jeg?

Doña Inés.

Og hvis den bedragne Pige
 I Oprejsning giver ej,

Skal vi til Justitsen sige
Eders Rænker, falske Mand!

Don Martin.
Til at faa mig overlistet
Bedre Tid ej vælges kan,
End just nu, da jeg har mistet
Baade Penge og Forstand.

Hvad er det for frække Knægte,
Som har spundet slig Kimære?

Don Pedro.
Jeg skal gjerne Jer belære.
Vid, at en Don Gil, den ægte,
Nylig gjorde os den Ære,
Og af Ord, som han lod falde,
Véd jeg nu, hvad jeg skal skjønne.

Don Martin.
Fanden tage ham og Alle!
Hvilken Gil?

Don Pedro.
Don Gil den Grønne.

Doña Inés.
Som jeg snart min Mand skal kalde.

Don Pedro.
Rejs til Búrgos kun tilbage,
Mens hans Bryllup her vi holde!
Vi Jer Bortgang ej beklage.

Don Martin.

Denne Gil maa kunne trolde;
Fanden nok en Gang ham tage!

Ved alt Helligt, tro mit Ord!
Man bag Lyset vil Jer føre.
Hør mig!

Doña Inés.

Gaa Jer Vej, Señor!
Ellers skal vi Anstalt gjøre
Til at tugte Svig saa stor.

(Doña Inés og Don Pedro gaa.)

Nittende Scene.

Don Martin.

Er der større Virvar til?
Hvem er denne Pokkers Gil,
Som usynlig mig fortræder,
Som jeg søger alle Steder,
Men som ej sig vise vil?

Hvis mig Himlen vilde høre,
Og jeg traf ham, skulde vel
Jeg uskadelig ham gjøre.
Jeg fra Búrgos? Jeg Miguel?

Tyvende Scene.

Osorio. — Don Martin.

Osorio.

Vi kom dejligt op at kjøre.

Don Martin.
Talte Du med Soliër?

Osorio.
Ja, og nu kan Du Dig hænge;
En Don Gil, en Lucifer,
Havde nylig været der
Og har hævet Dine Penge.

Don Martin.
En Don Gil?

Osorio.
Han underskrev
Albornoz, da han kvittered,
Og hans Haandskrift vist mig blev
Af Solier.

Don Martin.
Jeg er leveret;
Gil har snart mig ruineret.

Osorio.
Han fortalte, at han gaar
Klædt i Grønt, saa Du kan skjenne
Deraf, hvordan det sig staar
Med Dit Haab.

Don Martin.
For Gil den Grønne
Ingen Ro og Rist jeg faar.
Men den Sag er aabenbar,
At en Djævel det har voldet,
Som vil holde mig for Nar,

Som forklædt mig har bestjaalet
Og mit Navn mig røvet har.

Osorio.

Jesus! Staar det saadan til?
Det kan røve En Forstanden.
Men den Onde er subtil
Og forslagen.

Don Martin.

Saa gid Fanden
Havde den fordømte Gil!

TREDIE AKT.

Værelse hos Don Martin.

Første Scene.

Don Martin, Quintana.

Don Martin.

Det er nok; sig ej et Ord,
Da jeg nu har hørt, Quintana!
At min elskte Doña Juana
Hviler i den sorte Jord.
Himlens Retfærd tøver ej;
Det er Straffen for min Brøde.
Af sin Sygdom ej hun døde;
Hendes Morder er kun jeg.

Quintana.

Hør Historien uden Sky!
Jeg den snart til Ende bringer.

Don Martin.

Sorgen paa sin Fod har Vinger;
Ak, men Lykkens er af Bly.

Quintana.

Glad med Brevet i min Lomme
Og med Haab om Drikkepenge

Kom jeg, Herre! langt om længe
 Til San Quirce; blandt de fromme
 Nønner blev der Jubel stor;
 Juana ud til Gitret traadte,
 Og jeg strax fortælle maatte
 Hvad Du sagde, Ord for Ord.
 Derpaa læste hun Dit Brev
 Mindst tre Gange; i sin Glæde
 Vil hun skjænke mig en Kjæde
 (Men til Nødder Gaven blev,
 Megen Larm og fattig Kjærne),
 Da man hendes Fader meldte
 Og fortalte, at han skjældte
 Og gav Trusler om at fjerne
 Husets Skam med hendes Død.
 Og da Kummer nu og Gammen,
 Haab og bange Frygt tilsammen
 Løs paa hendes Hoved brød,
 Virked denne Skræk saa ilde
 (Hendes Tilstand Du jo véd),
 At hun kom for tidlig ned;
 Og i samme Stund den Lille
 Gav det allerførste Vræl,
 Højt: „Farvel Don Mar. . . “ hun hvined;
 Hos sig selv beholdt hun „tin“et,
 Og saa døde hun, den Sjæl.

Don Martin.

Sig ej mer!

Quintana.

Det mig, ved Gud!

Ogsaa plat umuligt var;
Sjælen jeg i Struben har;
Blot jeg sukked, slap den ud.

Don Martin.

Nu først, da det er for silde,
Kommer, Frygt! Du med Din Smerte,
Jager Glemslen af mit Hjerte,
Og vil paa dens Plads Dig stille?
Græder nu først mine Øjne?
Maa jeg nu af Kval forgaa?

Quintana. (Afs.)

Hvad skal Enden blive paa
Alle disse Pokkers Løgne?

Don Martin.

Det er Juanas Aand — det fejler
Ikke — som fra Gravens Bo
Steg, fordi jeg sveg min Tro,
Da jeg blev en Andens Bejler.
Det er hende, som har taget
Navn og Skikkelse af Gil
Og paa denne Maade vil
Grunt sig hævne for Bedraget.
Thi naar Gil besværende
Overalt i Vej mig træder;
Naar Don Gil paa alle Steder
Findes skjult nærværende,

Maa ved Hexeri det ske;
 Naar jeg selv i Hus, paa Gader
 Ingen Krog uænset lader,
 Men ham aldrig faar at se,
 Kan jeg tvivle da endnu?
 Det er Juanas Aand, som svæver
 Om den utro Ven og kræver
 Hævn og fylder mig med Gru.

Quintana.

(Afs.) Det er godt; han tror, at Juana
 Nu som Gjenfærd truer ham;
 Dette passer i Dit Kram
 Ganske excellent, Quintana!
 Han maa styrkes i sin gale
 Overtro. — (Højt.) Jeg selv maa sige,
 Herre! at om underlige
 Ting jeg hørte Folk at tale
 Fra den Dag, vi Juana tabte;
 Men jeg troede, det var Præk
 Op ad Stolper, ned ad Væg,
 Eller Syner, Sorgen skabte.
 Men da nu jeg faar at høre,
 At min Frøkens Aand for vist
 Ej Dig lader Ro og Rist,
 Tror jeg ogsaa, hvad for Øre
 Kom mig i Valladolid.

Don Martin.

Hvad fortæller man da dér?

Quintana.

Tag det blot ej altfor nær! —
 Sagen er, at fra den Tid,
 Da hun døde, er der ej
 Nogen af os, som tør vove
 Ene i sin Seng at sove;
 Hvem der tør det, er kun jeg.
 Thi naar Midnat stunder til,
 Hen for Lejet tyst hun træder;
 Hun er klædt i Herreklæder
 Og fortæller, hun er Gil,
 I hvis Dragt hun nu maa lide,
 Da Du dette Navn har taget,
 Og da Du har foraarsaget
 Hendes Nød og hendes Kvide.
 Klædt i Grønt en Nat hun stod
 For sin Fa'er og sagde stille,
 At hun Dig forfølge vilde;
 Og endskjøndt den Gamle lod
 Læse Messer for at ende
 Denne Nød og denne Gru,
 Viser hun sig dog endnu.

Don Martin.

Jeg er Skyld i den Elende.

Quintana.

Kalder Du Dig da Don Gil?

Don Martin.

Ja, min Ven! jeg Juana glemte,

Og Forandringslyst bestemte
 Mig Uskjønsomme dertil.
 Mod min første Elskerinde
 Jeg min Pligt tilsidesatte,
 Lokket af de rige Skatte,
 Som jeg med Inés vil vinde.
 Men til Straf for hvad jeg synded,
 Hun med Kulde mig behandled. —
 Naar til Gil jeg mig forvandlede,
 Er min Fa'er, der blev tilskyndet
 Af sin Guldthørst, som er fæl,
 Ophavsmand dertil, Quintana!

Quintana.

Saa er det jo klart, at Juana
 Er den hvileløse Sjæl,
 For hvis Skyld Valladolid
 Frygtsom hyler nu og tuder,
 Og som volder Dig de Knuder,
 Der har pint Dig i Madrid.
 Men Inés bør Du ej ægte.

Don Martin.

Doña Juana er jo død,
 Og naar nu min Fader bød
 Det saa strengt, kan jeg da nægte
 Lydighed? Desuden tykkes
 Det mig fejgt, og jeg beskæmmes,
 Hvis mit Bryllup nu ej fremmes.

Quintana.

Men hvordan kan Planen lykkes,

Naar vi vide, at en Aand
 Hos Inés Din Plads har taget
 Og paa denne Vis forjaget
 Alt Dit Haab om hendes Haand?

Don Martin.

Over Juanas Grav skal klinge
 Sjælemesser uden Tal;
 Tro Du mig, at snart de skal
 Hendes Aand til Hvile bringe!
 I El Cármén og Victoria¹⁾
 Tusind jeg bestille vil.

Quintana. (Afs.)

Du kan være glad, Don Gil,
 Som i Live opnaar Gloria!

(De gaa.)

Værelse i Don Pedros Hus.

Anden Scene.

Doña Inés, Caramanchel.

Doña Inés.

Hvor er dog Din Herre henne?

Caramanchel.

Hvad véd jeg om den Forfløjne?
 Havde jeg selv flere Øjne
 End en Paafugl, tror I, denne
 Spirrevip jeg fik at se?

¹⁾ El Cármén, Karmeliterklosteret; La Victoria, en Kirke i Madrid.

Værre bliver det og værre;
 Med min ene grønne Herre
 Har jeg Bryderi for tre.
 Nys han var her; men betuttet
 Fik jeg knap et Ord begyndt,
 Førend han som Skille mønt
 Bort fra mine Fingre smutted.
 Men hvor er han uerfar'n!
 Ved to smukke Øjnes Glimmer
 Har et listigt Fruentimmer
 Nu ham fanget i sit Garn.

Doña Inés.

Doña Elvira?

Caramanchel.

Justement;

Saadan er det, hun sig kalder.
 Skade, at saa ung af Alder,
 Sine Vinger han har brændt,
 Saa Vorherre sig forbarme!

Doña Inés.

Er det sandt?

Caramanchel.

Den Ting er klar.

Sidste Nat han hvilet har
 Ganske vist i hendes Arme.

Doña Inés.

Sidste Nat?

Caramanchel.

I Himlens Navn,

Ja, og tusind andre til;
Thi er grøn i Ydre Gil,
Er han moden dog i Gavn.

Doña Inés.

Det er Usandhed, Du taler;
Denne Dame kjender jeg,
Og jeg véd, at hun kan ej
Give Aarsag til Skandaler.

Caramanchel.

Jeg vil ikke disputere;
Men han selv det jo fortæller,
Og som Vidne dette gjælder,
Som jeg Damen skal levere.

(Viser hende et Brev.)

Nys begav jeg mig derhen.
Ingen Moders Sjæl var hjemme;
Derfor maa jeg Brevet gjemme,
Til hun kommer hjem igjen,
Eller Pigen eller Pagen;
Thi man kan ej skjule slige
Ting for Page eller Pige;
De er inde i Menagen
Og kan Brevet godt besørge.
Jeg har Intet at bestille,
Mens jeg venter, og saa vilde
Om min Herre her jeg spørge.

Doña Inés.

Har Don Gil Billetten skrevet?

Caramanchel.

Ja, han har.

Doña Inés.

Men handler den

Da om Elskov?

Caramanchel.

Kom herhen!

Du kan kigge lidt i Brevet.

(Han aabner Brevet halvt og^s viser hende de Ord, som han læser.)

Jeg, hvis Hang til Nyt at høre

Og hvis Sladreløst er stor,

Har alt læst de fleste Ord,

Hvad der godt sig lader gjøre.

Ser Du her: „Inés maa gaa“;

Her staar: „afskyr denne Kvinde“;

„Glæde“ . . . „søde Herskerinde“,

Og heroppe: „savne maa“.

Her paa Siden: „uden Fare“,

„Er jeg Din“ . . . „jeg søger nu“;

Yderst staar der her: „jaloux“,

Og til Slutning: „Dig bevare“.

Slige gyldne Ord behøver

Ej vidtløftig Kommentar;

Til det Hele nok Du har

Sluttet Dig af disse Prøver.

Doña Inés. (River Brevet fra ham.)

I det Mindste kan jeg her
Blot ved dette Brev at brække
Rive Masken af den Frække.

Caramanchel.

Slip! Vist ikke nej; lad vær'!
Thi Don Gil bli'er vred, min Tro!

Doña Inés.

Vogt Dig, Kobler, vogt Dig nu!
Tusind Spark fortjente Du.

Caramanchel.

Selv et Æsel gi'er kun to.

Doña Inés. (Aabner Brevet og læser.)

„Ingen Glæde kan jeg finde,
Naar min Skat jeg savne maa;
Men jeg til Inés maa gaa,
Skjøndt jeg afskyr denne Kvinde.
Til min søde Herskerinde
Iler jeg paa Vinger snare,
Naar jeg kan det uden Fare.
Skjøndt Inés jeg søger nu,
Er jeg Din; vær ej jaloux!
Elskte, Himlen Dig bevare!“
— Denne Tort skal blive hævnnet;
Sligt kan ventes af Don Gil,
Naar hans lave Hu staar til
Hvad af Don Miguel blev levnet.
Mig han afskyr? Her behøves

Intet Hensyn? Han er mæt,
 Før han smager? Jeg en Ret,
 Der kan vrages, før den prøves?
 Og for En, der allerede
 Var en Andens, skyr han mig?

Caramanchel.

Perler kaster man jo ej
 For . . . et cætera.

Doña Inés.

Min Vrede

Er saa stor, at hvis jeg bare
 Fingre paa den Falske faar,
 Skal han se, hvad den formaar.

Tredie Scene.

Aguilar. — Doña Inés, Caramanchel.

Aguilar.

Min Señora Doña Clara
 Er her.

(Gaar.)

Doña Inés.

Hun er ogsaa skudt

I den kræsne Hr. Galan.

(Afs.) Vent I kun! thi mod Don Juan
 Har min Kulde jeg fortrudt.
 Han min Bøn vil ikke nægte
 Om at slaa Don Gil ihjel.
 Naar det bliver til hans Held;

Thi til Tak vil jeg ham ægte. —
(Højt.) Dér har Du Dit Brev igjen!

(Kaster det til ham.)

Det belærte mig i Dag
Om Din Herres gode Smag.
Bring det kun til Damen hen!
Hun er ej af Dyd besværet;
Men hvor passer ikke net
For slig lav Person en Ret,
Som paa Andres Bord har været!
(Gaar.)

Caramanchel.

Hillemænd! Der fik hun slugt
En forsvarligt pebret Pille;
Med en saadan Dosis vilde
Knap en Engelskmand faa Bugt.
Hvorfor tav jeg heller ej?
Man gjør klogest, naar man lirker;
Men en Hemmelighed virker
Som Rhabarberrod paa mig.

(Gaar ud ad én Dør; Doña Juana og Quintana træde ind ad en anden.)

Fjerde Scene.

Doña Juana, i Mandsdragt; Quintana.

Quintana.

Han er vis paa — jeg maa le! —
At Du er en Sjæl i Pine.

Doña Juana.

Er jeg det da ej maaske?

Quintana.

Men han opgi'er ikke sine
Planer med Inés.

Doña Juana.

O ve!

Jeg har skrevet til min Fader,
At jeg nu er Døden nær;
Thi da Don Martin mig hader,
Eftersom hans Plan jeg skader,
Er mit Liv ham til Besvær.

At han derfor har mig saaret
Og i Alcorcon forladt;
Thi af Kjærlighed bedaaet
Til en vis Inés, har brat
Han min Livstraad overskaaret.

Videre, at han har taget
Navn af Gil de Albornoz.
Derved — snildt han har det maget —
Byder han Justitsen Trods,
Naar hans Brøde bli'er opdaget.

Men at angerfuld jeg fatter,
At jeg Straffen har fortjent,
Da jeg som ulydig Datter
Til mit Hjem har Ryggen vendt
Og til Alt, hvad mest man skatter.

Men hvis lidt han har tilbage
Af sin fordums Kjærlighed,
Beder jeg ham nu med Klage

Give mig i Graven Fred
Ved en grusom Hævn at tage.

Quintana.

Hvortil dette Paafund?

Doña Juana.

Vid:

Derved opnaar jeg, at Fader
Rejser fra Valladolid
Og for Drab anklage lader
Don Martin her i Madrid.

Thi da haaber jeg for vist,
Naar paa den Vis han belejres
Snart af Frygt og snart af List,
At hans Troløshed besejres
Ved Ihærdighed tilsidst.

Quintana.

Fri mig Gud for nogensinde
At faa Dig til Modpart!

Doña Juana.

Ja,

Saadan hævner sig en Kvinde,
Som forsmaas.

Quintana.

Saa vil jeg da
Fiffigt nye Rænker spinde.

(Gaar.)

Femte Scene.

Doña Clara. — Doña Juana.

Doña Clara.

Hr. Don Gil! Det gjør mig ondt,
 Da I dog har Takt og Smag,
 At I ej mig har forundt
 Blot en Dag — nej, ingen Dag,
 Men en Time, et Sekund.

Bosat i Madrid er jeg
 Som Inés, og Himlens Naade
 Gav mig Velstand paa min Vej,
 Og jeg kan i lige Maade
 Elske.

Doña Juana.

Mig?

Doña Clara.

Ja, hvorfor ej?

Doña Juana.

Havde jeg slig Lykke anet,
 Skjønne Clara! vilde glad
 Jeg til Eder Vej mig banet;
 Hvis en Anden Jer besad,
 Skulde kjækt jeg Eder ranet.
 Men at lidet kun jeg vejer
 Her i Verden, godt jeg véd,
 Og til Frieri jeg ejer
 Intet Mod; i Kejtethed
 Er jeg lidt af en Biscayer.

Hist i Haven ved vort Møde
 Svor jeg (Guderne det hørte)
 Jer at elske til jeg døde,
 Og min Sjæl I med Jer førte,
 Fangen i Jert Smil, det søde.

Men jeg frygted en for stor
 Bejlerflok og véd ej, hvor
 I har hjemme her i Staden.

Doña Clara.

Ikke det? Saa vid, jeg bor
 Omme i Toledo-Gaden.

Bejlerflokke strømme til;
 Men paa En kun gi'er jeg Agt,
 Og kun En jeg vælge vil;
 Grøn som Haabet er hans Dragt,
 Og han kalder sig Don Gil.

Doña Juana.

Lad mig trykke til min Mund
 Denne Haand! thi fremfor Alle
 Har nu jeg til Jubel Grund.

(Kysser hendes Haand.)

Sjette Scene.

Doña Inés, i Kulissen. — Doña Clara, Doña Juana.

Doña Inés. (Afs.)

Da min Fader lod mig kalde,
 Blev alene for en Stund

Clara i mit Kabinet —
 Men, o Himmel, staa mig bi!
 Gil, Elviras tro Portræt,
 Her hos Clara! — ser jeg ret?
 Vi kom tidsnok, Jalousi!

Hendes Haand — har jeg kjendt Magen?
 Kysser han? Hvor kan en Mand
 Med saa lidet Skjæg paa Hagen
 Være dog til Sligt i Stand?
 Al hans Falskhed kom for Dagen.

Skjult jeg her vil staa i Ro
 For at høre paa de To.

Doña Clara.
 Elsker I mig virkelig?
 Det er usandt.

Doña Juana.
 I maa tro,
 At jeg kjender ej til Svig.
 Fra den Dag, da hist i Lunden
 — Ak, hvor kort var Aftenstunden! —
 Jeg hos Eder salig var,
 Er mig ingen Morgen klar
 Og min Nattero forsvunden.
 Thi for mig er Dagen omme,
 Naar min Synskreds er forladt
 Af Jer Sol, min Rosenblomme!
 Da er Alt saa mørkt som Nat.

Doña Clara.

Derpaa tyder ej Jert Komme
Til Inés; i særlig Grad
Holder hendes Tryllekreds
Eder fangen.

Doña Juana.

Nej, forlad!

Doña Clara.

Vær oprigtig!

Doña Juana.

Doña Inés

Er jo flygtig, falsk og fad.

Hvis Francisca hun sig kaldte,
Intet F hun mangled da.

Doña Inés. (Afs.)

O, hvor skjøn Don Gil mig malte!

Doña Juana. (Afs.)

Men hvis hun mig hørte!

Doña Inés. (Afs.)

Ha!

Og hun tror, hvad han fortalte.

Doña Clara.

Men naar ej I elsker hende,
Hvorfor kommer I da her?

Doña Juana.

Deraf just skal I erkjende,
At jeg kun har Eder kjær,
Og Forklaringen er denne:

Jeg igjen Jer vilde se;
 Men Jer Bolig ej jeg vidste.
 Derfor i min Elskovs Ve
 Gik jeg tit herhen med Liste
 I det Haab, at her maaske
 Jeg en Gang Jer traf.

Doña Clara.

I tror,

At min Tvivl I kan besørge.
 Bortforklart med tomme Ord.

Doña Juana.

Jeg?

Doña Clara.

I kunde jo blot spørge
 Doña Inés om, hvor jeg bor.

Doña Juana.

Da blev hun jaloux.

Doña Clara.

Velan!

Jeg Jert Forsvar ej behøver;
 Men jeg ønsker Jer til Mand;
 Thi med Eders Kulde røver
 I min Søvn og min Forstand.

Hvis min varme Kjærlighed
 Ligervis I kan gjengjælde,
 Giv med Eders Haand mig Fred!

Doña Juana.

Tag den da! Som Ægtefælle
 Giver dette Kys jeg med.

(Kysser hendes Haand.)

Doña Inés. (Afs.)

Kan paa Sligt jeg roligt høre?

Doña Clara.

Saa Farvel! Men kom i Dag
Hjem til mig!

Doña Juana.

Det skal jeg gjøre.

Doña Clara.

Thi en Passiar i Mag
Maa vi om vort Bryllup føre.

(Gaar.)

Doña Juana.

Ud af dette Rænkespind
Snildt jeg nok tilsidst mig drager.
Nu maa til Inés jeg ind.

Syvende Scene.

Doña Juana, Doña Inés.

Doña Inés. (Træder frem.)

Du elendige Bedrager,
Kork paa Hav og Fjer for Vind!
Er det ikke nok, at Du
For Elvira stiller Snare,
Der har kastet Skam og Blu;
Men skal jeg og Doña Clara
Ogsaa skuffes af Dig nu?
Trende Kvinder vil Du svige

Med en hyklet Kjærlighed?
 Gift med alle Tre tillige,
 Bliver Du, saa vidt jeg véd,
 Stortyrk i det spanske Rige.

Vær tilfreds, Du Hedningsjæl,
 Med de Rester, som blev levnet
 Af Elviras Don Miguel!
 Skynd Dig kun i Hast til Stævnet;
 Skriv kun Breve, og fortæl

Kun i dem om Dine Glæder!
 Vel bekomme Dig! Med Grund
 Passer bedst for en Forræder
 Frugt, som var i Andres Mund,
 Og en Andens brugte Klæder.

Doña Juana.

Fat Dig dog, min Skat!

Doña Inés.

Din Skat?

Skat kan Du Elvira kalde,
 I hvis Arm Du sov i Nat.
 Maatte Himlens Hvælving falde
 Ned og knuse hende brat!

Doña Juana.

(Afs.) Ypperligt! Jeg véd Besked;
 Hun har læst Billetten, som
 Til mig selv jeg skrev. Derved
 Hun i samme Kvide kom,
 Som for hendes Skyld jeg led. —

(Højt.) Det er Blændværk, som Dig hilde;
Gud for hende mig bevare!

Doña Inés.

Denne Udflugt er ej ilde.
Sig Du det til Doña Clara!
Sikker er paa Dig den Lille.
Det af hende vil forstaas.

Doña Juana.

Det var jo for Spøg vi saas.
Naar Du ret det overvejer,
Er det jo kun Narrestreger;
Doña Clara er en Gaas.

Tal nu til mig; overlad
Mig Din Haand; vend Dine Blikke
Om til mig og gjør mig glad!

Doña Inés.

„Doña Inés“, forglem det ikke,
„Er jo flygtig, falsk og fad“.

Doña Juana.

Kan Du dog ej bringes fra
Slig en tosset Tro? Jeg talte
Jo i Spøg til Clara.

Doña Inés.

Ja;

„Hvis Francisca hun sig kaldte,
Intet F hun mangled da“.

Men om end jeg har saa mange,
Véd jeg dog et Raad, som frugter

For den Hævn, jeg maa forlange;
Ægter jeg Miguel, da tugter
Jeg Elvira, denne Slange.

Don Miguel er fornem fød,
Og han viste en agtværdig
Karakter, den Gang han brød
Med en Kvinde, saa letfærdig,
At hun ej kan blive rød.

Ham jeg vælger til min Mand,
Og da derved jeg vil fremme
Faders Ønske, skal paa Stand
Han Trolovelsen bestemme
Til i Dag.

Doña Juana.

(Afs.) Det gaar ej an. —

(Højt.) For en Spøg Du opbragt bliver?
Tag dog ej saa stærkt paa Vej!
Hør mit Forsvar!

Doña Inés.

Snart jeg giver
Ordre til, at en Lakej
Dig med Spark af Huset driver.

Doña Juana.

Om Du end slaar mig ihjel,
Skal Du høre af min Læbe,
At kun Du er alt mit Held.

Doña Inés.

Er der Ingen, som vil dræbe
Denne Skjælm? Ah, Don Miguel!

Doña Juana.

Don Miguel er her?

Doña Inés.

Hvor manges

List har Du endnu tilbage?

Se, nu holder Frygt Dig fangen!

(Skriger.)

Her er Gil, som vil bedrage

Spaniens Piger, tre ad Gangen!

Don Miguel, slaa ham ihjel!

Jeg er Din.

Doña Juana.

Kom dog til Ro!

Doña Inés.

Hævn mig paa den falske Træl!

Doña Juana.

Tys! Jeg er Elvira jo;

Fanden tage Don Miguel!

Doña Inés.

Hvem?

Doña Juana.

Elvira. Kan Du ej

Kjende mig paa Træk og Stemme?

Doña Inés.

Er Du ej Don Gil?

Doña Juana.

O nej;

Men Dit Skrig vil Huset skræmme.

Doña Inés.

Aldrig saa' sligt Virvar jeg.

Du Elvira? Narreri!

Du er Gil.

Doña Juana.

Hans grønne Dragt

Og vor Lighed stod mig bi.

Er Du til Fornuft ej bragt,

Skal jeg snart for Tvivl Dig fri.

Doña Inés.

Men hvad Hensigt har Du, Kjære,
Med Dit Paafund?

Doña Juana.

Du kan tro,

At jeg gjerne vilde være

Gil for Din Skyld; men vi To

Maa vor Lod i Taalmod bære.

Doña Inés.

Denne Lighed er for sær;

Paa Dit Ord jeg kan ej lide.

Doña Juana.

Jeg har kun forklædt mig her

For med Sikkerhed at vide,

Om Miguel Du havde kjær.

Gud ske Lov, at tryk jeg blev!

Men det var en Mistro fæl,

Som til denne List mig drev;

Thi jeg frygted, at Miguel
Vandt Din Gunst. Og derfor skrev

Jeg Billetten, som Du kjender.
Hin Lakej har troet for vist,
At Don Gil var dens Afsender;
Jeg befaled ham med List
At spille den i dine Hænder

Og at mærke sig med Skjel,
Om Du viste Jalousi
Eller Hang til Don Miguel.

Doña Inés.

Hvilken List!

Doña Juana.

Ej Hexeri.

Doña Inés.

Det var Dig, som skrev?

Doña Juana.

Ja vel.

Og jeg laante denne Dragt
Af Don Gil, som elsker Dig,
Saa han er til Vanvid bragt.

Doña Inés.

Er det vist, han elsker mig?

Doña Juana.

Ja, og da jeg Alt har sagt
Om Miguel og mig, maa jo
For en Andens Ret han vige.

Doña Inés.

Vidste jeg, hvad jeg skal tro!

Doña Juana.

Sindrig List!

Doña Inés.

Ja, uden Lige;

Men jeg slaar mig ej til Ro,

Kan ej tænke, Du er Kvinde.

Doña Juana.

Men hvad har vi saa at gjøre?

Doña Inés.

Vi et Raad maa se at finde.

— Prægtigt! Du maa Dig iføre
Kvindedragt. Kom med! derinde

Du en Klædning vælge kan;
Hvis dens Folder let sig føje
Om Dig, tror jeg Dig paa Stand;
Som Du her staar for mit Øje,
Maa jeg tænke, Du er Mand.

Clara er her vist ej mer.

Doña Juana.

Hun blev narret.

Doña Inés. (Afs.)

Hvilken mandig

Kvinde! Jeg faar fler og fler
Skrupler; thi jeg tror bestandig,
At det er Don Gil, jeg ser.

(De gaa.)

Ottende Scene.

Don Juan, Caramanchel.

Don Juan.

Du tjener Gil de Albornoz?

Caramanchel.

Jeg tjener

En Herre, hvem jeg i de fjorten Dage,
 Jeg i hans Brød har været, ej har set.
 To eller højst tre Gange var vi sammen
 I al den Tid. Hvad Tanker kan man have
 Om slig en Husbond? Men I tror maaske,
 At han har andre Pager og Lakejer?
 Saa tror I fejl, min Gode! Hvad han ejer
 I denne Verden, er, saa vidt jeg véd,
 Kun mig og Klæderne, han staar og gaar i,
 Og af hvis grønne Farve han fik Tilnavn.
 Sandt nok betalte han mig jo paa én Gang
 Kostpenge og min Løn for fjorten Dage
 Med hundrede Realer, som han gav mig.
 Men lige meget, heller tjente jeg
 Hos En, som ej har andet at bestille
 End raabe: „Holla, hej, Caramanchel!
 Børst mine Sko; forhør, om Fru Grimalda
 Har sovet godt i Nat; gaa til Marquesen
 Og bed ham laane mig den røde Skimmel,
 Og spørg saa hos Valdés, om hvad Komedie
 Han spiller først i Morgen!“ og saa vid're,
 Saa man kan mærke, at man ikke kaldes
 Lakej omsonst; men tænk Jer blot en Herre,

Der viser sig en Gang i Ny og Næ,
 Som Vambas¹⁾ Æsel, aldrig kommanderer,
 Ej sover, spiser, drikker, men spaserer.

Don Juan.

Han er formodentlig forelsket.

Caramanchel.

Rigtigt;

Op over Ørene.

Don Juan.

I Doña Inés,

Den unge Dame her i Huset; ikke?

Caramanchel.

Hun elsker ham; men hvad har det at sige,
 Naar her ved Siden af der bor en Engel,
 Som rigtignok jeg har ej set endnu,
 Men som, hvis jeg kan tro, hvad han fortæller,
 Er mindst saa smuk som jeg, om ikke mere.

Don Juan.

Ha, ha! Ja Du er kjøn.

Caramanchel.

Det siger Flere.

Jeg skulde bringe hende dette Brev;
 Men saadan harmonere de i Væsen,
 At denne Doña Elvira eller Doña
 Urraca heller aldrig træffes hjemme,
 Og hendes Folk er ligedan paa Farten.
 Thi skjøndt det nu er ledet alt saa langt

¹⁾ Vamba, en af de sidste vestgotiske Konger i Spanien (reg. 672—80) var oprindelig Bonde, men steg fra Ploven til Tronen.

Mod Natten hen, at Klokken nys slog Elleve,
 Er der ej Udsigt til, at de vil komme
 Og ynkes over Brevet i min Lomme.

Don Juan.

Saa Doña Inés er i Don Gil forelsket?

Caramanchel.

Til Vanvid; saadan, at hun snapped Brevet
 Og aabned det, og da hun havde læst
 De smukke Ting, han skrev til Doña Elvira,
 Blev hun, som hun var gal.

Don Juan.

Jeg bli'er det Samme

Af Jalousi. Jeg sværger højt og dyrt,
 At om det end skal koste Liv og Gods,
 Jeg vil ej hvile, førend dette Sværd
 Har ombragt hver en Gil, som mig forfølger.
 Nu vil jeg søge Din.

Caramanchel.

Tapre Akilles!

Don Juan.

Alle Don Giller skal ved Livet skilles!

(Gaar.)

Niende Scene.

Doña Juana, i Kvindedragt; Doña Inés. — Caramanchel.

Doña Inés.

Ak, hvor nu det smerter mig,
 At det kun var en Kimære;

Heller maatte Gil Du være;
 Thi jeg tilbad da Din Svig.
 Denne Lighed skuffer let,
 Den faar Haabet til at spire;
 Thi jeg ser i Dig, Elvire!
 Kun min Elskedes Portræt.

Doña Juana.

Men han kommer jo til Stævnet
 Hid i Nat; tvivl ej derom!

Doña Inés.

Ak, Elvira, gid han kom!

Caramanchel. (Afs.)

Blev Elvira ikke nævnet?
 Men den Ene af de Tvende
 Er Inés; saa er den Anden
 Vel Elvira? — Fy for Fanden,
 At Inés er her hos hende!
 Saa er jeg alligevel
 Ilde stedt; Gud véd, hvordan
 Jeg for Brevet slippe kan?
 Hør min Bro'er Caramanchel,
 Dette bliver lidt for broget!

Doña Inés.

Holla, hvor kom den Mand fra?

Caramanchel. (Til Doña Juana.)

Hedder I Elvira?

Doña Juana.

Ja.

Caramanchel.

Jøsses, hvad er det for Noget?
 Ih, Gud naadig mig befri!
 Gil i Skjærter? Død og Pine!
 Før Don Gil og nu Giline?
 Hvad er det for Kogleri?

Doña Juana.

Fra sit Vid han være maa.

Caramanchel.

Jeg er ikke fra Forstanden;
 I er Gil og ingen Anden.

Doña Juana.

Jeg Don Gil?

Caramanchel.

Det svær' jeg paa.

Doña Inés. (Til Doña Juana.)

Ser Du! Vil du nu erkjende,
 At Dit Ydre skuffe kan?

Caramanchel.

Her i Spanien piskes man
 For en mindre Ting end denne.
 Tvi for slig en syndig Krop!

Doña Inés.

Men det er Elvira.

Caramanchel.

Gjælder

Lige meget. Husbond eller

Madmo'er, gjør mit Regnskab op!
 Jeg vil ikke tjene slige
 Folk, som Skjørt og Buxer bære;
 Ellers skulde jeg vel være
 Snart Jer Tjener, snart Jer Pige?
 En Hermafrodits Lakej?
 Kjød og Fisk paa samme Tid
 Staar med Kirkens Bud i Strid.
 Fy for Pokker! Gaa Jer Vej!

Doña Juana.

Han er bleven gal af Skræk.
 Vid: hvorfor Din Herres Smag
 Fandt i mig saa stort Behag,
 Var fordi at disse Træk
 Er de samme hos os Begge.
 Spørg Inés!

Doña Inés.

Ved Lighed tit,
 Hvad der jo er ubestridt,
 Lader Kjærlighed sig vække.

Caramanchel.

Ja, men saadan Lighed? Hvo
 Kan med sund Fornuft det rime?

Doña Juana.

Men hvis nu Du om en Time
 Ser os sammen begge To,
 Hvad vil Du da dertil sige?

Caramanchel.

At jeg var et Fæ.

Doña Juana.

Saa vid,

At i Nat han kommer hid.

Ned paa Gaden Du Dig snige!

Dér vil Alt Dig blive klart.

Caramanchel.

Om en Time?

Doña Juana.

Ja, som nys

Jeg har sagt Dig.

Caramanchel.

Altsaa tys!

Doña Juana.

Gaa saa ned paa Gaden snart!

(Til Doña Inés.)

Følg mig til Balkonen! Dér

Vil vi til hans Komme blive.

Caramanchel.

(Giver Doña Juana et Brev.)

Dette skulde jeg Jer give;

Men da Doña Inés var nær,

Dristed jeg mig ej dertil.

Doña Juana.

Min Veninde er Inés.

Caramanchel. (Afs.)
 Selv om Grev Partinuplés¹⁾
 Siger nej, er det Don Gil.

(De gaa.)

Gade udenfor Don Pedros Hus. Nat.

Tiende Scene.

Don Juan.

Det er afgjort; disse Giller
 Vil jeg dræbe resolut,
 Som min Lykkes Blomst har brudt
 Og ved hvert et Haab mig skiller.
 Der er to Don Gil; mon ikke
 Mindst den ene kommer? — Vel!
 Hvis de ej slaar mig ihjel,
 Skal nok jeg ihjel dem stikke.

Ellevte Scene.

Caramanchel. — Don Juan.

Caramanchel.

Her paa Hjørnet jeg mig stiller
 For at passe paa i Ro.
 Selv om ej alene to

¹⁾ Grev Partinuplés er Helten i en Ridderroman: „Libro del esforçado cavallero conde Partinoples que fue emperador de Constantinopla. Alcalá de Henares 1513“. Den skal være en Efterligning af en gammel fransk Roman: „Partenopex de Blois.“

Kommer hid, men tusind Giller,
Vil min Tvivl jeg dog beholde.

Tolvte Scene.

Doña Inés og Doña Juana, i Kvindedragt, paa Balkonen. —
De Forrige.

Doña Inés.

Denne Varme gaar til Ho'det.

Doña Juana.

Hed er Luften, hedt er Blodet.

Doña Inés.

Tror Du, at Don Gil vil holde,
Hvad han har os lovet?

Doña Juana.

Ja.

(Afs.) Valdivieso bød jeg komme
Hid om lidt. Til Planens Fromme
Skal han kalde mig herfra.
Jeg mig klæder da som Mand
Og vil spille Gil dernede.

Don Juan. (Afs.)

Lønnen for min Elskovs Hede,
Min Inés jeg høre kan.
Hvis det ej er Gjøglespil,
Staar hun hist paa Husets Svale.

Doña Inés.

Jeg kan høre Nogen tale;
Give Gud, at det var Gil!

Doña Juana.

Spørg ham, og Din Tvivl vil svinde!

Caramanchel. (Afs.)

Der er En, som stiv og stram
Gjorde Holdt; mon det er ham?

Don Juan.

(Afs.) Nu det gjælder Ord at finde. —

(Højt.) Skjønne Dame!

Doña Inés.

Er det Gil?

Don Juan.

(Afs.) Ha, fordømt! — Jeg Ja vil svare.

(Med forstilt Stemme.)

Ja, jeg er Don Gil, min klare
Vaar, min blomstrende April!
Her i Eders Nærhed, Hulde,
Kom mit Hjertes Ild til Ro.

Doña Inés.

Hvor galant! Saa maa jeg tro,
At I sigter mig for Kulde.

Caramanchel. (Afs.)

Denne Gil er altfor fyldig,
Og hans Røst for grov, saa sandt
Som min Herres er Diskant.

Don Juan.

Himlen er mit Held jeg skyldig.

Doña Inés.

Altsaa, baade Is og Varme
Har min Skjønhed vakt hos Eder?

Don Juan.

Mistro isner, Elskov heder.

Doña Juana. (Afs.)

Det er Don Martin. O Harme!
Intet Held skal dog ham lønne;
Han gjør Regning uden mig.

Doña Inés.

(Afs.) Det er næppe ham. — (Højt.) O sig,
Om I er Don Gil den Grønne?

Don Juan.

Tvivler I da?

Caramanchel. (Afs.)

Trolder!

Det er ej Don Gil, min Tro!

Doña Inés.

I skal vide, der er to.

Don Juan.

Ja; men hvilken elsker I?

Doña Inés.

Eder, skjøndt I maa forlade,
At Jer Røst mig tvivlsom gjør.

Don Juan.

Jeg mit Maal fordreje bør,
Da jeg staar paa aaben Gade.

Trettende Scene.

Don Martin, i grøn Dragt; Osorio. — De Forrige.

Don Martin.

(Taler afsides med Osorio.)

Om det nu er Doña Juana,
Der som død forfølger mig,
Og som for at hævne sig
(Dette mener jo Quintana)
Har min Elsktes Kulde voldet,
Eller en Galan, der saa'
Navnet Gil i Yndest staa,
Og som derfor har det stjaalet —
Jeg Forstanden taber dog.
Hvorfor elskes han? Er jeg
Mindre smuk end han?

Osorio.

Vist ej.

Don Martin.

Eller er jeg mindre klog?
Selv Du véd, hvor mangen Gang
Man har rost min Aandrighed.
Er han bedre født? Du véd,
At min Slægt staar højt i Rang.

For hans Guld? Har jeg maaske
 Ikke Skatte af Dubloner?
 Og desuden, kan Personer
 Som Inés paa Penge se?
 Naar det altsaa kun kan være
 For hans Dragts Skyld, gaar fra nu
 Jeg i Grønt. Hvad siger Du?

Osorio. (Afs.)

Han er helt forrykt, paa Ære!

Don Martin.

Sig Din Mening!

Osorio.

Jeg kan skønne,
 At Du bli'er til Nar for Alle.

Don Martin.

Jeg vil have, man skal kalde
 Ogsaa mig Don Gil den Grønne.
 Gaa nu hjem! Jeg selv gaar ind
 Til Don Pedro.

Osorio.

Som Du vil.

(Gaar.)

Fjortende Scene.

Doña Juana, Doña Inés, Don Martin, Don Juan,
 Caramanchel.

Doña Inés. (Til Don Juan.)

Slet I lønner mig, Don Gil!
 Eders Kjærlighed er Vind.

Don Martin. (Afs.)

Hør' jeg ret? Don Gil? — Guds Blod!
 Er det ham, min Elskovs Fjende,
 Eller Juanas Aand? Nu svinde
 Mine Kræfter og mit Mod.
 Ingen Udvej her jeg véd;
 At bekæmpe — o Forfærden! —
 Væsner fra den anden Verden
 Er barbarisk Tapperhed.

Doña Inés. (Til Don Juan.)

Tys! Der kommer Nogen.

Don Juan.

Vent!

Hvem det er, jeg vil erfare.

Doña Inés.

Men hvorfor?

Don Juan.

Saa se dog bare,
 Hvor han staar og lytter spændt!
 Jeg vil sige, han skal gaa;
 Men jeg er her strax igjen. —
 Holla!

Don Martin.

Nu?

Don Juan.

Fjern Eder, Ven!

Don Martin.

Hvem forbyder mig at staa
 Ved min Dames Hus?

Don Juan. (Afs.)

Don Gil

Er det, den forsmaaede Bejler.
Stemmen røber ham; jeg fejler
Ikke.

Caramanchel. (Afs.)

Hvis en Alguacil

Blot jeg kunde nu faa hentet,
Fik han her to Fangster skjønne.

Don Juan.

Gil den Hvide eller Grønne!
Timen kom, som jeg har ventet
Med saa længselsfuld en Styrke,
Og som I har skyet.

Don Martin. (Afs.)

Hvordan?

Jeg er kjendt af denne Mand?
Den, som kjender mig i Mørke,
Kan ej være dødelig.
Du har Sandhed talt, Quintana!
Det er Gejsten; det er Juana.

Don Juan.

Vís, I elsker uden Svig!
Under Amors Banner stiller
Man sig ikke, er man fejj.

Caramanchel. (Afs.)

Det er nok en Gil. Ej, ej!
Parvis komme disse Giller.

Denne Bas er dog, min Tro!
Heller ej min Albornoz.

Don Juan.

Træk, Don Gil! Nu skal vi slaas.

Caramanchel. (Afs.)

Der er, Fanden ta' mig, to.

Doña Inés.

Det var nok en Gil, der kom.

Doña Juana.

Det er sikkert Don Miguel.

Doña Inés.

Du har Ret; ham er det vel.

Doña Juana. (Afs.)

Navnet Gil er Mange om.

Denne her jeg ikke kjender.

Don Juan.

Træk, hvis ej i denne Stund

I vil dræbes som en Hund!

Don Martin.

Aldrig jeg min Kaarde vender

Mod en Sjæl fra Skærsildsflammen;

Jeg de Døde krænker ej.

Naar jeg kæmper, kæmper jeg

Kun mod Sjæl og Krop tilsammen.

Don Juan.

Tror I, at af Skræk for Eder

Jeg er død paa denne Vis?

Don Martin.

Hvis Du er i Paradis,
 Nydende dets Herligheder,
 Eller er paa Vej dertil,
 O, saa sig, hvad søger Du?
 Er i Pinsel Du endnu,
 Jeg ved Messer fri Dig vil.
 Doña Juana, jeg bekjender
 Dig min Anger; kunde den
 Vække Dig til Liv igjen,
 Bar jeg Dig paa mine Hænder.

Don Juan.

Hvad er det? Jeg Doña Juana?
 Jeg en Aand fra Gravens Rige?

Doña Juana. (Afs.)

Herligt! Spas foruden Lige!

Caramanchel. (Afs.)

Gjenfærd! Hellige Susana!
 Sankt Pelagius! Hvilken Nød!

Doña Inés.

Hvad er det, Elvira?

Doña Juana.

Stille!

En Forrykt; vi lytte ville.

Caramanchel. (Afs.)

Spøgelser? En Gejst? En Død?
 Aa, Gud naade mig!

Don Juan.

Besluttet

Er det længst, at vi skal slaas.
Træk, Don Gil de Albornoz!

Caramanchel. (Afs.)

Gid jeg blev til Røg! da smutted
Bort jeg ad et Skorstensrør.

Don Martin.

Arme Sjæl, som skyldfri led!
Ved den hede Kjærlighed,
Som til mig Du næred før,
Lad Dig røre og vær blid!
Jeg er straffet nok for Fejlen.
Hvis til Hindring for min Bejlen
Til Inés Du i Madrid
Tog et Menneskes Gestalt;
Hvis Du Rædsel ved Din Dragt
Til Valladolid har bragt;
Hvis Don Gil Du har Dig kaldt,
Og hvis Hævn er end Din Vilje,
Saa besværger jeg Dig nu
Ved vort Barn, ved hvilket Du
Bragte Sorg til Din Familie:
Lad det være snart forbi
Med Dit Had, som jeg fortjente!
Jeg har aldrig vidst, man kjendte
Bag ved Graven Jalousi.
Men hvis ej Du vil og kan

Fri mig ud af denne Nød,
 Skal Du enten se mig død
 Eller som min Elsktes Mand.

(Gaar.)

Femtende Scene.

Doña Juana, Doña Inés, Don Juan, Caramanchel.

Don Juan.

Han er, sandt for Herren, gaaet!
 Slig en Grund til at unddrage
 Sig fra Kamp har ej haft Mage,
 Medens Verden har bestaaet.

Caramanchel. (Afs.)

Dette mangled kun. Ja saa!
 Hos en Gejst var jeg Lakej?
 Derfor er det, jeg har ej
 Kunnet Øje paa ham faa,
 Naar jeg søgte ham.

Doña Juana. (Til Doña Inés.)

Farvel!

Jeg maa nu gaa hjem; dernede
 Valdivieso allerede
 Vented længe. Til alt Held
 Er Don Gil her jo; en Stund
 Kan endnu med ham Du tale.

Doña Inés.

Nu skal Pigen jeg befale
 At gaa med.

Doña Juana.

Af hvilken Grund?

Til mit Hus er kun et Skridt.

Doña Inés.

Men et Slør maa Du dog tage.

Doña Juana.

Sløret er mig blot en Plage;

Uden det man aander frit.

(Trækker sig tilbage fra Balkonen.)

Don Juan.

Til min Post nu hen igjen!

Thi den anden Gil i Nat

Søger ogsaa nok sin Skat.

Doña Inés.

Eders Mod rev Eder hen;

Men I burde Faren sky.

Don Juan.

Naar man elsker, er det Pligt,

At man handler ridderligt. —

Tys! der kommer Folk paa ny.

Sextende Scene.

Doña Clara, i Mandsdragt. — Don Juan, Doña Inés,
Caramanchel.

Doña Clara. (Afs.)

Skinsyg Mistro drev mig ud,

Klædt i Mandsdragt. Himlen véd,

Hvor jeg fik den Dristighed?

Men den klæder mig, ved Gud!
 I min Uro vil jeg se,
 Om min Elsker mig bedrager,
 Og om ej det ham behager
 Bedre hos Inés maaske.

Don Juan.

Hvem det er, jeg vide vil.

(Don Juan fjerner sig fra Balkonen; Doña Clara gaar hen til den.)

Doña Clara.

(Afs.) Paa Balkonen staar der En;
 Jeg vil ikke være sen,
 Men vil lade, jeg er Gil.
 Sikkert nok jeg da erfarer
 Af Inés, hvordan det staar.
 Ængsteligt mit Hjerte slaar;
 Thi jeg aner, hvad hun svarer. —
 (Højt.) Tør en vis Don Gil, min Skjønne!
 Eders Vindve staa saa nær?
 Tør han tro, I har ham kjær,
 Naar han er Don Gil den Grønne?
 Sig, om Eders Kjærlighed
 Ham forjætter Sejerskransen?

Caramanchel. (Afs.)

Nok en Gil kom ind i Dansen;
 Det med Giller regner ned.

Doña Inés. (Afs.)

Nu først kom min egen Gil;
 Han kun har saa fint et Mæle.

Det var med Don Juan, den fæle,
 At jeg talte hidindtil.
 Ja, jeg tvivler ej. O Harme!
 Jeg blev skuffet af hans Smægten.

Don Juan. (Afs.)

Endelig! Nu har jeg Knægten,
 Som hun elsker.

Doña Inés. (Afs.)

Ve mig Arme!

Denne glubende Don Juan
 Slaar ham vist ihjel paa Stedet.

(Don Juan nærmer sig Doña Clara.)

Don Juan.

Det har inderligt mig glædet,
 At jeg traf Jer, unge Mand!
 Thi jeg har en gammel Gjæld,
 Med hvis Opgjør stærkt det haster.

Doña Clara.

Hvem er I, som Jer formaster...?

Don Juan.

Den, som strax slaar Jer ihjel.

Doña Clara.

Mig ihjel?

Don Juan.

Gil er mit Navn,
 Skjøndt I udsprede har, mit rette

Er Miguel; troer I, at dette
Lumpne Kneb Jer bringer Gavn?

Doña Clara. (Afs.)

Stakkels Clara, man vil stikke
Dig ihjel! O ve mig, ve!

Syttende Scene.

Doña Juana, i Mandsdragt; Quintana. -- De Forrige.

Doña Juana.

(Taler afsides med Quintana.)

Jeg er kommen for at se,
Hvad det blev til, og om ikke
Doña Inés er her endnu.
Jeg en kjælen Paissar
Knytter da.

Quintana.

Nys kom Din Fa'er

Til Madrid.

Doña Juana.

Hvad siger Du?

Naa, saa tror han aabenbart,
Jeg er død i Alcorcon,
Og da vil Satisfaktion
Han forlange.

Quintana.

Det er klart.

Doña Juana.

Her er Folk.

Quintana.

Jeg undersøger,

Hvem det er.

Doña Clara.

I kalder Eder

Gil?

Don Juan.

Ja vel, og jeg tilbyder

Doña Inés.

Doña Clara.

O Snak! I spøger.

Doña Juana.

Mine Herrer! Maa det være

Tilladt?

Don Juan.

Hvem er I?

Doña Juana.

Don Gil.

Caramanchel. (Afs.)

Herre Jemeni! En til?

Det var, Pinedød, den fjerde.

Don Juan.

To Don Giller er alt her.

Doña Juana.

Tæl mig med! saa er vi tre.

Doña Inés.

Nok en Gil? Men hvem, o ve,
Er da Den, som jeg har kjær?

Don Juan.

Det er mig, som er den Grønne.

Doña Clara.

(Afs.) Jalousi min Frygt forjog.

For Inés han mig bedrog;

Han er falsk, det kan jeg skjønne.

Men min Hævn skal nu han prøve. —

(Højt.) Jeg er den Don Gil, som Alle
I Madrid den Grønne kalde.

Quintana. (Afs. til Doña Juana.)

Vil Du se! Tre Giller røve

Dig Dit gode Navn.

Doña Juana.

Nej, jeg

Er Don Gil, grøn eller graa.

Doña Inés.

Aldrig før jeg Magen saa'!

Don Juan.

Min er Pladsen. Gaa! hvis ej,

Dræber jeg den hele Vrimmel.

Doña Juana.

Hans Koldsindighed er god.

Quintana.

Lad mig prøve Eders Mod!

Caramanchel.

Dø skal alle Giller!

(De fægte; Quintana saarer Don Juan.)

Don Juan.

Himmel!

Jeg er død.

Doña Juana.

Gaa til den skjønn

Doña Inés, som Dig bedaared;
Hils og sig, at Den, som saared
Dig i Nat, var Gil den Grønne!

(Don Juan, Doña Juana og Quintana gaa.)

Doña Clara. (Afs.)

Jalousien mig forblinder;
Men sit Løfte han mig gav.
Jeg paa Rettens Hjælp gjør Krav;
Han skal se, om Løfter binder.

(Gaar.)

Doña Inés.

Paa Don Juan Don Gil mig hævned;
I min Gunst det højt ham stiller.

(Trækker sig tilbage fra Balkonen)

Caramanchel.

Jeg er proppet fuld af Giller.
Fire kom der hid til Stævnet;
Men det Gjenfærd, i hvis Brød
Jeg er traadt, fra Skærsildsflammen
Kaldte dem vel allesammen
For at hjælpe ham i Nød.
Dagen gryr; jeg gaar min Vej.

Sans og Samling snart jeg taber;
 Du min Skaber, Du min Skaber,
 Hos en Gejst var jeg Lakej!

(Gaar.)

El Prado de San Jerónimo. Tidlig Morgen.

Attende Scene.

Don Martin. (I grøn Dragt.)

Forsmædelige Gader i Madrid,
 Der som et andet Babel kan betragtes,
 Hvor Løgneren vandrer om til hver en Tid,
 Hvor Rigdom smigres, Fattigdom foragtes,
 Der skjænker Ly til Ondskab og til Nid,
 Og hvor med Glæde Næstens Rygte slagtes,
 Hvo har forvoldt, at Himlene mig hade,
 Og at en Gil bestandig gør mig Skade?

I grønne Træer her ved Kildens Rand,
 Hvis Blade Vindens Pust forsigtigt gynger,
 Taalte I Strikker, hængte jeg paa Stand
 Paa Eders Grene hver en Sorg, der tynger.
 Venlige Bæk, som væder Breddens Sand
 Og trindt om Engen Dine Arme slynger,
 Mumlende Dine Vover gaa saa glade;
 Fortæl mig, hvi en Gil mig volder Skade!

Hvori har jeg forbrudt mig, at med Rette
 Jeg nærer Frygt selv for min egen Skygge?
 Inés jeg elsker; men fortjener dette

Den gaadefulde Modstand mod min Lykke?
 Hvem er den Gil? Jeg kan det ikke gætte;
 Hvorledes tør han med mit Navn sig smykke?
 Hvor er det muligt, Himlen kan tillade,
 At altid mig en Gil forvolder Skade?

Naar for Inés jeg føler Hjertet brænde,
 Er det en Gil, som hende fra mig river;
 Faar jeg et Brev, strax kommer det i Hænde
 Paa Gil, hvis Paafund derved styrket bliver,
 Og sender man mig Vexler, er det denne
 Don Gil, til hvem man Summen overgiver.
 Véd jeg, hvad jeg skal gjøre eller lade,
 Naar mig en Gil bestandig volder Skade?

Nittende Scene.

Don Diego, Quintana, en Alguacil. — Don Martin.

Quintana.

(Taler afsides med Don Diego.)

Denne Kavalier, Señor!
 Er det, som i Hovedstaden
 Falskelig Don Gil sig kalder,
 Men som i sin Fødeby
 Er bekjendt som Don Martin
 De Guzman, og det er ham,
 Der har myrdet min Señora,
 Doña Juana.

Don Diego.

Gid jeg kunde

Farve dette hvide Haar
I den Skurks mistænkelige
Blod! thi Den, som krænker Andre,
Kan ej være adelsbaaren.
Kom, Señor, og arrester ham!

Alguacilen.

Giv mig Eders Vaaben, Herre!

Don Martin.

Jeg?

Alguacilen.

Ja vel.

Don Martin.

Hvem er da I?

Alguacilen.

Rettens Tjener.

Don Martin.

(Giver ham sin Kaarde og Dolk.)

Hvad er det?

Er det nye Koglerier?
Af hvad Grund vil I mig fængsle?

Don Diego.

Er Dig Grunden ubekjendt,
Du Forræder, som har myrdet
Din ulykkelige Hustru?

Don Martin.

Hvilken Hustru? Hvilket Mord?

Løftet om at ægte hende
 Gav jeg, hvad jeg ikke nægter;
 Derpaa tog jeg til Madrid.
 Man har sagt mig, hun var svanger;
 Men hvis en for tidlig Nedkomst
 Voldte Doña Juanas Død,
 Medens hun var indespærret
 I San Quirce, hvilken Skyld
 Har da jeg? Tal Du, Quintana!
 Er det ej den rene Sandhed?

Quintana.

Don Martin! Den rene Sandhed
 Er, at uden mindste Aarsag
 I med Dolkestik har myrdet
 Den ulykkelige Dame.
 Og i Alcorcon begravet,
 Raaber hun, som Abel raabte,
 Højt om Hævn til Himlen.

Don Martin.

Ha,

Du Forræder . . . !

Alguacilen.

Holdt; vær rolig!

Don Martin.

Havde jeg endnu min Kaarde,
 Rev jeg ud hans Løgnertunge
 Og hans svigefulde Hjerte.

Don Diego.

Din Benægtelse ej nytter
Dig, Tyran! I dette Brev
Er Din Udaad klart bevist.

(Giver ham et Brev.)

Don Martin. (Læser afs.)

Det er Doña Juanas Haand.

Don Diego.

Læs det da!

Don Martin.

Du store Himmell!

Jeg i Alcorcon har boret
Dolken gennem hendes Bryst?
Naar var jeg i Alcorcon?

Don Diego.

Den Slags Udflugt gjælder ikke.

Alguacilen.

I vil have Tid nok til
At bevise Eders Uskyld
I Arresten.

Don Martin.

Men hun var jo

Hele Tiden i San Quirce,
Hvad I selv kan se af disse
Linier fra hendes Haand
Og med hendes Underskrift.
Hvor kan jeg da have voldet
Hendes Død i Alcorcon?

Don Diego.

Naar Dit Navn Du har forfalsket,
Kan du vel forfalske Breve.

Tyvende Scene.

Don Antonio, Celio. — De Forrige.

Don Antonio. (Afs. til Celio.)

Se! Den Mand, som staar derhenne,
Er Don Gil; hans grønne Dragt
Er det Tegn, hvorpaa han kjendes.

Celio. (Afs. til Don Antonio.)

Ja; vi hørte jo desuden
Disse Folk saadan ham kalde.

(Til Don Martin.)

Hr. Don Gil! Paa min Kusine,
Doña Claras Vegne kommer
Jeg herhid. Med Haand og Løfte
Har I helligt Jer forpligtet
Til at ægte hende. Skjændigt
Bryder dog I Eders Ord,
Og ved Øvrighedens Hjælp
Vil jeg derfor tvinge Eder
Til at holde, hvad I loved.

Don Diego.

Det var sikkert denne Dame,
For hvis Skyld han dræbte Juana.

Don Martin.

Giv mig blot min Dolk igjen!

Heller vil mit Liv jeg ende,
 End at se mig overvældet
 Mer og mer af uhørt Modgang.

Don Antonio.

Det er ikke Claras Mening;
 Levende hun ønsker Eder,
 Og hun elsker Jer som Husbond.

Don Martin.

Hvilken Doña Clara? Tænk Jer
 Om! det er jo ikke mig.

Don Antonio.

Artig Udflugt! Svar mig, Herre,
 Er I ej Don Gil?

Don Martin.

Saaledes

Kaldes jeg, men er ej Den,
 Der som Tilnavn har den Grønne.

Don Antonio.

Hvad Kulør har da Jer Dragt?

Celio.

Hvis I elsker Eders Liv,
 Maa I holde, hvad I loved.

Don Diego.

Han skal dø for Bødlens Haand,
 Og hans rænkefulde Hoved
 Skal man sætte paa en Stage,
 Før en Maaned er forbi.

Celio.

Hvad har han forbrudt?

Alguacilen.

Sin Hustru

Har han ombragt.

Celio.

Hvilken Nidding!

Don Martin.

Dræb mig kun! thi først i Døden

Ser jeg Ende paa min Pinsel.

En og tyvende Scene.

Fabio, Decio. — De Forrige.

Fabio. (Afs. til Decio.)

Ser I ham dér? Det er ham,
Som i Nat i Klammeriet
Saarede Don Juan. Og se,
Hos ham staar en Alguacil.

Decio.

Denne Lejlighed er gunstig.

(Til Alguacilen.)

Arrester den Mand, Señor!

Don Martin.

Er der mer Fortræd endnu?

Alguacilen.

Han er just paa Vej til Fængslet;
Men af hvilken Grund forlanger
I ham arresteret?

Fabio.

Don Juan

De Toledo har han saaret
Sent i Aftes ved Don Pedro
De Mendozas Hus.

Don Martin.

Har jeg?

Quintana.

Hør kun! I skal se, han nægter.

Don Martin.

Hvad for en Don Juan, o Himmel?
Hvilken Aften? Hvilket Hus?
Hvilket Klammeri? Hvad er det
For Forfølgelser? Betænker
Dog, I Herrer, at tilvisse
Maa det være Juanas Sjæl
(Der end ej er løst af Pinsel),
Som forvirrer Alles Hjerner!

Don Diego.

Altsaa har Du myrdet hende?
Hører I, han tilstaar.

Alguacilen.

Marsch,

Til Arresten!

Quintana.

Vent dog lidet!

Thi hist ser jeg nogle Damer
Stige af en Vogn; de bringe
Sikkert Lys i dette Virvar.

To og tyvende Scene.

Doña Juana, i Mandsdragt; **Don Pedro**, **Doña Inés**; **Doña Clara**, i Kvindedragt; **Don Juan**, med Armen i Bind. —
De Forrige.

Doña Juana.

Fader, dyrebare Fader!

Don Diego.

Hvem er I?

Doña Juana.

Jeg er Din Datter,

Doña Juana.

Don Diego.

Lever Du?

Doña Juana.

Ja, jeg lever.

Don Diego.

Men hvorledes?

Er da dette Brev ej Dit?

Doña Juana.

Jo; men Alt var kun et Paafund

For at bringe Dig hertil;
 Thi her leved Don Martin
 Under Navn af Gil; hans Hensigt
 Var at ægte Doña Inés,
 Hvem jeg har fortalt det Hele,
 Og som nu os hjælpe vil
 I vor Nød og svære Modgang.
 Det er mig, der har forfulgt ham
 Som den foregivne Gil,
 Højt berømt for mine Klæder,
 Frygtet som en Sjæl i Pinsel.

(Til Don Martin.)

Du, som er min Sjæls Behersker,
 Giv mig nu Din Haand!

Don Martin.

Beskæmmet

Og med Tak, fordi Dit Komme
 Har gjort Ende paa min Modgang,
 Vil jeg kysse Din, Du Elskte!
 Kniven sad mig alt paa Struben;
 Selv Quintana var imod mig.

Doña Juana.

Klog og trofast er Quintana
 Traadt i Skranken for min Ære.

Don Martin. (Til Don Diego.)

Døm mig ej for strengt, Señor,
 For min Utaknemlighed!

Don Diego.

Som Din Fader vil jeg slynge
Mine Arme om Din Skulder,
Jeg, der nylig som Din Fjende
Ivrigt ønskede Din Død.

Don Pedro.

Alt er nu os blevet klart,
Om hvordan det hænger sammen
Med Don Gil, med Doña Juana
Og Elvira. Og det Saar,
Som Don Juan i Striden fik,
Har kun lidet at betyde.

Don Juan.

Tvertimod har min Forvisning
Om min Elsktes Kjærlighed
Allerede gjort mig rask.

Doña Inés.

Tag min Haand og vær min Herre!

Don Pedro.

Og den skønne Doña Clara
Give sin til Don Antonio!

Doña Clara.

Hæsligt har Don Gil den Grønne
Skuffet mig som alle Andre.

Don Antonio.

Just ved ham fandt jeg min Lykke,
Siden I mit Haab vil krone.

Don Diego.

Don Martin er nu min Søn.

Don Martin.

For at fejre Bryllupsfesten

Mangler kun min Faders Komme.

Tre og tyvende Scene.

Caramanchel, med en Mængde smaa Voxlys paa Hatten, Legemet behængt med Helgenbilleder, en Vievandskjedel om Halsen og en Vievandskost i Haanden. — De Forrige.

Caramanchel.

Er der Ingen, som vil bede
For min Herre, der maa lide
Gyselige Skærsildspinsler
Inden i sin grønne Dragt?

Doña Juana.

Er Du gal, Caramanchel?

Caramanchel.

Jeg besværger Dig ved alle
Hospitalets Saar og Plager,
Far herfra! vig fra mig, Gjenfærd!

Doña Juana.

Dosmer! jeg er jo Din Gil
Og saa levende som Du.
Ser Du ej, at alle Andre
Tale med mig uden Angst?

Caramanchel.

Er I Mandfolk eller Kvinde?

Doña Juana.

Kvinde.

Caramanchel.

Saa kan jeg forstaa det;
Thi den Egenskab er nok
Til at vende op og ned paa
Tred've Verd'ner.

Fire og tyvende Scene.

Osorio. — De Forrige.

Osorio.

Don Martin!

Eders Fader kom just nu.

Don Pedro.

Men hvorledes? Er han ikke
Taget ind hos mig?

Osorio.

Jo, Herre!

I Jert Hus han venter paa Jer.

Don Pedro.

Kom saa hjem, at vi kan fejre
Alle trende Pars Forening!

Doña Juana.

Og for glædeligt at ende
Gil den Grønnes Eventyr.

Rettelser.

- S. 152 L. 10 f. o. Komma'et efter spiste udgaar.
- — L. 13 f. o. Efter priste tilføjes Punktum.
- 299 L. 13 f. o. Paissar læs Passiar.
-

